

GLASUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ A SFINTEI MITROPOLII A UNGRO-VLAHIEI

10

OCTOMBRIE

ANUL XV

1956

GLASUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ A SFINTEI MITROPOLII A UNGRO-VLAHIEI

APARE LUNAR SUB CONDUCEREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

Redacția și Ad-ția : Sectorul Social-Cultural al Arhiepiscopiei Bucureștilor
Str. Patriarhiei Nr. 21 — Raionul Nicolae Bălcescu.

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte: P. F. JUSTINIAN, Mitropolitul Ungro-Vlahiei și Patriarhul României.

Vice-Președinți: P. S. ANTIM, Episcopul Buzăului
P. S. CHESARIE, Episcopul Dunării de Jos.

Membri: P. S. THEOCTIST, Episcop Vicar; P. C. Pr. AL. IONESCU,
Vicar al Mitropoliei; P. C. Pr. M. BOGOIU, Vicarul Eparhiei
Buzăului; P. C. Arhim. IERONIM MOTOC, Vicarul Eparhiei
Dunării de Jos.

Redactor responsabil: P. G. Pr. Petre F. Alexandru, Consilier Administrativ
al Mitropoliei.

LA TRECEREA DIN VIAȚA ACEASTA **A MITROPOLITULUI SEBASTIAN AL MOLDOVEI**

În noaptea de 15 spre 16 septembrie 1956, s-a stins din viață, în reședința sa de la Iași, MITROPOLITUL SEBASTIAN al Moldovei și Sucevei. Lângă patul suferințelor sale, se aflau, în acel miez de noapte, o parte din membrii familiei, colaboratorii cei mai apropiați de la Centrul Mitropolitan și medicii care îl îngrijiseră în ultima vreme, îndurerați cu toții că nu puteau prelungi mai mult o viață de zbucium, dar și de avânt creator și de vrednice înfăptuiri în cîmpul treburilor bisericesti din țara noastră.

Dangățul de jale al clopotelor Catedralei Mitropolitane a fost cel dintîi purtător al dureroasei știri peste întinderile orașului de reședință, chiar în noaptea chinuitoarei adormiri a Arhipăstorului Iașilor, iar mîinăstirile și schiturile moldovene, bisericile din orașele și satele aceluï colț de țară au făcut să pătrundă întristarea și suspinul în chilii de călugări și în case modeste de plugari și muncitori, pînă departe... departe, căci Mitropolitul Sebastian străbătuse Moldova toată și cucerise dragostea multor inimi, prin firea sa deschisă, senină și plină de duiosie.

Prohodirea Mitropolitului Sebastian s-a săvîrșit joi 20 septembrie, de Prea Fericirea Sa Părintele Patriarh Justinian, înconjurat de Mitropolii și Episcopii țării; dar pînă atunci, în Catedrala Mitropolitană, unde a fost depus trupul său supt de boală, soboare de preoți și călugări n-au conținut să officieze servicii divine pentru odihna sufletului său, zi și noapte, — iar mulțimi credincioase din Iași și împrejurimi au venit să-și ia rămas bun de la iubitul lor Arhipăstor, neîntrerupt, toată această vreme.

A fost îngropat lângă zidul vechii biserici mitropolitane, cu hramul Sîntul Gheorghe, preînnoită de el, plîns de toată suflarea Moldovei. Erau de față: Ministrul Cultelor, acad. prof. Petre Constantinescu-Iași, reprezentanți ai autorităților locale și regionale, profesori, medici, gazețari, oameni de toate vîrstele și de toate condițiile sociale.

Slujba religioasă a îngropării a fost încheiată de cuvîntarea omagială a Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, pe care o publicăm aci în întregime:

**Indurerată familie,
Intristați clerici și creștini,**

Peste inima bătrînei Moldove s-au abătut undele întristării și ale tînguirii, căci inima Mitropolitului Sebastian, Părintele sufletesc al acestor ținuturi, a încetat să mai bată. S-a stins viața unui om de largă și

generoasă omenie, — frate bun și părinte dulce pentru toți aceia care i-au cunoscut și s-au apropiat de el la vremuri de restriște sau răvășiri spirituale; pleacă dintre noi, preotul din Crăciuneștii munților Apuseni și din frunțașă parohie Vulcan, puternic centru minier din bazinul carbonifer al Jiului; se strămută în împărăția de lumină a unei alte lumi protoiereul de Hațeg, Odorhei și Sătmar, Episcopul Maramureșului, Arhiepiscopul Sucevei și Mitropolitul Moldovei. Pentru aceea, întristarea și tânguirea care au cuprins acum inima bătrinei Moldove — cea din urmă vatră familiară a Mitropolitului Sebastian — își abat undele și peste inimile celorlalte ținuturi românești, pe unde a trecut cândva: tânăr, voinic și vijelios ca piraiele de munte, feciorul lui Nicolae și al Măriei Rusan, — și boaba curată a unor sfelnice lacrimi picură din mii și mii de ochi, în aceste clipe dureroase ale despărțirii de el pentru totdeauna.

Înțelepciunea veacurilor ne îndeamnă să ne plecăm fruntea în fața morții, căci nici un pămîntean nu și-a putut prelungi viața dincolo de hotarele ei; iar învățătura creștină poruncește să nu ne întristăm de cei adormiți, ca cei ce n-au nădejde, căci Dumnezeu, pe cei adormiți întru Iisus, îi va aduce împreună cu El (Tesalonicienii IV, 13-14). Și totuși, în fața morții Mitropolitului Sebastian, nici înțelepciunea veacurilor, nici învățătura creștină, nu pot alunga din sufletele noastre întristarea și nedumerirea. Era viguros și falnic, brad verde sub omătul vârstei, neclintit în bătaia vinturilor, stîncă de cremene sub fulgerele cerului, braț tare și inimă dîrză, om rar care sorbise viața din izvoarele mereu limpezi și proaspete ale unui neam de țărani, obișnuiți cu munca pentru piine și lupta pentru dreptate. Nimeni nu și-ar fi putut închipui că moartea va cuteza să-l bată la ușă atît de devreme. Pînă de curînd, el a străbătut satele și tirgurile moldovene, liturghisind și propovăduind cu rivnă tinerescă. N-a știut niciodată ce înseamnă boala, nu s-a lăsat prins de adenirile trîndăviei, n-a cunoscut îndoiala sau ezitarea. Prezența sa fizică inspira totdeauna simțămîntul încrederii și neastîmpărul omului de acțiune. Toate acestea pînă ieri. În fața ochilor noștri încremeniți de durere, stă acum, doborît de furtuna neașteptată și necruțătoare a boalei, gata pentru strămutare în lumea celor adormiți, bunul și neobositul Părinte Mitropolit Sebastian. Vrerile Domnului rămîn nepătrunse de mintea noastră și învăluite în taină.

Au trecut șase ani de cînd ardeleanul Sebastian Rusan a fost chemat să păstorească blîndul și evlaviosul popor moldovean. Urmînd în jețul arhieresc al Moldovei, înțl Prea Sfinția Sa aducea aci truda unei vieți întregi închinată slujirii lui Dumnezeu și consumată pentru mai-binele semenilor săi. Dintru începuturile lucrării sale mitropolitane, s-a legat să continue glorioasa tradiție a vlădicilor de la Suceava și Iași, a marilor figuri din trecutul bisericesc al acestui colț de țară. Nu i-a fost dat să-și vadă toate visurile împlinite și să ducă la bun sfîrșit opera începută de înaintașii săi; dar, în scurtul răstimp cît s-a aflat în fruntea treburilor ortodoxiei moldovene, Mitropolitul Sebastian a zidit lespezi noi la vechile altare ieșene și a adus înviorări în activitatea pastoral-misionară a clerului.

Ca mitropolit, înalt Prea Sfințitul Sebastian n-a dezmințit întru nimic pe tînărul preot din Crăciuneștii Munților Apuseni, care preînnoise biserica satului, ridicase local de școală pentru luminarea poporului și promovase instituții economice pentru dezrobirea țărănimii. El n-a dezmințit nici pe preotul de la Vulcan, constructorul din temelie al unei biserici

mărețe ca o catedrală și creatorul celor mai bune raporturi de prietenie cu slujitorii celorlalte culte religioase de acolo, romano-catolici sau reformați. Inzestrat cu spirit gospodăresc, cu un ascuțit simț al realităților și încărcat cu bogata experiență a însărcinărilor administrative proto-popești, Chiriarhul Moldovei pune în slujba Mitropoliei toate aceste daruri, încălzit de rivna și tenacitatea în muncă a moșilor, cei dinții colaboratori ai săi în ostenele începuturilor preoțești. Și astfel, Iașii cunosc restaurarea vechii Catedrale, monument istoric, cu hramul «Sfântul Gheorghe», sint restaurate casele ridicate de Mitropolitul Veniamin Costachi în dosul Catedralei; Palatului Mitropolitan i se fac îmbunătățiri înlăuntru și pe dinafară iar în cuprinsul Eparhiei: la Hirău, la Botoșani și Dorohoi, la Sucevița, Vatra Moldoviței și Putna, la Baia, Piatra Neamț și minăstirea Neamț — se restaurează monumente istorice bisericesti.

Nici problemele de ordin cultural-misionar n-au rămas străine preocupărilor arhipăstorești ale Mitropolitului Sebastian. Școala de Cîntăreți Bisericești și Seminarul Teologic de la minăstirea Neamț; corpul profesoral și elevii acestor două așezăminte de cultură ale clerului moldovean au aflat în Arhiepiscopul Iașilor pe părintele care i-a iubit, i-a ajutat și i-a înțeles, — inima sa generoasă împlinind acolo toate lipsurile și topind la focul dragostei toate adversitățile. Iar cît privește pe studenții în Teologie, care și-au făcut pregătirea cărturărească în Institutul Teologic din Capitala țării, Mitropolitul Sebastian s-a dăruit acestora cu largă afecțiune părintească, cercetindu-i la locul lor de muncă, îndrumându-i pentru înțelegerea adevăratului sens al slujirii preoțești și purtînd pe umerii Eparhiei sale toată povara materială a întreținerii lor. Studentul sărac de odinioară, care își clădise viața pe lipsuri și suferințe, care cunoscuse foamea, strîmtoarea și umilințele, — s-a străduit să asigure studenților săi climatul cel mai potrivit pentru formațiunea lor spirituală, scutindu-i de grija zilei de mîine și asigurîndu-le rosturi în cîmpul vieții bisericești din Eparhie. Intîlnirile înalt Prea Sfinției Sale cu studenții și profesorii Institutului Teologic Universitar din București erau așteptate cu drag — și de unii și de alții —, căci Mitropolitul Sebastian știa să fie duios și apropiat sufletește de toți, înseninînd inimile și descrețînd frunțile tuturor.

Lupta pentru apărarea păcii a găsit în Mitropolitul Sebastian un militant de frunte. Înalt Prea Sfinția Sa a fost prezent în primele rînduri ale acestei nobile mișcări mondiale, minat de năvala unui temperament care nu se putea lăsa plecat în fața primejdiei ca omenirea întregă să fie aruncată în prăpastia neființei. Dar năvala temperamentului său era dublată în ființa sa de convingeri adinci de ordin religios și moral, fapt care talmăcește deplin proporțiile și consecvența acțiunii sale în acest domniu. «Orice conducător religios trebuie să ia apărarea ființei și vieții omului, căci omul este factorul esențial în orice concepție religioasă. Viața omului e scumpă oricui și fără ea lumea ar fi un înfiorător pustiu» («Ostenele chiriarhale», p. 187). Așa s-a exprimat cîndva Mitropolitul Sebastian, — sol pretuit și respectat al Bisericii noastre strămoșești și al țării, la multe din Congresele Mondiale ale luptătorilor pentru apărarea Păcii și la consfăturile interconfesionale organizate în alte țări ortodoxe. El a fost purtătorul de cuvînt al vrierilor și năzuințelor noastre la Moscova și Varșovia, la Damasc și Helsinki, în misiuni pe care a

știut să le onoreze cu tactul, prudența și bogata sa experiență din viață. În toată această dăruire entuziastă a ființei sale pe altarul unei idei așa de scumpă oricărei inimi omenești, adormitul de astăzi n-a cunoscut nici o clipă de odihnă, din tinerețele activității sale publice. A cunoscut bine, din istoria zbuciumatei sale provincii de naștere — Ardealul pătimirii seculare —, ce înseamnă ura de neam, unde poate duce naționalismul șovin și ura de rasă, ce urmări nefericite aduce cu sine războiul pentru mulțimile trudoare de pretutindeni. Avântarea Înalt Prea Sfinției Sale în acțiunea pentru apărarea păcii, din ultimii ani, își va fi aflat și aci unul din izvoarele ei cele mai curate.

În rezolvarea lucrărilor Sfântului Sinod — forul suprem de conducere al Bisericii noastre Ortodoxe —, Mitropolitul Sebastian a adus totdeauna experiențele îndelungatei sale activități preoțești, punând pricepere și inimă în toate problemele ce i-au fost încredințate spre studiu. Arzătoarea sa credință religioasă, — o credință clădită mai mult pe instinct și sensibilitate, decît pe fundamentele rațiunii — și cunoașterea adîncă a realităților vieții bisericești din țara noastră, au făcut ca Arhiepiscopul Moldovei să poată sluji Biserica neamului său, în toate forurile ei de conducere centrală, cu competență și sfîntă pasiune. Sinodalilor noștri le va rămîne de-a pururea vie în amintire figura Mitropolitului de la Iași, sfătos ca un bunic, impetuos — cînd era nevoie —, semănător de armonie în diversitatea temperamentelor, minte trează și suflet duios, totdeauna atent în problemele privind preoțimea de mir, din sînul căreia se ridicase pe culmile ierarhiei superioare bisericești.

L-am cunoscut bine pe Mitropolitul Sebastian. Pronia divină și vrerea norodului dreptcredincios din țara noastră l-au hărăzit Episcop al Maramureșului, odată cu alegerea smereniei mele ca Mitropolit al Moldovei — și mi-a fost dat, cîțiva ani mai tîrziu, după chemarea mea ca Patriarh al Romîniei, să-l înscăunez în vrednicia de Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei. La București sau la Iași, întîlnirile noastre au fost totdeauna prietenești și fructuoase, consumate în focul dragostei frățești pentru Patrie și al grijii comune pentru slava Sfintei noastre Biserici. Nu voi putea să uit niciodată seninătatea și duioșia sufletului său deschis, căldura inimii sale, privirea vulturoască a ochilor săi strălucitori, noblețea și înalta omenie a firii sale întregi.

Despărțirea de Înalt Prea Sfinția Sa ne îndurerează pe toți deopotrivă și suspinurile înăbușite ale familiei lui ne zdrobesc inima. O singură alinare putem afla sfișierilor noastre sufletești din aceste clipe: gîndul că cel plecat dintre noi a fost o personalitate de frunte a Bisericii și a neamului nostru, iar înfăptuirile de care este legat numele său îi vor păstra peste veacuri amintirea.

Dumnezeu să-l primească în locașurile celor aleși, — și să-i facă parte de odihnă cu dreptii cei din veac adormiți. Amin!

«Glasul Bisericii» a fost adînc mișcat de știrca trecerii din această viață a Mitropolitului Sebastian. Înalt Prea Sfinția Sa a arătat totdeauna o prețuire din cele mai alese pentru ostenitorii redacției noastre, sfătuindu-ne, încurajîndu-ne și bucurîndu-se de toate biruințele noastre. Pentru aceea, peste țărîna mormîntului său de la Iași, lăsam să cadă acum lacrimile ochilor noștri îndurerăți și ne legăm să-i păstrăm o amintire neștearsă.

Preotul STAN C. DIMANCEA

ÎNDRUMĂRI PASTORALE SCHIȚE ȘI PREDICI

LA DUMINICA XXI DUPĂ RUSALII

Cine străbate cu mintea și cu inima paginile Sfintei Evanghelii, sau cine, venind des la biserică, ascultă cu atenție toate pericopele evanghelice care se citesc la Sf. Liturghie și apoi zăbovește cu gândul asupra lor, este cu neputință să nu fie pătruns de frumusețea lor, de farmecul lor, de bogăția care nu te copleșește însă, ci te înalță, a tablourilor descrise, de mulțimea deosebită a situațiilor întâlnite, de poezia și mireasma lor, de înălțimea învățăturilor, de duhul dumnezeiesc ce le străbate, de realul, de omenescul atîtor tablouri și împrejurări istorisite, de seninătatea lor care se comunică și celor ce le gustă, ascultîndu-le sau citindu-le. Într-adevăr, aceste pericope ce se citesc la Sf. Liturghie, ne poartă sufletul și inima prin atîtea și atîtea locuri, prin atîtea și atîtea peisagii. Iată-L pe Domnul Hristos pe munte, înconjurat de mulțime. Soarele dimineții cucerește pe nesimțite, pas cu pas, cerul. Iar cuvîntul Său, al Domnului Hristos, încălzește inimile celor ce ascultă Fericirile. Sînt aici, lângă El, toți umiliții soartei, toți însetații de dreptate, toți iubitorii de pace. Dincolo, iată-L săvîrșind minuni, înviind morții. O femeie își duce la groapă pe singurul său fiu: durere, sfișiere de suflet și de viață. Trece însă Domnul, trece mila, trece viața, fuge moartea, se risipește durerea. Mai încolo, iată-L înconjurat de copii, cu ei pe genunchi, arătîndu-ne măsura curăției sufletești cu care trebuie să ne măsurăm desăvîrșirea vieții. Dincolo, în pustiu, satură cu pîine mulțimea ce se uitase pe sine, sorbind cu nesaț cuvintele Învățătorului. Iată-L mai departe, învățînd lumea și pe ucenici, vorbindu-le în pîlde. Într-un loc muștră mîndria și răulatea, într-altul laudă și răsplătește credința și viața curată. Și din toate acestea și atîtea alte multe tablouri, gustîndu-le, scoatem învățătură de viață dătătoare. În toate împrejurările parcă sîntem aveau martori ai celor descrise. Ne bucurăm de bucuria celor miluiți, ne întristăm de durerea celor necăjiți, ne socotim muștrați de Domnul pentru viața noastră,

îl primim și noi la intrarea Sa în Ierusalim, și ne doare durerea Vinerii celei Mari.

Iar cînd auzim citindu-se o parabolă, ca și ucenicii ne străduim să-i cunoaștem înțelesul și ne miresmuim sufletul de frumusețea comparațiilor și de poezia ei.

Iată, de pildă, parabola semănătorului. Cine n-o cunoaște pe de rost, din copilărie? Din însăși explicația Domnului Hritsos, știm ce însemnează și sămînța de care este vorba în ea, și care nu este decît cuvîntul Domnului, și sămînța căzută pe drum, și cea de pe piatră, și cea căzută între spini, și cea care a nimerit în pămînt bun și a dat rod însutit. Întîlnim în această parabolă, icoana sufletească a tuturor celor ce ascultă cuvîntul lui Dumnezeu și al Bisericii. Vedem din chiar spusa Domnului, care este rezultatul strădaniei Bisericii, care seamănă sămînța cuvîntului lui Dumnezeu. Și ne dăm seama cît este de greu ca învătura sădită de Biserică să poată da rodul dorit, peste tot și întotdeauna.

Pentru noi, slujitorii Bisericii și semănătorii cuvîntului sfînt, ai învăturii creștine, această parabolă a semănătorului este o mîngîiere și un îndemn. O mîngîiere, binecredincioși creștini, pentru că însuși Mîntuitorul și Stăpînul nostru ne încredințează că munca și bunăvoința semănătorilor de cuvînt dumnezeiesc este de multe ori fără succes. Că sufletele care primesc sămînța învăturii, nu întotdeauna din vina semănătorilor, ci a terenului sufletească și al împrejurărilor, fac ca această sămînță să n-ajungă la rodul desăvîrșirii. Și un îndemn, ca noi, slujitorii Stăpînului țarinilor sufletești să muncim cît mai mult, pentru ca să facem ca sămînța căzută pe piatră și care se usucă din cauza secetei, să nu se mai usuze; ca sămînța căzută între spini și care ar crește de n-ar înăbuși-o spinii, să nu se mai înăbușe.

Și acestea, binecredincioși creștini, pentru ca belșugul sufletească să fie cît mai mare, pentru ca lipsa și sărăcia sufletească să dispară din lume. Căci numai noi oamenii vom folosi din toate acestea. Seceta dintr-o vară aduce cu ea sărăcia în lume, lipsa, durerea, foamea, iar cîteodată chiar moartea. Puțin belșug în holde salvează cît de cît o situație tragică și sporește nădejdea în îndreptarea lucrurilor. Și într-adevăr, puținul acesta care formează o rezervă nu este numai motiv de speranță, dar poate însemna chiar salvarea definitivă dintr-o situație critică. Aceasta, în ordinea fizică a lucrurilor. Același lucru însă se întîmplă și în ordinea sufletească. Sărăcia și seceta sufletească pot aduce atîtea dureri, atîtea primejdii. O rezervă de trăire aleasă creștinească, de evlavie, de credință puternică prinde atît de bine credincioșilor noștri. Iată, Biserica seamănă fără încetare cuvîntul lui Dumnezeu. Și ea știe că nu toată sămînța pe care o seamănă aduce roade. Se mîngîie, totuși, că nu în toate sufletele creștine găsește pămînt bătătorit, sau teren pietros, în care nu poate crește nimic, ci și ogor bun, pe care semînd cuvîntul Evangheliei poți să aștepti și să fii sigur că va încolți viața creștină. Și, vai! binecredincioși creștini, cîtă nevoie avem noi credincioșii, ca viața creștină să înflorească și să rodească! Dacă în vremuri de nevoi e bine și necesar ca lumea să fie asigurată cu cele trebuitoare vieții fizice, cu cît mai mult este nevoie ca întotdeauna ea să fie prevăzută cu rezerve de aleasă trăire sufletească. Dovada s-a făcut și se face mereu, chiar sub ochii noștri. Știm în ce criză se găsea omenirea cu cîțiva ani în urmă. Știm ce pericol o amenința. Știm că nori negri au acoperit de multe

ori cerul senin al omenirii dornică de pace, de liniște, de progres și sătulă de războaie distrugătoare de viață și de civilizație. Desigur, se datorește muncii perseverente și lungi a tuturor oamenilor de bine din lumea întreagă, că norii s-au împrăștiat, că cerul s-a însoțit. Dar să nu se îndoiască nici un fiu al Bisericii, că n-a fost Dumnezeu cel care a întărit inimile luptătorilor pentru pace și le-a dat curaj să lupte cu nădejdea biruinții.

Dumnezeu a făgăduit lui Avraam că nu va nimici cetățile Sodoma și Gomora, dacă va găsi în ele cel puțin 10 oameni buni (Geneză XVIII, 20-33). Din nefericire, mici atîți oameni drepti nu se găseau în acele cetăți. Iată rezerva, provizia de care vă spuneam. Iată ce poate ea folosi lumii. Căci, încă odată, sufletele dreptilor, viața creștinilor adevărați, rugăciunile neprihăniților sînt salvarea lumii, sînt rezervele lumii, pentru vremurile grele. Și dacă este așa, de ce să așteptăm ca timpul să ne găsească nepregătiți? Pentru moment, lumea respiră mai ușor. De ce să nu profităm ca să sporim acum armata credincioșilor? Dacă Dumnezeu se îndură de rugăciunile cîtorva drepti, cu cît mai mult se va îndura, cînd ne aripi de zefir și cu miros de smirnă, rugăciunile noastre ale tuturor, vor urca treptele văzduhului către cer. Pentru a putea însă ca ele să ajungă la Dumnezeu, pentru a nu rămîne legate de pămînt, pentru a căpăta aripi și ușurința ridicării către tronul dumnezeiesc, este necesar ca aceste rugăciuni să plece din inimi în care a răsărit cuvîntul lui Dumnezeu și a crescut rodul virtuții creștine. E timpul ca toți, binecredincioși creștini, să ne dăm seama de acest lucru. Dumnezeu oricînd poate să ne încerce și să ne pedepsească pentru sărăcia vieții noastre sufletești. Să n-așteptăm aceasta. Dacă sufletul nostru a fost pînă acum ca sămînța căzută pe drumul bătătorit, dacă, adică, ne-am făcut ca cei ce aud cuvîntul, dar vine diavolul și-l fură din inima lor; dacă sufletul nostru a fost pînă acum ca un pămînt pietros, dacă, adică, auzind cuvîntul lui Dumnezeu, l-am primit cu bucurie, dar el n-a prins rădăcini în inima noastră, căci la cea mai mică ispită am cedat și am căzut; dacă am fost ca sămînța căzută între spinii, dacă, adică, am lăsat sufletul nostru înăbușit de grijile și plăcerile vieții acesteia, nedîndu-i putința ca el să ajungă la desăvîrșire, să nu mai fie. Destulă ușurință în viața sufletească a noastră, destul am cedat ispitelor, destul am înăbușit sufletul nostru cu spinii lucrurilor de nimic, destul am rătăcit pe căi piezișe cari ne-au depărtat de viața statornică și sfîntă. Să încercăm a intra în rîndul celor care auzind cuvîntul lui Dumnezeu, îl țin într-o inimă bună și curată și aduc roadă întru răbdare.

Acesta este, binecredincioși creștini, și înțelesul parabolei și învățătura pe care o scoatem din ea. Și acest lucru este cu putință. Plugarul își îngrașă pămîntul său și își curăță ogorul, pentru ca sămînța pe care o aruncă în pămînt să a răsară și să dea roadă multă. Roada muncii sale și a pămîntului îngrijit de el îi asigură viața de aici de pe pămînt. Creștinul care își dă seama că roadele vieții lui sufletești îi asigură o viață prelungită în infinit, trebuie să urmeze lucrul plugarului. Să-și cerceze sufletul, să-și vadă slăbiciunile și lipsurile, să-și întărească voința în a face ceea ce Dumnezeu și Biserica îi cer, să cultive în sufletul său numai virtutea, pe care s-o practice, s-o trăiască. Oameni cari din suflete pingărite, din suflete împietrite și sufocate de păcat, în care sămînța cuvîntului lui Dumnezeu nu numai că nu încolțea, dar nici nu

era primită, — oameni care din aceste suflete au făcut să răsară suflete de adevărați creștini au existat și există și astăzi. Posibilitatea deci a schimbării chiar radicale a ogorului sufletelesc, există. Cu cât mai mult există posibilitatea micilor corecturi care se impun în cazurile multora dintre creștinii noștri?

Pr. P. F. ALEXANDRU

LA DUMINICA XXIII-a DUPĂ RUSALII

Însoțit de cei doisprezece ucenici ai Săi, Mântuitorul se reîntoarce în Galileia, de unde plecase la începutul misiunii de răspândire a cuvîntului aducător de mîntuire în sufletele celor mulți și sărmani. Cătreerese pămîntul bogat al Palestinei, făcînd să se audă învățătura cea nouă, împărtășind cu dărnicie din bunătatea și dragostea Sa mulțimile ce-L înconjurau și se adăpau cu nesaț din vistieria bogată a binefacerilor divine. Multe și necunoscute la număr au fost minunile săvîrșite, dovedind prin ele, pe de o parte Dumnezeirea Sa, iar pe de altă parte nesfîrșita Sa milostivire și dragoste față de cei în mijlocul cărora se întrupase, luînd chip de rob, ca pe toți cei ce vor crede în El, să-i facă părtași ai împărăției harului.

Și prin ce putea Mîntuitorul să-și arate dragostea Sa față de mulțimile ce-L urmăreau pretutindeni? Prin ce putea El mai ales convinge pe acești oameni de puterea și misiunea Sa, decît ca pe lîngă cuvîntul cald de mîngîiere, să se apropie cît mai mult de necazurile și suferințele lor? Nu este de mirare, deci, că Mîntuitorul a venit ca mîngîiere pentru cei sărmani și în suferințe, a tămăduit pe cei bolnavi, fie cu trupul sau cu sufletul, îndemnînd pe toți la dragoste, pace și bună înțelegere. Ori de cîte ori a avut prilejul, Mîntuitorul n-a zăbovit o clipă, fără să reverse asupra celor din jurul Său din puterea Sa tămăduitoare. Și Sf. Evanghelist Marcu prezintă rezultatul acestei opere de binefacere divină în următoarele cuvinte: «Căci pe mulți a vindecat, înșeț năvăleau asupra Lui, ca să se atingă de El toți cîți erau în suferință (III, 10).

După cuvintele Sf. Evangheliu, Mîntuitorul se afla acum pe țărmul de răsărit al lacului Tiberiada (lacul Ghenizaret, sau Marea Galileii), de unde se îndreptă spre celălalt mal. El vine în ținutul Gadarenilor (Gherghesinilor), locuit de neamuri amestecate, evrei și păgîni, poate pentru a arăta din nou că nu numai neamul lui Israel este chemat la mîntuire ci toate neamurile, de pretutindeni.

Aici, în acest ținut bogat în pășuni pentru turme, are loc vindecarea minunată a aceluia om, «avînd demoni», despre care se vorbește în Sf. Evanghelie de astăzi.

După potolirea furtunii de pe lacul Tiberiada, corabia, care ducea pe Iisus împreună cu ucenicii Săi, ajunge pe celălalt mal. Imediat la coborîrea din corabie, Mîntuitorul este întîmpinat de un om oarecare

din cetate, «avînd demoni». Era un îndrăcit. Pe sufletul său puseseră stăpînire de mult duhurile rele. Subjugat demonilor, omul avea accese de o nebunie atît de furioasă, încît rupea legăturile în care era pus, rupea veșmintele de pe el și alerga urlînd prin întreg ținutul, semănînd groaza printre ceilalți locuitori. Aceștia, îngroziți de boala lui l-au exclus din cetate, încît sărmanul bolnav își petrecea timpul prin peșterile munților și prin morminte, fără a afla liniște pentru sufletul și trupul său chinuit. Nimeni n-a putut să vină în ajutorul acestui nenorocit, să-i aline cel puțin chinurile groaznice, sau să-l tămăduiască și să scape și ținutul de groază.

Iată că, odată cu venirea Mîntuitorului, a sosit și ceasul tămăduirii acestui om suferind. Sf. Evanghelist Marcu precizează chiar că demoniacul, «văzînd pe Iisus de departe, a alergat și s-a închinat Lui» (V, 6). Mîntuitorul își arată din nou dragostea și bunătatea Sa pentru oameni și întrebă pe acest sărman: «Care îți este numele?». Răspunsul sosește scurt și lapidar: «Legiune», deoarece nu numai un singur duh rău, ci mulțime mare din acestea îi robiseră sufletul acestei ființe omeneste.

Atotstăpînitor peste creaturile văzute și cele nevăzute, Mîntuitorul poruncește acestor duhuri rele să părăsească sufletul chinuit. Demonii însă, în dorința lor nefastă de a tiraniza și a distruge cu orice chip creatura lui Dumnezeu, nu vor să se reîntoarcă în împărăția lor din adincuri. Ei vor elibera sufletul omenesc, dar cer îngăduința de la Mîntuitorul ca să se refugieze «într-o turmă mare de porci («ca la două mii», — Marcu V, 13) ce păștea în apropiere și în care și intrară. Stăpînită de aceste duhuri, turma se năustește de pe malul înalt și abrupt în apele lacului și se îneacă. Păzitorii turmei înmărmuriți de cele văzute și îngroziți de răspunderea ce apăsa pe umerii lor prin pierderea turmei, se îndreaptă în grabă spre cetate și anunță pe stăpîni de cele întîmplate.

Vestea tămăduirii celui îndrăcit, ca și pierderea turmei se răspîndise repede în întreg ținutul. Din cetățile și satele apropiate mulțimea a început să se îndrepte spre locul tămăduirii minunate. Dar, ajunsă aici, această mulțime uită cu totul de semenul eliberat de duhurile rele, ce stătea acum, «îmbrăcat și întreg la minte» lîngă picioarele lui Iisus. Gîndul celor sosiți este numai la pierderea bănească pe care au încercat-o. Ei încep să roage pe Mîntuitorul să părăsească acest ținut. În fața rugămintii, mîhnit în suflet, dar obișnuit cu actele de nerecunoștință omenescă, Mîntuitorul se urcă în corabie pentru a trece pe celălalt mal al lacului. În această clipă cel vindecat, stăpînit în sufletul său nu de demonii ucigători, ci de recunoștință și dragoste pentru Binefăcătorul său, îi cere îngăduința să meargă cu El. Mîntuitorul însă îl sloboade cu porunca: «Întoarce-te la casa ta și povestește cîte îți-a făcut Dumnezeu». Și Sf. Evanghelist Luca încheie această istorisire, că cel vindecat, reprimat în cetate, și-a început misiunea de propovăduitor al lui Iisus. Din îndrăcit devenise acum un ucenic al lui Hristos, propovăduitor al noii credințe. El devenise cea mai vie mărturie că răscumpărarea omenirii din păcate, mîntuirea ei se apropie. Istorisirea din Sf. Evanghelie ne pune în față, zugrăvind în paralelă, două atitudini ale omului în viață. Pe de o parte avem chipul omului plin de dragoste și recunoștință în fața binefacerii, iar pe de altă parte figura omului lipsit de recunoștință. Pe omul ce mulțumește cu bucurie Celui ce l-a tămăduit, transformat sufletește

și încredințat pe deplin de necesitatea mîntuirii sale sufletești; și pe omul care, atras prea mult spre cele pămîntești, înrobit dorinței lacome de înavuțire, uită cu totul de sufletul său și de mîntuire.

Mulți și chiar foarte mulți s-au învrednicit să fie vindecați prin puterea tămăduitoare a Mîntuitorului. Orbi, șchiopi, paralitici, muți și îndrăciți și-au aflat alinarea suferințelor lor și vindecarea de boală la picioarele lui Iisus. Prea puțini din aceștia însă, s-au făcut părtași și de sublima poruncă primită de cel vindecat în ținutul Gadarenilor. În cele mai multe cazuri cei tămăduiți primeau porunca, ca «nimănui să nu spună cele ce s-au făcut». Chiar Sf. Apostoli, martori ai minunilor săvîrșite de Iisus, au primit porunca de a nu mărturisi în public cele văzute. Astfel la Schimbarea la Față a Mîntuitorului, cînd Sf. Apostoli Petru și Iacob văd slava lui Dumnezeu, după minune, ei au tăcut și nimănui n-au spus în zilele acelea nimic din cele ce văzuseră» (Lc. IX, 36).

Numai vindecatul din ținutul Gadarenilor se învrednicește de această bucurie și mîngiere sufletească. El, care nu cunoscuse pe Mîntuitorul și poate nici nu auzise de minunile săvîrșite, se face părtaș de cea mai înaltă misiune pe care o poate avea un om, de a fi ucenic al lui Iisus, de a împărtăși și altora noua credință aducătoare de mîntuire. El, care nu auzise porunca divină: «Ci vă adunați comori în cer...» (Mt. VI, 20), sau importanța mîntuirii pentru suflet, din cuvintele Mîntuitorului: «Sau ce va da omul în schimb, pentru sufletul său?», căci «cine își va pierde sufletul pentru Mine, îl va afla (mîntuit)» (Mt. XVI, 25-26), în clipa în care cunoaște pe Mîntuitorul, pornește cu toată încrederea pe calea cea bună. El nu-și îngroapă talantul primit, ci transformat sufletește primește cu încredere și mulțumire sufletească noua sa însărcinare, în slujba lui Iisus. Pentru vremurile de atunci, frumoasa misiune de propovăduitor al lui Iisus îi dă ocazia de a-și arăta pe deplin recunoștința și dragostea față de Iisus, devotamentul și jertfirea sa pentru credința cea adevărată.

Nu tot așa ni se prezintă chipul celor care auziseră de vindecarea și veniseră la Iisus. Conținutul lor sufletesc are cu totul o altă înfățișare. Lipsa totală de interes, pe care o dovedesc în fața operei de binefacere, le caracterizează sufletul lor stăpînit numai de dorința îmbogățirii. Preocuparea lor fiind cîștigul material, nu sînt capabili să înțeleagă sublimitatea minunii săvîrșite. Covîrșiți de această preocupare, uită cu totul de tămăduirea semenului lor. Sub impulsul pagubei materiale cer lui Iisus să plece din hotarele lor. Proprietari de turme, desigur că făceau parte din rîndul negustorilor bogați, care, prin vînzări drepte sau nedrepte, căutau să-și sporească avutul fără a fi drepți și îndurători cu aproapele lor. Grija lor pentru îmbogățire le umbrise cu totul ochiul sufletesc, așa că uitaseră rostul adevărat al muncii și al bogăției. Pentru ei bogăția nu mai era un simplu mijloc de a-și satisface nevoile vieții zilnice și de ajutorare, din dragoste, a aproapelui sărman. Bogăția le apărea ca mijlocul necesar pentru o viață de belșug și îmbuibare, dusă de ei în dertimentul celor mulți și neîndestulați. În sufletul lor se furisase nedreptatea, zgîrcenia și disprețul față de semenii năpăstuiți; în credința greșită că bogățiile acestei lumi le pot aduce fericirea și liniștea sufletească. Grija pentru suflet le este străină. Ei sînt asemenea bogatului căruia i-a rodit țarina, ce-și strică magaziiile spre a le face mai mari pentru multele roduri culese și care zicea în sufletul său: «Suflete, ai

multe bunătăți strinse pentru mulți ani; odihnește-te, mănincă, bea, veselește-te» (Lc. XII, 19), fără ca aceste bogății să-i ajute la mântuirea acestui suflet zbciumat. Asemenea tînărului, care a întreat pe Mîntuitorul ce să facă spre a ajunge viața de veci; și cînd i s-a rîspuns să împartă averea sîracilor, «s-a dus întristat, cîci avea avuții multe» (Mf. XIX, 21).

Pentru astfel de oameni centrul preocupărilor, scopul ultim al vieții erau bogățiile. Indată ce aceste bogății sînt puse în primejdie de distrugere, de nimicire, setea de bogăție și egoismul își valorifică puterea și stăpînirea pe sufletul și inima lor, cer îndepărtarea celui mai mare binefăcător al omenirii. În loc să cadă la picioarele Mîntuitorului și să-I mulțumească pentru vindecarea celui îndrăcit și scăparea din clipele de groază prin care trecuse întregul ținut, ei rămîn pasivi, nici nu-i interesează prea mult acest lucru. Pe El, care venise cu toată căldura dragostei de a tămădui suferințele și bolile oamenilor și a le arăta calea adevărată a mîntuirii, a cîștigării fericirii în viața de dincolo, ei îl roagă să plece. Lipsiți de orice grațitudine față de Cel care venise singur, oferindu-și puterea Sa divină pentru mîntuirea omului, ei nu-i arată decît nerecunoștința. Ingratitudinea omenească față de Izbăvitorul omenirii, nu poate avea o formă mai expresivă. Valoarea covîrșitoare a omului, în ansamblul planului divin, pentru ei era ceva la ce nu se gîndiseră poate niciodată, altfel nu se explică ruga lor adresată Mîntuitorului ca să plece din mijlocul lor.

Pentru acești oameni bogăția devenise o adevărată piedică în calea spre a-și cîștiga fericirea în viața de dincolo. Lor le este atît de proprie sentința Mîntuitorului din cuvintele rostite către tînărul bogat ce dorea să moștenească viața cea veșnică: «Cît de anevoie vor intra în împărăția lui Dumnezeu cei ce au avuții». «Căci mai lesne este a trece cămila prin urechile acului, decît să intre bogatul în împărăția lui Dumnezeu» (Lc. XVIII, 24-25).

Odată cu zugrăvirea acestor două figuri de oameni, Sf. Evanghelie ne pune și întrebarea: Ne asemănăm noi chipului sufletesc al celui tîmăduit, sau înclinăm mai mult spre figura celor din ținutul Gadarenilor? Arătăm noi recunoștință și dragoste față de purtarea de grijă a lui Dumnezeu, Cel spre care ne îndreptăm cu ruga fierbinte în clipele grele ale vieții? Sau după ce am fost izbăviți din nenorocire, uităm de Binefăcătorul nostru, preocupați numai de cele lumești și zilnice? Rîspunsul îl poate da fiecare verificîndu-și conștiința.

Fără îndoială că îndemnul ce rezultă din cuvintele biblice este de a ne purta și noi în viață ca îndrăcitul vindecat de boală. Recunoștința și dragostea față de semenii noștri să ne fie adevărata călăuză a raporturilor cu cei din jurul nostru.

Drept o încununare a unei astfel de vieți, privită în raport cu binefacerile ce le revărsă Dumnezeu peste noi, este porunca Mîntuitorului, dată celui vindecat: «Întoarce-te la casa ta și povestește cîte și-a făcut Dumnezeu». Cel care se învrednicește de binefaceri divine, și nimeni nu poate afirma că nu s-a împărtășit din ele, își dovedește recunoștința și dragostea sa, împlinind această poruncă. Cine s-a învrednicit de cunoașterea adevărului, are suprema datorie de a-l împărtăși și altora. Luminat în suflet de lumina cea adevărată, trebuie să se străduiască din toate puterile de a lumina și pe alții. Să lucreze pentru îndreptarea tutu-

ror semenilor săi pe calea mântuirii, mărturisind astfel recunoștința față de Cel de la care a primit la rîndul său lumina și dovedind dragostea sa față de oameni.

Dacă ne gîndim la marile binefaceri divine săvîrșite pentru noi, în special la Jertfa de pe Golgota, prin care ni s-a deschis calea spre viața de dincolo, sufletul nostru nu poate rămîne împietrit și mut în fața poruncii divine. Puterea lui Dumnezeu care ne ajută, bunătatea și dragostea Lui nemărginită, care ne îmbracă și ne încălzesc sufletul, nu cîr de la noi decît recunoștință și dragoste. Potrivit cuvintelor rostite de Mîntuitorul într-o cuvîntare: «Nu oricine îmi zice Doamne! Doamnel va intra în împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu, carele este în ceruri» (Mt. VII, 21), recunoștința și dragostea noastră trebuie practicate. Roadele lor să fie văzute printre semenii noștri, purtîndu-ne cu dragoste chiar și față de cei ce ne-au greșit și dovedind recunoștință chiar față de cei ce ne-au făcut cel mai mic bine.

Acest lucru nu este atît de ușor, însă nu trebuie să pierdem niciodată nădejdea că Mîntuitorul ne ajută și ne întărește. Glasul Lui se face mereu auzit în Sf. Biserică așa cum a fost și astăzi. Spre El trebuie să ne îndreptăm ruga, ca să ne întărească și să ne transforme în adevărați implinitori ai poruncii Sale, luptători pentru adevăr și dreptate, pace și bună înțelegere între oameni.

Pe Hristos, Domnul Păcii și al vieții mărturisind și purtîndu-ne cu recunoștință și dragoste față de cei din jur, vom fi adevărați ucenici ai Lui, așa cum a fost și îndrăcitul, izbăvit de boală în ținutul Gadarei. Amin!

Diac. M. CHIALDA

LA SFINȚII ARHANGHELI MIHAIL ȘI GAVRIIL

**«Unde umbrează darul tău Arhanghele,
de acolo se gonește puterea diavolului.
Că nu suferă să rabde puterea Ta lucea-
fărul cel ce a căzut».**

(Slava la serviciul Utreniei)

Năzuința puternică a sufletului nostru ne mîna în viață spre ce este bine, frumos și adevărat, atunci cînd nu ne copleșesc ispitele și păcatul. În această năzuință, vedem fiecare dia noi dorul sufletului nostru spre izbăvire, spre mîntuire.

Pentru pregătirea noastră spre mîntuire, Biserica noastră Ortodoxă a pus peste an mai multe popasuri duhovnicești: acestea sînt sărbătorile creștine.

Sfinții Părinți ai Bisericii noastre au rînduit sărbători în cinstea dumnezeieștilor persoane ale Sf. Treimi, iar din acestea cele mai multe sînt în cinstea Domnului Hristos; altele le-au rînduit în cinstea Sf. Fieciare Maria,

solitoarea și rugătoarea noastră către Dumnezeu; altele în cinstea Sfinților care s-au ridicat la cele mai înalte trepte, prin viață curată și îmbunătățită, prin osteneli, renunțări și nevoințe de tot felul.

N-au uitat Sf. Părinți nici de ceata cereștilor și netrupeștilor puteri, de ceata Sf. Ingeri. Astăzi, 8 noiembrie, Biserica noastră a rânduit să sărbătorim **Soborul mai-marilor Arhistrategi Mihail și Gavriil și a tuturor cereștilor și fără de trupuri puteri.**

De la început, se pune fiecăruia din noi întrebarea: **Cine sînt Ingerii?**

Ingerii poartă această denumire pentru că **sînt purtătorii de veste ai vocii lui Dumnezeu către oameni.**

Pentru ochii noștri trupești, ei constituie o lume nevăzută. În ce chip sînt ei și în ce fel este firea lor, nimeni nu poate ști cu adevărat decît Dumnezeu care i-a creat. Cu toate acestea, din Descoperirea lui Dumnezeu făcută nouă în Sf. Scriptură prin bărbații Săi aleși și mai ales prin Domnul Hristos, știm că **Ingerii sînt duhuri, ființe nemateriale și fără de trupuri, înzestrați cu minte, voință liberă și putere.** Despre ei ni se spune în cartea Psalmilor: «Cel ce face pe **Ingerii Săi duhuri și pe slujitorii Săi pară de foc**» (Ps. 103, 4).

Ei sînt în tot timpul slujitorii lui Dumnezeu și au dobîndit prin har nemurirea în firea lor. Cei mai desăvîrșiți în sfințenie și cunoaștere, îmbrăcați de Dumnezeu în lumină, strălucitori și frumoși, trăiesc în jurul tronului nevăzut al lui Dumnezeu, iar alții în chip nevăzut se află împreună cu noi, oamenii.

Avînd fire nematerială, ingerii au puterea să străbată toate marginile universului cu o putere de mișcare atît de repede, pe cît de repede se mișcă și străbate gîndul omului.

Lor nu le trebuie limbă ca să grăiască, nici urechi ca să audă, căci fără gură și auzire pricep voia lui Dumnezeu.

Întreg universul este la dispoziția lor și nu sînt legați de vre-un loc anumit, așa cum sînt oamenii pe pămînt.

Deși mărginiți în putere, pentru că au fost creați, în misiunile lor încredințate de Dumnezeu, ingerii nu sînt **împiedicați de ziduri, de uși, de încuietori, de peceți, de nici un element material din univers.**

Sf. Scriptură ne lămurește și cînd au fost creați ingerii. Fără să existe din eternitate ca Dumnezeu, ei au fost creați înainte de existența timpului și a universului, mai înainte de stabilirea veacurilor.

În cartea Iov (cap. 38, 7), ni se spune: «**Cînd s-au făcut stelele, lăuda-tu-M-au cu glas mare toți ingerii Mei.**»

După mărturia Domnului Hristos, ei sînt foarte numeroși. În cărțile Sf. Scripturi ni se vorbește de tabere, de mii de mii, de legiuni de ingeri.

Tot prin Descoperire dumnezeiască mai cunoaștem că în slujirea lor față de Dumnezeu, ei sînt împărțiți în nouă grupe de câte trei.

În prima grupă stau cei ce pururea văd fața lui Dumnezeu: **Serafimii** cei cu șase aripi, **Heruvimii** cei cu ochi mulți și **Scaunele** pe care odihnește Dumnezeu.

Urmează în grupa a doua: **Domniile, Stăpînile și Puterile.** Din grupa a treia fac parte: **Incăpătoriile, Arhanghelii și Ingerii.**

Nu toți Ingerii au stăruit în virtute, sfințenie și cunoașterea lui Dumnezeu. Încă înainte de crearea universului, **Lucifer**, căpetenia Ingerilor, cu o parte din ingeri, se mîndri, spunînd că va pune scaunul său mai presus

de scaunul lui Dumnezeu. Ei se răzvrătiră împotriva lui Dumnezeu, și pentru aceasta căzură din cinste și mărire, încît, din îngeri luminați, devinură diavoli întunecați.

Și pe cînd cetele îngerilor care alunecaseră spre păcat se prăbușeau în adîncurile întunecoase, Arhanghelul Mihail striga în mijlocul Ingerilor rămași credincioși lui Dumnezeu: «Să stați bine, să stați cu frica lui Dumnezeu». Insuși numele lui Mihail înseamnă «Cine e ca Dumnezeu?». De atunci, Mihail a fost rinduit să fie mai-marele cetenilor celor înțeleghătoare în locul lui Lucifer.

Minunată este lucrarea Sfinților Ingeri. Întîi, ei neîncetat laudă și preamăresc în cîntări îngerești necuprinsa mărire și neajunsa strălucire a Sfintei Treimi, ei proslăvesc neîncetat pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfințul Duh.

Al doilea, ei sînt organe ale lui Dumnezeu și execută dispozițiile și sfaturile Sale în opera de desăvîrșire și mîntuire a neamului omenesc.

Ei sînt păzitorii și apărătorii oamenilor și mijlocitorii noștri către Dumnezeu.

Dumnezeu îi trimite în misiune ca să descopere oamenilor lucrurile prea minunate și tainele cele ascunse ale lui Dumnezeu.

Acelora dintre oameni, cărora voiește Dumnezeu să li se arate Sfinții Ingeri, aceștia nu li se înfățișează cu firea lor spirituală, ci cu o formă schimbată, pentru a putea fi văzuți.

Ei pot îmbrăca chip material omenesc, pot vorbi cu voce omenească, se prezintă îmbrăcați în haine și uneori se înfățișează cu aripi, după cum ne dovedesc scrierile Sfintei Scripturi.

Cu prisosință și-a arătat Dumnezeu milostivirea Sa față de oameni, prin Sfinții Ingeri, în timpul Patriarhilor și Proorocilor și în deosebi la întruparea Domnului Hristos și la petrecerea Lui pe pămînt.

Sfîntul Arhanghel Mihail a fost conducătorul și păzitorul poporului evreu, pregătindu-l pentru venirea lui Hristos. Mihail s-a arătat lui Avraam și Lot la pierderea Sodomei; a mers înaintea poporului evreu, cînd israeliții au fost scoși din țara Egiptului.

Tot atît de cunoscut este din Sf. Scriptură, alături de Sf. Arhanghel Mihail și Sfîntul Arhanghel Gavriil. Numele său înseamnă «Viteazul lui Dumnezeu».

Sfîntul Arhanghel Gavriil a înștiințat pe proorocul Daniil, făcîndu-l să înțeleagă vedenia misterioasă care însemna prăbușirea imperiului Babilonului (Dan. VIII, 16); Arhanghelul Gavriil a vestit pe Sfinții Ioachim și Ana că au să nască pe Maica Domnului; Arhanghelul Gavriil a slujit la iconomia întrupării Domnului Hristos, vestind Sfintei Fecioare Maria în ceasul rugăciunii, Nașterea Lui prin cuvintele: «**Bucură-te ceea ce ești plină de dar, Domnul este cu Tine, binecuvîntată ești tu între femei**» (Luca I, 28).

Ingerul Domnului a vestit de asemenea păstorilor din Betleem, Nașterea Mîntuitorului (Luca II, 14), iar după această vestire, păstorii auziră deasupra staulului cîntarea îngerească: «**Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire**» (Luca II, 14).

La Învierea Domnului, un inger cu înfățișarea luminoasă ca fulgerul și îmbrăcămintea albă ca zăpada, pogorînd din cer, a prăvălit piatra de deasupra mormîntului (Matei XXVIII, 2-3).

La Înălțarea Mîntuitorului la cer, doi Ingeri s-au arătat în vestminte albe strălucitoare Sfinților Apostoli, care priveau spre cer, spre a-i încuraja (Fapt. Apost. I, 14).

Numeroase alte împrejurări se găsesc în Noul și Vechiul Testament, cînd ni se vorbește despre feluritele misiuni îndeplinite de Sfinții Ingeri.

Sfinții Ingeri s-au arătat nu numai Patriarhilor și Proorocilor Vechiului Testament, Sfintei Fecioare Maria și Sfinților Apostoli, ci ei continuă să rămînă pururea în ajutorul nostru. De multe ori în zi noi chemăm în rugăciunile noastre ajutorul Sfinților Ingeri.

În chip nevăzut, Sfinții Ingeri însoțesc pe slujitorii Bisericii cînd săvîrșesc Sfînta și dumnezeiasca Liturghie, cînd avem înaintea ochilor noștri prin puterea credinței, prezența lui Hristos celui înviat. **«Acum puterile cerești împreună cu noi nevăzut slujesc, că iată intră Împăratul slavei»**, se cîntă la strană de cîntăreți și de credincioși la Liturghia celor mai înainte sfințite, ca Heruvic.

La fiecare Sfîntă Liturghie cîntăm după intrarea Arhiereului sau preotului cu Sfintele Daruri: **«Ca pre Împăratul tuturor să-L primim, pe Cel nevăzut înconjurat de cetele îngerești»**.

În timpul săvîrșirii Sfintei Liturghii și la alte slujbe, auzim rostindu-se de diacon sau preot rugăciunea: **«Inger de pace, credincios îndreptător, păzitor sufletelor și trupurilor noastre, de la Domnul să cerem»**.

Țări, orașe, locuri, biserici, case și oameni, sînt cu toții sub paza și ocrotirea Sfinților Ingeri, fiind feriți de cele rele.

Fiecare creștin, drept sau păcătos, își are Ingerul său păzitor. **Ingerii sînt veghetorii vieții și sufletelor noastre**. În Psalmul 90, 11 ni se spune: **«Domnul a poruncit Ingerilor Săi să te păzească în toate căile tale»**.

Copiii se bucură de o prețuire deosebită înaintea lui Dumnezeu și sînt încredințați de asemenea în paza Sfinților Ingeri. Cu emoție ne amintim cum Domnul Hristos, în timpul trăirii Sale printre oameni, chema copiii la Sine, îi mîngîia și-i binecuvînta. Iar despre îngerii ocrotitori ai copiilor, însuși Domnul Hristos a spus: **«Vedeți să nu disprețuiți pe vreunul din aceștia mici, căci vă zic vouă că Ingerii lor în ceruri văd pururea fața Tatălui Meu, care este în ceruri»** (Matei 18, 10).

Zidind pe om, Dumnezeu s-a gîndit să pună o ființă rațională și creatoare în lumea materială, care s-o modeleze și s-o folosească cu toată libertatea, după necesitățile materiale ale omului.

Dumnezeu a zidit pe om, coroana și podoaba creației în hotarele universului ca să fie locuitor cu trupul în această lume de jos dar să privească cu sufletul la frumusețea lui Dumnezeu de Sus. Să stea omul puțin pe pămînt, dar, după moarte, să viețuiască în veci; după petrecerea cea de pe pămînt, să dobîndească petrecerea cea de sus, din ceruri.

Împotriva acestui plan al lui Dumnezeu, stă Lucifer, diavolul și păcatul din noi.

Păcatul sărăcește și pustiește bogăția și frumusețea sufletului, ia omului liniștea cugetului, nimicește pacea sufletului și rupe legătura dragostei cu Dumnezeu și semenii noștri.

Omul e lăsat în lume ca luptător spre agonisirea fericirii sale, iar în lupta omului, s-a dat de Dumnezeu slabei firi omenești, ajutori nevăzuți, Sfinții Ingeri, spre biruirea răului și păcatului, spre rușinarea diavolului celui pierzător de oameni.

Dumnezeu păzește pe orice om, dar mai ales pe cel ce cu credință și iubire aleargă sub acoperământul Său.

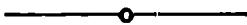
Sfinții Ingeri duc rugăciunile noastre la Dumnezeu și ne îndeamnă spre tot lucrul bun. Tot ce este frumos, bun, adevărat și luminat, orice pornire curată a inimii, orice revărsare de dragoste spre aproapele, rugăciunea, facerea de bine, neținerea de minte a răului, iertarea aproapelui, căința și pocăința și orice faptă bună se nasc în inimile noastre și pornesc spre realizare din îndemnul Ingerilor noștri păzitori.

Ei ne îndeamnă să ne aducem aminte de moarte, de mînia lui Dumnezeu, de înfricoșata Lui judecată; pe cei căzuți dintre noi în grele păcate îi îndeamnă la pocăință; celor dreți le descopere tainele lui Dumnezeu. În tainicul minut al morții, cînd de la oameni nu mai putem spera nici un ajutor, Ingerul nostru păzitor se va înfățișa fiecăruia, și ne va însoți în drumul nostru spre Dumnezeu pentru închinare și răsplată.

Să nu rușinăm cu păcatele noastre, pe Ingerul nostru păzitor, ocrotitorul nostru, ci prin faptele noastre să-l facem să se bucure ca să încredințeze sufletul nostru în mîna lui Dumnezeu cel veșnic.

Iar în rugăciunile noastre, să cerem totdeauna cu credință lui Dumnezeu: «Inger de pace, credincios îndreptător, păzitor trupurilor și sufletelor noastre». Amin.

Asistent Diacon I. RĂMUREANU.

LA PRAZNICUL SFINTULUI NICOLAE

Alese și pline de bogate învățături sînt, pentru creștinii ortodocși, sărbătorire rînduite de Biserică în cinstea sfinților, căci pilda vieții lor pămîntești luminează, ca niște făclii în noapte, nevoițele noastre spre mîntuire, iar rugăciunile lor, asemenea unor cupe de aur pline cu tămîie, neconținut se înalță către părintele ceresc pentru izbavirea noastră din întunericul păcatului.

Cu adevărat mare și de mult folos este, așa dar, sărbătoarea de astăzi, cînd întreaga creștinătate ortodoxă cinstește viața și activitatea sfintului și marelui ierarh Nicolae arhiepiscopul Mirelor Lichiei.

Pentru cinstirea lui cea după cuviință, să ne aducem deci aminte de minunatele lui fapte, pentru a lua dintr-insele pildă ziditoare de suflet în drumul nostru spre Hristos.

După însemnările rămase de la cei vechi, sfîntul Nicolae s-a născut în orașelul Patana din Antiohia Asiei Mici, în jumătatea din urmă a secolului al treilea, adică în vremea cînd stăpînirea romană persecuta cumplit pe cei ce părăsesc închinarea la idoli și îmbrățișaseră religia creștină.

De la părinții săi, oameni cu oarecare situație materială, a primit cu grîjă o creștere aleasă, învățînd din copilărie dragostea de adevăr, setea de dreptate, frumusețea păcii, și deprinzîndu-se de mic cu înfrînarea de sine, cu respectul față de cele sfinte, cu calea bisericii.

De pe băncile școlii, când s-a făcut mai mare, și-a însușit, cu sîrguință, toate cunoștințele predate în vremea aceea deosebindu-se de ceilalți tineri prin noblețea ideilor, sentimentelor și vorbelor sale, prin conduita sa ireproșabilă, prin înclinarea sa spre meditație și rugăciune.

Din cercetarea izvoarelor credinței: Sfînta Scriptură și Sfînta Tradiție, din convorbirile cu creștinii mai învățați, din marea școală a vieții și din contactul neîntreținut cu atmosfera îngerească a dumnezeieștilor slujbe din duminici și sărbători, a cules, ca cea mai harnică albină, nectarul cunoștinței de Dumnezeu, parfumul vieții în Hristos și dulceața tuturor virtuților.

Cînd și-a terminat studiile și a ajuns în floarea vîrstei, la anii bărbăției, îl îmbiau, în viața obștească din ținuturile natale, multe onoruri și ranguri, care-i făgăduiau avuția, putere, mărire lumească. Dar tînărul Nicolae, ascultînd chemarea credinței, a cerut să fie primit în monahism, iar episcopul locului, care-i era unchi după tată, l-a hirotonit preot și l-a luat pe lingă sine, ca sprijin în chivernisirea treburilor bisericești și ajutor în propovăduirea dreptei credințe.

De acum, Nicolae aparține numai lui Hristos și slujirii Evangheliei Sale. Cu averea moștenită de la părinți, el înzestreaază, în taină, cîteva fete sărace, salvîndu-le la vreme de primejdia alunecării spre desfrâu și dîndu-le posibilitatea să-și întemeieze un cămin.

Din darurile primite de la credincioși și din roada ostanelilor sale zilnice, el ușurează cu milostivire nevoile desmoșteniților soartei, ajută pe cei infirmi și poartă grijă ca în nici o casă de creștini să nu pătrundă foamea, desnădejdea și cătușele robiei, într-o lume în care cei săraci, negăsind mai nicăeri de lucru, erau siliți să-și vîndă copiii, în care lanțurile sclaviei apăsau din greu pe grumazul a peste două treimi din populația pămîntului și cînd lăcomia, abuzurile, cruzimea și imoralitatea bogaților nu cunoșteau margini.

Datorită zelului său misionar, scade astfel din zi în zi, în raza sa de activitate, noianul suferințelor, se micșorează numărul închinătorilor la idoli, buna înțelegere stăpînește în tot mai multe case, iar creștinismul, religia iubirii de aproapele și a sfințeniei, atrage din ce în ce mai mult stima și admirația păgînilor.

Ca cel mai vrednic între slujitorii lui Hristos și drept răsplată pentru multele lui binefaceri, pentru devotamentul său față de Biserică și pentru neîntrecutele lui însușiri de conducător, preotul Nicolae este apoi ales și ridicat la înalta treaptă ierarhică de mitropolit, încredințîndu-i-se spre păstorie arhiepiscopia Mirelor Lichiei, situată în partea de miază-zi a Asiei-Mici. Din această clipă de mare răspundere înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor, activitatea sa în slujba binelui obștesc este și mai bogată.

Cu un curaj fără seamăn, el ia apărarea celor năpăstuiți, strînge oîfrande pentru răscumpărarea sclavilor și prizonierilor, cere eliberarea celor întemnițați pentru învinuiri nedrepte sau pentru calitatea lor de creștini, își apără eparhia de propaganda vătămătoare a ereticilor și de ivirea relelor obiceiuri.

Drept răsplată, Domnul Hristos i se arată în vis, ca odinioară Apostolului Pavel, îl încurajează în lupta împotriva vrăjmașilor văzuți și nevăzuți, și-i dăruiește harisma facerii de minuni.

Pînă departe ajung acum faima, cuvintele și binefacerile marelui ierarh Nicolae. Cînd se înapoiază din Palestina, unde vizitase locurile sfinte, corabia pe care călătorește este gata să se scufunde din pricina furtunii; la auzul rugăciunii sfîntului Dumnezeu potolește într-o clipă valurile furioase ale mării și scapă de la pieire sute de vieți omenești, conducîndu-le cu bine spre limanul cel mult dorit, pe pămîntul patriei.

La rugăciunea sfîntului Nicolae, Dumnezeu poruncește vînturilor să mîne spre Mira Lichiei, împotriva voinței corăbierilor, grele corăbii negustorești încărcate cu grîne, scăpînd de înfometare sute de localități lovite de secetă.

La cuvintele lui de mîngîiere și îmbărbătare, se ușurează dintr-odată chinul celor bolnavi, se liniștește cu totul viforul patimilor răscolite de duhul răutății, iar credincioșii află izbăvire, nădejde de mai bine în vremuri de restriște.

După aceea din porunca tiranilor împărați, Dioclețian și Maximian, sfîntul este arestat și aruncat în temniță, împreună cu mulți alți creștini, unde îndură cu eroism nenumărate chinuri, ocări și lipsuri. El este eliberat din închisoare abia după moartea acestor persecutori, cînd sceptrul imperial trece în mîinile binecuvîntate ale lui Constantin cel Mare, care pune capăt persecuțiilor religioase și asigură prin lege libertatea creștinismului.

Sfîntul se înapoiază în Mira Lichiei, unde păstoriții îl înconjoară cu și mai mare dragoste și ascultare. Acum, dispar cu totul, din eparhia sa, superstițiile, templele, statuile și obiceiurile păgînești, iar viața creștină ajunge la mare înflorire.

În anul 325, sfîntul ia parte, între cei 318 părinți, la primul sinod ecumenic, care se ține la Niceea. Fiindcă se opunea cu tărie vorbelor hulitoare de Hristos rostite de ereticul Arie, el este din nou arestat, dar în temniță i se arată iarăși Domnul Hristos, împreună cu Prea Curata Sa Maică Fecioara Maria, și-i dăruiesc o Evanghelie și un Omofor, așa încît a doua zi este eliberat.

Ducînd cu sine aceste dumnezeiești daruri, pe care ni le arată în tocmăi sfînta sa icoană, el se înapoiază în Mira Lichiei și noi binefaceri oferă celor ce aleargă la ajutorul său.

Iar cînd își dă obștescu sfîrșit, trupul său, învrednicit de neputrezire, mari mîngîieri aduce, minunat, celor ce-l cinstesc cu evlavie. De aceea creștinii din Mira Lichiei l-au așezat în loc prea încuviințat și l-au păstrat ca pe o prețioasă comoară.

Cînd hoardele turcești au început să pustiască așezările creștine și să strice bisericile din Asia Mică, sfintele sale moaște au fost strămutate într-o mînăstire din Italia. De atunci avem și noi, Romîni, o parte dintr-insele, care se păstrează în Biserica Sf. Gheorghe-Nou din București.

Aceasta este, în puține cuvinte, viața sfîntului și marelui ierarh Nicolae — al cărui nume este atît de răspîndit și al cărui praznic este atît de iubit în Biserica noastră — și acestea sînt motivele pentru care lumea creștină îl considera, pe bună dreptate, protector al văduvelor sărmane, ocrotitor al săracilor, apărător al celor ce călătoresc pe mare, ajutor al celor aflați în primejdii de moarte.

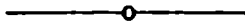
Sfîntul Apostol Pavel ne poruncește: «Aduceți-vă aminte, fraților de mai marii voștri, care v-au grăit vouă cuvîntul lui Dumnezeu și luînd aminte la sfîrșitul purtării lor, să le urmați credința» (Evrei XIII, 7).

Iată, noi ne-am adus astăzi aminte de sfântul Nicolae și știm cum i-au fost răsplătite nevoințele spre desăvârșire. Să nu uităm că el s-a învrednicit de cele mai alese daruri de la Dumnezeu, pentru tăria sa de caracter, pentru conduita sa ireproșabilă, pentru devotamentul său în slujba Bisericii, pentru fapta lui de dragoste frățească.

Să-l luăm ca dreptar pentru sufletele noastre, ca pildă de credință de virtute, de fapte bune, ca exemplu de bună viețuire creștină. Să-i urmăm deci evlavia, blîndețea, smerenia, înfrînarea, rîvna pentru întărirea vieții creștinești, dragostea de adevăr, setea de dreptate, lupta pentru împuștarea răului și pentru înmulțirea binelui în lume.

Iar celor ce-i poartă cu cinste numele, celor ce l-au ales ocrotitor al caselor și familiilor lor și celor ce s-au adunat astăzi în biserici pentru a-i prăznui viața, Bunul Dumnezeu să le dăruiască, întru mulți ani toate bisericele cele către mîntuire, învrednicindu-ne și pe noi, cei de față, de darurile Sale cele bogate, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

Prof. Diac. N. NICOLAESCU

DIMITRIE CEL NOU

*Din Basarabov o turmă de suffări negrăttoare
Se ducea cu zorii zilei spre pădurea cîntătoare,
Unde taina prtmăverii s-arăta mărîmimoasă
Și-alerga ntre maluri grele apa Lomului spumoasă.*

*Iar Dimitrie, cu turma, în grădina sa cea sfîntă,
Lăsa sufletul să soarbă mărăștia cea plăcută.
El vedea deșertăciunea dorurilor pămîntene
Ce-s în inimi semănate de pîndirile oclene.*

*Cînd s-a-ntors de la pășune, în chemarea cea cerească
Paznicul luă cu rîvnă calea cea călugărească...
Intr-un schit de munte, viața, ostenită n pustnicie,
O trăi cu post și rugă spre sfîntită prednicie.*

*Primi darul Cuțosul, cu smerire n prtoeghere,
Ca minunt să facă n lume prin cerească mîngîiere.
Cunoscu și vremea Sfîntul cînd trăirea pămîntească,
Părăști-da, ca spre Ceruri al său suflet să plutească.*

*În cucernică tăcere peștera lăsînd-o Sfîntul,
Între două pietre, locul, l-a ales a-i fi mormîntul.
Ștînd smerit la rugăciune cu genunchi-i în țărîină,
Și-a dat duhul Cuțosul sărutînd cereasca mîină...*

Trecînd anti făr=de număr peste lumea călătoare,
Trupul sfînt stătu=ntre pietre lîngă apa curgătoare.
Dar cînd Lomul vent mare pietrele se prăbuisră,
Iară moaștele sub valuri oreme mulța depășră.

Intr=un timp, unei copile prinsă=n mare suferință,
Îl vorbi prin ots un Înger cu cerească socotînță:
—„De părăntil tăi vor scoate trupul meu din prundutre,
„Ce=t sub peștera din munte, vel avea tămăduire”.

Spunînd otsul său copila din porunca cea divină,
Se porni cu preoșt, lumea, spre comoara de lumină.
In prundiș găstră trupul sub a undelor strînsoare,
Ca=nt=un somn părea monahul strălucînd ca și un soare.

Dus a fost cu imnurt Sfîntul în Basarabov de lume,
Iar bolnavii de pe drumurt îl strîgau cu toșt pe nume.
Cu credință domnitorul peste Tara Romînească
A trimis s=aducă trupul spre cînstire creștînească.

Moaștele=n domneșt alae spre Valahia porniră,
Dar în satul Ruși stătură, ele nu se mai urniră.
Preoșt și toșt creștinii de=acest fapt se minunară,
După slujbele făcute, pentru sfaturi s=adunară.

Hotărîră ca să=njuge dot junct tineri ce se=ndeamnă;
Unde=or merge el cu carul vota Sfîntului înseamnă.
Șt=au pornit cu carul juncti spre Basarabov în fugă,
Se oprtră=n sat cu Sfîntul ca pentru smerttă rugă.

Cînd văzu că nu se poate trupul sfînt să dobîndească,
Voepodu=a pus rîonă un Altar să se zidească
In Basarabov, iar Sfîntul a ft pus în cînstre maro,
Suferințele s=altne oteșilor în sbuctumare...

Intre Ruși și Turci războlul se porni cu multă ură,
Satele din drumul luptei jale mare cunoscură.
In Basarabov cînd Rușii alungînd pe Turci intrară,
Cu cînstire creștînească moaștele le ridcară.

In Rusta, generalul porunci să fie duse.
La Romînt să fte date, un creștin pios propuse.
Comandantul primind ruga, moaștele cu strălucire
Dăruttu=le=a credințt romîneșt, pentru cînstire.

Duse=au fost pe noua cale, calea Tărit Romîneșt,
Șt=n eblaote purtate spre cetatea Bucureșt.
De norod prlmite fură în cîntărt și cu=nchtnare,
Șt=ățezate au fost de preoșt în Bisertca cea mare.

*Sprîjinul cel sfînt de=ndată l=sa simțit întreg poporul,
Cîmții mari și=nfricoșate i s=a sfîns de=atuncea sporul...
Mult folos primesc acela ce=n credință se închină,
Moaștelor care din Ceruri primesc raze de lumină.*

*Sfînte=n Domnul Veșniciei,
Ce ești drum cucerniciei,
Și comoară creștinească
Pentru Tara Romînească,
Apără=ne cu putere,
Pace Domnului ne cere,
Hoțdele să se=nmulțească,
Oamenii să se=nfrățească,
Și cu toți fără=ncetare
Să dăm slavă și cîntare...
Te mărtim Dumnezeire,
Căci sîntem a Ta zldire !*

*Sfînt Dimitrie Părinte,
In credința ta fierbînte
Lăsași viața păstorească
Pentru cea călugărească,
Și=ntr=o peșteră de munte
Ti=ai plecat sentina=ți frunte.
Privegherea=ți înstelată
A luat slăvită plată
In eterna=mpărăție
Unde=ți marea bogăție,
Ferticirea=n desfătare
Și Treimea=n arătare.*

I. FRUMUȘANI

PENTRU APĂRAREA PĂCII

LUNA PRIETENIEI

Sărbătorirea lunii prieteniei romino-sovietice a devenit o scumpă tradiție pentru întregul nostru popor, — prietenia cu popoarele Uniunii Sovietice fiind o cucerire istorică a poporului nostru, «un bun de preț spre care au năzuit și pentru care au luptat neobosit cei mai buni fii ai Patriei noastre».

Nenumărate sînt temeiurile pe care s-a statornicit prietenia dintre poporul nostru și popoarele Uniunii Sovietice, căci în toate împrejurările grele prin care a trecut poporul nostru în decursul zbuciumatei sale istorii, sprijinul frățesc și puternic al popoarelor de la Răsărit nu i-a lipsit.

«Prietenul credincios — spune Sfînta noastră Carte — este acoperămint tare și cel ce l-a aflat, a aflat o comoară».

Intr-adevăr — întocmai cum un diamant cu multele lui suprafețe oricum l-ai privi are aceeași frumusețe și aceeași valoare, tot astfel și prietenia care leagă cele două popoare, este o comoară de diamante, cu multe laturi, dar toate de aceeași valoare și de aceeași frumusețe.

Prietenia ce leagă de secole cele două popoare a fost încununată prin multilateralul sprijin și ajutor dat poporului nostru în anii puterii populare de către Marca țară a Socialismului, după ce glorioasa armată sovietică ne-a eliberat de sub jugul fascist.

«După eliberare România a devenit pentru prima oară cu adevărat independentă și suverană, o țară al cărei prestigiu și ale cărei relații internaționale sînt în continuă creștere și dezvoltare, o republică populară situată în rîndul țărilor cu cea mai înaintată orînduire socială.

«Legăturile de colaborare frățescă dintre țara noastră și U. R. S. S. oferă o imagine vie tipică a caracterului constructiv al relațiilor de tip nou, pe bază de egalitate, statornicite între toate țările lagărului socialist, în cuprinsul căruia potrivit specificului lor economic, țările respective realizează diviziunea muncii și coordonarea planurilor dezvoltării economiei lor naționale, se ajută reciproc, spre folosul tuturor. Aceste realități sînt prețuite nu numai de popoarele din țările socialiste; ele sînt

cunoscute și capătă o înaltă apreciere și din partea poparelor unor țări nesocialiste, contribuind la încrederea cu care ele stabilesc și dezvoltă legăturile economice cu U. R. S. S. și țările de democrație populară.

Cu sprijinul Uniunii Sovietice, țara noastră realizează uriașe progrese în toate laturile vieții sociale: științific, industrial, cultural, artistic, politic-economic, etc., iar sărbătorirea «Lunei prieteniei» face posibilă cunoașterea reciprocă a acestor uriașe progrese.

Iată de ce în cursul acestei luni au loc diferite manifestări și în deosebi o mulțime de vizite reciproce de delegații ale oamenilor de știință, de cultură și artă din cele două țări, de oameni ai muncii, cu care prilejul unii altora își împărtășesc din experiența dobândită.

«Este caracteristic pentru poporul sovietic spiritul său internaționalist, interesul și stima pe care el le arată pentru viața și cultura altor popoare.

«Poporul sovietic acordă o înaltă prețuire țării noastre, tradițiilor noastre naționale, marilor aptitudini creatoare ale poporului nostru. Ca un adevărat prieten apropiat, el urmărește cu caldă simpatie și sprijină cu dragoste de frate eforturile făcute de poporul român în făurirea vieții sale noi, sălătuțată cu bucurie realizările și succesele noastre, aportul nostru la tezaurul comun al progresului uman. Oamenii sovietici înconjoară cu atenție pe solii poporului român — savanți, scriitori, artiști, muncitori, țărani muncitori, sau simpli turiști, care vizitează U. R. S. S., asigurându-le cele mai largi posibilități de cunoaștere a mării țări prietene».

Hărăziți de Dumnezeu să fim prin așezarea pămîntească unii lângă alții, popoarele noastre au avut aceeași credință, aceeași lege, iar cînd din pricina greutăților vremurilor, slujitorii Bisericii Ortodoxe Române au avut ceva de suferit — mai ales cei din biserica ardeleană, — ei au găsit în acele vremuri un sprijin frățesc și ajutor material la slujitorii Bisericii Pravoslavnice Ruse. Dar nu numai în vremurile rele, ci și în vremuri de liniște, între cele două Biserici au fost strînse legături cu bogate realizări în ce privește desfășurarea vieții religioase.

Istoria celor două Biserici Ortodoxe surori — rusă și română — din cele mai îndepărtate vremi este plină de mărturii doveditoare de o strînsă și armonioasă colaborare între ele.

Numeroși vlădici, cărturari de seamă și chiar cirmuitori politici au lucrat sau luptat împreună pentru buna și rîdnica desfășurare a vieții religioase, pentru apărarea și prosperarea dreptei credințe.

Pe temeiul acestor legături de veacuri, — în anii puterii populare, mării ierarhi ai celor două Biserici au reînsofletit aceste legături cu mult folos sufletesc pentru credincioșii și slujitorii celor două Biserici, atît pe lărim pur religios, dar mai ales în cauza apărării păcii.

Astfel, în vederea adîncirii acestor bune relații, în anii puterii populare, s-au petrecut în viața bisericească o mulțime de manifestări cu caracter religios, care ne-au ajutat să ne cunoaștem mai bine și prin aceasta să ne prețuim și să ne iubim mai mult, apărînd cauza ortodoxiei, cum și cauza apărării păcii.

Pe linia acestor manifestări, amintim de vizita făcută în țara noastră de către Prea Fericitul Patriarh Alexei al întregii Rusii, între 29 mai și 11 iunie 1947, cum și de vizitele în număr de cinci, pe care Prea Fericitul Patriarh Justinian al Romîniei le-a făcut Bisericii Ortodoxe Ruse în anii 1946, 1948, 1950, 1951 și 1955. Amintim de asemenea și de vizitele celorlalți ierarhi ai Sfintei noastre Biserici, între care Prea Sfințitul E-

piscop Theoctist Botoșăneanu două (1950 și 1951), răposatul Mitropolit Sebastian două (1950 și 1952), etc.

Toate aceste manifestări și vizite sînt cheazăia unei trainice și perpetue colaborări între cele două Biserici Ortodoxe surori și prin aceasta și între cele două popoare.

Clericii Sfintei noastre Biserici cunosc prea bine acest lucru și de aceea alături de ceilalți cetățeni ai Patrii noastre lucrează și vor lucra cu și mai mult spor pentru adîncirea acestei prietenii, apărînd prin aceasta tezaurul sfintei noastre credințe ortodoxe și consolidînd drumul prieteniei și păcii între popoare.

Trăiască în veci prietenia dintre poporul român și popoarele Uniunii Sovietice!

REDACTIA

P A C E A

*Coboară, sfîntă pace, din sfera cea senină,
Și pe=aripi dlatane ia=ți sborul către noi,
Deschide orizonturi de soare și lumină,
Și scapă omenirea de=orori și de război.*

*Popoarele trudite doresc cu=nlăcărare,
Să oți cît mai depreme, tu, înger salvator,
Să stingi în omenire a luptelor focare,
Și să=nronezi deapururi untrea tuturor.*

*Au curs destule lacrimi și valuri mari de sînge,
Au ars destule jertfe în haosul pustiu,
Salvează omenirea ce=n pragul morții plînge,
Și dno, pace sfîntă, cît nu e prea firziu.*

*Cu inima bătîndă și ochii către tine,
Intreaga omenire te=asteaptă ca să oți,
Coboară, pace sfîntă, din zările senine,
Să=ți zmulgi din ghlara morții pe cel ce=s încă oți.*

VASILE M. MOLDOVANU

UNIȚI-VA POPOARE

*Popoare tubitoare de pace, voi popoare,
Ce-ați suferit amar în crîncenul război
Voi, care-aveți în lume al vostru loc sub soare,
Acum, pe veșnicie, uniți-vă și voi.*

*Popoare mari și mîndre, ce-ați nimicit robia,
Eliberînd de lanțuri noroadele mai mici,
Întîndești peste lume tubirea și frăția,
Și mîna voastră întîndești ca brazi și buni amici.*

*Căci nu'n zadar murtră atîtea milioane
De oameni fără vină, ce zac sub pietre reci,
Cîntîști eroul lumii și împletîști coroane
Din florile tubirii, pe locul lor de veci.*

*La luptă pentru pace, progres și libertate,
La muncă pentru pîine și pentru oșilor,
Pe steagul omenirii stă scris fraternitate,
Porniți atunci la umăr, popor lîngă popor.*

*Mergeți uniți-nainte și'n brazda roditoare
Să-nfițeți plugul muncii mîzînd pe-al păcii sorși,
Căci doar aveți în lume al vostru loc sub soare,
Popoare, rase, neamuri, uniți-vă cu toți.*

VASILE M. MOLDOVANU

STUDII ȘI RECENZII

INTREBUINȚAREA ȘI APLICAREA EXPRESIEI ΧΑΡΙΣ LA PĂRINȚII GRECI, PINĂ LA SF. IOAN DAMASCHINUL

«De vreme ce sînt mulți acela care socotesc că dețin învățătura lui Hristos, iar unii dintre ei văd lucrurile altfel decît predecesorii lor, — să fie păstrată învățătura Bisericii, care purcede de la Apostoli prin ordinea succesiunii și a fost păzită de Biserică pînă în zilele noastre; numai acea învățătură poate fi acceptată ca adevărată, care în nici un chip nu este în dezacord cu tradiția bisericească și apostolică». (Origen, *De Princ.*, Cartea I, Pref. 2, Migne, P.G. XI, 116).

Expresia **Χάρις** este foarte frecventă la Părinții Greci. Din deosebit de numeroasele sensuri în care o întîlnim, trebuie, însă, să lăsăm la o parte pe acelea, în care acest cuvînt este folosit în obișnuitele forme tradiționale de salutare¹⁾, sau în care sensul curent laic, unit cu semnificația lui originală de «bucurie»²⁾, bucurie pe care ți-o provoacă întrebunțarea sau izbîndirea unui lucru, ori dragostea și prietenia unei persoane oarecare³⁾.

Cît despre aplicarea specific teologică a lui **χάρις**, trebuie să amintim că, din punctul de vedere al Părinților Greci, «tot ceea ce în lume este fumos și bun e săvirșit de Tatăl, prin Unul-Născut Fiul Său, întru Duhul care a plinit toate în toți»⁴⁾; și «ei numesc fiecare bun care ne vine din puterea lui Dumnezeu, o lucrare a harului care plinește toate în

1. De ex. Sf. Policarp, *ad Philipp*, 14.

2. Cf. Sf. Irineu, *Contra haer.*, IV, II, 3 (Migne gr., V, col. 1002): *majorem gratiam et abundantioorem exultationem habent gaudentes de regis adventu*. Sf. Ioan Hrisostom, *In sanctum Pascha* (M. gr. LII, 768): *Kai γάρ εἰ καὶ ἡμετέρα ἡ χάρις ἢ παρὰ τοῦ Δεσπότης, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνων (ἀγγέλων) ἢ ἡθονῆ*.

3. Vezi Sf. Ignat: *ad Polyc.* 2 (ca la Luca VI, 32-33), 7; *ad Rom.* I; *ad Smirn.* I; *Hermae Pastor*, lib. III, sim. X, 4: *et habebis gratiam in hoc ministerio*.

4. Sf. Grigorie de Nissa, *Or. de Spiritu S. adversus pneumatomachos Macedonianos*, 23 (M. gr. XLV, 1329).

toți»⁵). Așa dar, toate binefacerile lui Dumnezeu, în întreaga lume — din veac și pînă în veac — aparțin domeniului și manifestărilor harului.

Astfel, «însăși aducerea noastră întru ființă, dintru neființă» este o binefacere de acest fel, «deoarece noi nu primim acest dar în schimbul vreunor fapte anterioare ale noastre..., căci în toate împrejurările (de această natură) binefacerea lui Dumnezeu este precedentă»⁶). «Omul își datorează natura sa spirituală harului celui înșufflat⁷), iar acesta este harul inițial (gratia initio nobis concessa)⁸), care e propriu întregii omeniri și prin care toate ființele raționale sînt părtașe ale Logosului, din clipa în-sufflării, la crearea lui Adam...; în chipul acesta, faptele raționale sînt purătoare ale seminței înțelepciunii și adevărului care, oarecum, sălășluiește într-insele, adică fristos»⁹). Toate acestea aparțin «creației naturale»¹⁰), «care a primit harul natural (gratia naturalis)¹¹) ca «un har implantat»¹²). «Un anumit har theoidinai (Θεοειδῆ) vădește în om acelaș chip al lui Dumnezeu¹³), care constituie harul inițial (ea quae erat ab initio gratia)¹⁴). Este evident că lui îi aparțin toate manifestările care concordă cu el, d. ex. conștiința¹⁵), în măsura în care «legea naturală nu ne este dată de Duhul»¹⁶). De aici urmează în mod direct, că «harul Logosului» a fost și a operat între păgini¹⁷).

Această este cu atât mai sigur, într-un grad și mai înalt, pentru Biserica Vechiului Testament, care a fost, așa zicînd, «întiul har», în comparație cu acel al Noului Testament¹⁸). În Vechiul Testament harul lui Dumnezeu a fost o putere, o energie care a inspirat eroii la fapte de bărbăție¹⁹), a asistat pe proroci să indure persecuțiile²⁰), și a desăvîrșit pe cei cucernici în dragoste²¹) și în viața curată²²). În general, «puterea

5. Sf. Vasile cel Mare, *Epist.* 38 — *Gregoria fratri*, 4 (M. gr. XXXII, 329): πᾶν ἔσπερ ἂν εἰς ἡμᾶς ἐκ θεοῦ δυνάμει ἀγαθὸν φέροι, τῆς πάντα ἐν πᾶσιν ἐνεργουμένης χάριτος ἀνεργεῖαν εἶναι φερεν.

6. Sf. Ioan Hrisostom, in *Joh. Hom.*, XIV, 2 (M. gr. LIX, 94).

7. Sf. Ioan Hrisostom, in *Ascens. Domini N. Jesu Christi*, 4 (M. gr. LII, 777): τοῦ ἐμφυσημάτων ἡ χάρις cf. Sf. Vasile cel Mare: *De Spiritu S.*, XVI, 39 (M. gr. XXXIII, 140); *adv. Eunom.*, lib. V (M. gr. XXIX, 728-9).

8. Sf. Vasile cel Mare, *Sermo ascet.*, I (M. gr. XXXI, 869): ἡ ἐξ ἀρχῆς χάρις

9. Orig. de princ., I, 3, 6 (M. gr. XI, 151-152).

10. Orig., in *Math. comment.*, ser. 69 (M. gr. XIII, 1710).

11. Barnab., *Epist.* I.

12. Barnab., *Epist.*, I: ἐμφυτον δωρεάν.

13. Sf. Grigorie de Nissa, *De hominis officio*, IX (M. gr. XLIV, 149): θεοειδητά τινα χάριν.

14. Sf. Grigorie de Nissa, *Orat. cateh. magna*, VIII (M. gr. XLV, 36): ἡ ἐξ ἀρχῆς χάρις.

15. Sf. Ioan Hrisost., in *Joh. hom.*, XIV, 2 (M. gr. LIX, 94).

16. Sf. Ioan Hrisost., in *Epist. ad Rom. hom.*, XII, 6 (M. gr. LX, 502).

17. Sf. Justin Mart., *Apol.* II, 13. Această idee — despre eminenta activitate a Logosului în Vechiul Testament și între păgini — a fost în special dominantă la apologeți; în această legătură Justin Martirul zice (*Dialog cu Iudeul Trifon*, 62): εἶπε καὶ διὰ Μωυσέως ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος (M. gr. VI, 617); iar Theofil al Antiochiei (*Epist. către Autolicus*, II, 10) afirmă: Οὗτος (ὁ Λόγος), ὡν Πνεῦμα Θεοῦ, καὶ ἀρχή, καὶ σοφία, καὶ δόναμις Ἰψίστου, κατήχετο εἰς τοὺς προφήτας.

18. Sf. Chiril al Ierusal., *Catech.* XVIII, 25.

19. Sf. Clement Romanul, *ad Corinth.*, I, 55, despre Judith, *Estera*.

20. Sf. Ignat., *ad Magnes.*, 8.

21. Sf. Clement Romanul, *ad Corinth.* I, 50 (M. gr. I, 312): κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν.

22. Sf. Clement Alexandrinul, *Strom.* III, 4 (M. gr. VIII, 1161).

lui Dumnezeu a săiașluit neincetat în cei drepti, în activitatea lor sub Lege, prin săvirșirea de minuni, iar harul dîvin a locuit întru ei»²³); «prin Duhul Sfînt, slujitorii lui au propovăduit pocăința», de pildă Noie, Iona²⁴). «Harul a revărsat asupra Părinților (Vechiului Legămînt), deși numai în parte²⁵); În această prîvință «nu Duhul, ci harul s-a împărțit pe sine potrivit gradului de receptivitate și puterii celor ce-l primeau»²⁶). Iov a tost zelos și rivnitor după har²⁷). «Harul care ne e dat de Dumnezeu» se face vădit în multe chipuri, în Psalmii lui David²⁸), «a cărui inimă — curățită de păcate — a primit harul Duhului și a scos cuvînt bun» (Ps. XLIV, 2)²⁹). În același chip, Legea Vechiului Legămînt este «harul cel de demult, care s-a dat de Logos prin Moise»³⁰), iar el însuși, Moise, «a dobîndit tăria înfrînării numai prin harul lui Dumnezeu»³¹). De asemenea și «Legea scrisă... a fost o lucrare a harului»³²), care (lege) a lucrat prin teamă³³) și totuși a fost primită «din mila, îndurarea și harul lui Dumnezeu»³⁴). «Harul Duhului ne vorbește tuturor prin gura lui Moise»³⁵). Nu mai puțin sigur este «harul proorocilor»³⁶), care au fost inspirați de harul lui Hristos³⁷); în această prîvință, profetia este un «har ceresc», iar acest dar este dobîndit «prin har»³⁸).

Din toate citatele de mai sus rezultă că «și iudeii s-au izbăvit prin har»³⁹) și că «harul Duhului» a fost singurul învățator, atît al lui David în Vechiul Testament, cit și al Apostolului Pavel în cel Nou⁴⁰). Totuși, în primul caz, harul era, așa zicînd, un Vitezda sui generis care a fost dat iudeilor neputincioși și a slujit pentru tămăduirea trupului, dar chiar atunci, nu pentru toți⁴¹). De aceea, «nu trebuie să conchidem dela concordanța numelor la identitatea lucrurilor»... Este adevărat că noi toți «sîntem mîntuiți prin har, totuși nu în același chip, nici în același grad, ci într-un grad nemăsurat mai mare și mai înalt. Așa dar, în cazul nostru, harul nu este exact același, pentru că nouă nu ni se dă numai iertarea păcatelor — aceasta o avem în comun cu ei, căci toți am păcătuit (Rom. III, 23), — ci și justificarea, și sfințirea, și înfierea, și harul Duhului Sfînt»⁴²).

23. Cuv. Macarie Egipteanul, Hom. L, 3.

24. Sf. Clement Romanul, ad Corinth. I, 7.

25. Sf. Ciril al Ierus., Catech. XVII, 18.

26. Idem, Catech. XVI, 25.

27. Cuv. Macarie Egipteanul, Hom. XXVI, 7.

28. Sf. Grigorie de Nissa, în Psalm inscriptiones, cap. VIII (M. gr. XLIV, 468).

29. Sf. Ioan Hrisost., în Psalm 44, I (M. gr. LV, 183).

30. Clement Alex., Paed., I, 7 (M. gr. VIII, 321): 'Ο δὲ νόμος χάρις ἐστὶ παλαιὰ

διὰ Μουσαίου ὑπὸ τοῦ Λόγου δοθεῖσα.

31. Clement Alex., Strom., III, 7 (M. gr. VIII, 1161).

32. Sf. Ioan Hrisost., în Joh. Hom., XIV, 2 (M. gr. LIX, 94).

33. Sf. Clement Alex., Paed., I, 6 (M. gr. VIII, 288): μετὰ φόβου.

34. Sf. Ioan Hrisost., în Joh. Hom. XIV, 4 (M. gr. LIX, 93-94).

35. Idem, în genes. hom., VIII, I (M. gr. LIII, 70): ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις.

36. Epist. ad Diognetum, II: καὶ προφητῶν χάρις.

37. Sf. Ignat., ad Magu., 8.

38. Sf. Chiril. al Ierus., Catech. XVI, 26 (M. gr. XXXIII, 956): ἐπουράνιος

γὰρ ἡ χάρις. Macarie Eg., Hom. XLI, 2: τῆς ἐπουρανίου χάριτος.

39. Sf. Ioan Hrisost., în Joh. Hom. XIV, 2 (M. gr. LIX, 93): χάριτι καὶ Ἰουδαῖοι

ἐσώζοντο

40. Sf. Grigorie de Nissa, Or. in S. Stephanum protomartyrem (M. gr. XLVI,

717: εἰς γὰρ ἐφ' ἑκάστου τῶν εἰρημένων διδασκαλος, ἡ τοῦ Πνεύματος Χάρις.

41. Sf. Ioan Hrisost., Hom. in S. Pascha, 5 (M. gr. LII, 771).

42. Idem, în Joh. hom. XIV, 2 (M. gr. LIX, 93-94).

Aceasta înseamnă că minuirea lui Hristos e un har obiectiv atocuprinzător, care este intrupat în Biserică⁴³) și se revarsă pînă întru cele mai de jos ale adinului⁴⁴). În creștinism — pretutindeni este har și totul este har. Fiul lui Dumnezeu s-a arătat în trup, pentruca «harul să poată veni în raport proporțional» cu puterile capacității de recepție a omului⁴⁵). Harul revelației Fiului lui Celui Născut s-a manifestat prin nașterea Sa din Fecioară⁴⁶). «Glasul Apostolilor a umplut lumea întreagă de slava și harul lui Dumnezeu și al Hristosului Său»⁴⁷), de aceea se cuvine ca iudeii «să se învețe dela creștini care s-au înțeleptit prin harul lui Dumnezeu»⁴⁸), pentru ca «ei să poată totuși cunoaște ceea ce nu înțeleg, între aceia care au primit harul de la Dumnezeu și să nu se mai trudească a susține o învățătură care e de la ei»⁴⁹). Toate minunile lui Hristos au fost de asemenea har, de pildă învierea lui Lazăr⁵⁰), darul grăirii în limbi⁵¹), puterea izvorită din veșmîntul lui Hristos⁵²) (Mt. IX, 20-22; XIV, 36; Mc. V, 27-34; VI, 56; Lc. VIII, 44-48).

Răscumpărarea noastră s-a săvîrșit datorită curățirii noastre de toată întinăciunea și de tot răul, prin harul împărțit nouă de Hristos, Marele Arhiereu răstignit⁵³). Moartea Mintuitorului a lucrat tămăduirea și iertarea păcatelor pentru oamenii Vechiului Legămînt, cărora nu se cade să le obiectăm păcatele lor, căci astfel făcînd vom disprețui harul lui Dumnezeu (*gratiam Dei*)⁵⁴). Hristos n-a întrelăsat darul harului care a fost mai dinainte orînduit pentru oameni, nici n-a aminat dispensația... ci, în mod voit, a luat asupra Sa cele spre umilință și spre ocară... a coborît în viața noastră... a consimțit să moară cu umanitatea Sa»⁵⁵). Cînuna acestei jertfe a lui Hristos pe Golgota a fost «harul învierii», sau «harul învierii de a treia zi»⁵⁶), cu toate roadele credinței în Hristos, cînd «acest har a pătruns în întreaga lume de sub soare, și cînd această pogorie și împărțășire a Duhului a umplut toată lumea cu cunoștință»⁵⁷).

Mai mult decît atît, harul slujirii⁵⁸) a fost împărțit de Hristos prin sîllarea asupra Apostolilor, încă din ziua învierii⁵⁹), în care zi «ei

43. Sf. Chiril al Ierus., *Catech.* XVIII, 25.

44. *Idem*, *Catech.* IV, 11.

45. *Idem*, *Catech.* XII, 14: *συμμετρησαι την χάριν.*

46. Sf. Grigorie de Nissa, *Oratio funebris in laudem fratris Basilii* (M. gr. XLVI, 789). Sf. Athanasie, *Adv. Arianos*, I, 42 (M. gr. XXVI, 100): *ἡμῶν ἐστιν αὕτη ἡ χάρις καὶ ὑπερβύσσις, οὗ τε καὶ ἀνθρώπος γενόμενος προσκυνεῖται ὑποῦ θεοῦ Ἰησοῦς...*; III, 41 (M. gr. XXVI, 409): *... καὶ εἰ ἡ σὰρξ θεοφορεῖται ἐν τῷ λόγῳ, ἀλλ' ἡ χάρις καὶ ἡ θύναμις ἐστὶ τοῦ λόγου.*

47. Sf. Justin Martiul, *Dial. cum Triph.*, 42.

48. *Ibid.*, 32.

49. *Ibid.*, 78.

50. Sf. Chiril al Ierus., *Catech.*, XIII, I.

51. Sf. Ioan Hrisost., in s. *Pentecost. hom.* I, 4 (M. gr. L, 459): *ἡ χάρις αὐτῶν.*

52. Sf. Ioan Hrisost., in *Psalms XCIV*, 10 (M. gr. LV, 198).

53. Sf. Justin Mart., *Dial. cum Triph.*, 116.

54. Sf. Irineu, *Contra haer.*, IV, 27.

55. Sf. Grigorie de Nissa, *Or.* III, in s. *Pascha* (M. gr. XLVI, 656).

56. *Idem*, *Or. catech. magna*, cap. XXXV, ap. Migne gr. XLV, 88 (*τὴν τριήμερον τῆς ἀναστάσεως χάριν*), 89 (*τὴν τῆς ἀναστάσεως χάριν*) *Ejusdem oratio in diem luminum, in quo baptizatus est Dominus noster*, ap. Migne gr. XLVI, 585: *τὴν τριήμερον ἑαυτοῖς τῆς ἀναστάσεως χάριν ἐξαικονίζομεν*

57. Sf. Ioan Hrisost., in *Psalms XLIV*, 3 (M. gr. LV, 186).

58. *Hermae Pastor*, lib. III, sim. X, 4 (*et habebis gratiam in hoc ministerio*).

59. Sf. Chiril al Ierus., *Catech.* XVII, 12, 14 (M. gr. XXXIII, 984-985).

au primit o anumită putere spirituală și un anumit har»⁶⁰), deși acesta încă nu s-a vădit prin semne deosebite⁶¹), ci a fost încă «potolit» în comparație cu Pentecostul, cînd «în acel ceas... har negrăit le-a dăruit»⁶²). Te prin punerea minilor Apostolilor — după Botez — a celui Duh Sfînt, «De atunci, harul și împărlășirea Duhului Sfînt s-a stransmis mîi deparcare «El însuși a strins un nou popor și a reinnoit fața pămîntului, cînd omul a început să umble întru innoirea vieții (Rom. VI, 4), după ce a lepădat pe omul cel vechi, omul morții» (Ef. IV, 22)⁶³). Prin urmare, un har (nu numai al Tatălui și al Fiului, ci și al Duhului Sfînt) este totuși prezent în cazul acelor ființe care, nefiind sfînte prin natură (substantia-liter), s-au sfințit prin participarea la acest har... În chipul acesta, prin innoirea neîncetată a lucrării Tatălui și a Fiului și a Sfințului Duh în toate stadiile desăvîrșirii, noi vom primi eventual puterea dobîndirii unei sfînte și binecuvîntate vieți⁶⁴ și vom fi slăviți «prin har cu înfierea», care totdeauna este insoțită de harul Duhului»⁶⁵). Așa dar, noi «acum primim dela Duhul lui Dumnezeu o parte (de har) — partem aliquam a spiritu ejus — pentru desăvîrșirea noastră și pentru pregătirea nepălimirii, la care tot El ne călăuzește în viața viitoare, unde «atotcuprinzătorul har al lui Dumnezeu (universa spiritus gratia)... ne face asemenea lui Dumnezeu... după chipul și asemănarea Sa»⁶⁶). «Fiecare ins — orice har ar primi după-cuviința de la Dumnezeu — trebuie să sporească neîncetat, îndreptîndu-l spre facerea de bine și spre folosul celor mulți»⁶⁷); dar «cununa celui drept este harul Duhului, care va fi împărtaşil și mai bogat, și mai complet, atunci cînd slava spirituală se va revărsa asupra fiecăruia, pe măsura vredniciei faptelor sale, în sălașurile corespunzătoare cu această vrednicie a Tatălui Ceresc»⁶⁸); deci «îndestularea de această binecuvîntată viață nu poate să ne stăpînească niciodată, ci, dimpotrivă, setea după ea trebuie să crească și să sporească în noi prin tot mai adîncă pătrundere în această binecuvîntare»⁶⁹).

Astfel, în creștinism totul este prin har, căci «acolo unde este Biserica, este și Duhul lui Dumnezeu, iar unde este Duhul lui Dumnezeu, acolo este și Biserica și harul plinar, atotcuprinzător (omnis gratia)⁷⁰), adică «harul bunelor plinirii»⁷¹), harul pocăinței⁷²), harul înfierii⁷³), harul profetic (propheticum gratia) al Bisericii⁷⁴). Acesta este harul Evan-

60. Sf. Ioan Hrisost., in *Joh. nom.* LXXXVI, 3 (M. gr. LIX, 471: ἀποδοσαν τινα πνευματικὴν καὶ χάριν.

61. Sf. Ioan Hrisost., in *Ascens. Domini N. Jesu Christi et in principium Actuum II*, 13 (M. gr. LII, 786 despre ἡσυχάζουσας τῆς χάριτος ἰδὴ ἀσημαίν.

62. Sf. Grigorie de Nissa, *Or. de Spir. S., sive in Pentecostem*, ap. Migne gr. XLVI, 697: ἡ ἀνεκδιήγητος χάρις.

63. Origen, *de princ.* I, 3, 7 (M. gr. XI, 152-153).

64. Origen, *de princ.* I, 3, 8 (M. gr. XI, 154-155).

65. Sf. Ioan Hrisost., in *Epist. ad Rom.* XV, 2 (M. gr. LX, 541); cf. in *Joh. nom.*, XIV, 2 (M. gr. LIX, 94): καὶ πλοῦσια καὶ ἰπνεύματος χάρις.

66. Sf. Irineu, *Contra haer.*, V, 8, I.

67. Sf. Vasile cel Mare, *Regulae brevius tractatae*, 253 (M. gr. XXXI, 1252).

68. Sf. Vasile cel Mare, *De Spir. S.*, XVI, 40.

69. Origen, *de princ.*, I, 3, 8 (M. gr. XI, 155).

70. Sf. Irineu, *Contra haer.*, III, 24, I.

71. Sf. Vasile cel Mare, *Epist.* 189 — Eustathio archiatro, 7 (M. gr. XXXII, 693: πάντα χάρις; de *Spir. S.* VIII, 17 (M. gr. XXXII, 96): τῶν ἀγαθῶν χάρις.

72. Sf. Clement Romanul, *ad Corinth.*, I, 7.

73. Sf. Irineu, *Contra haer.*, III, 6, I.

74. *Ibid.* III, 11, 9.

gheliei (evangelica gratia)⁶⁵), care se vădește ca «har actual», în opoziție cu minia care ca să fie⁷⁰). Aici credința se împărtășește de Duhul dintru har⁷¹), iar «credința aceasta, cu care credem în Dumnezeu, se sălășluiește în noi ca un dar al harului»⁷⁸), Acestea două sint nedespărțite intru cit «credința este har»⁷⁹), totuși, există și un «har al credinței, care porcede din Duhul (trezitorul) credinței»⁸⁰). Acest har este puterea lui Dumnezeu care imputernicește⁸¹) căci se arată ca «harul puterii aceluiasi Duh»⁸²), care reprezintă «puterea supremă»⁸³), sau ca «harul puterii lui Hristos»⁸⁴). În cele din urmă este unul și același. «Cînd sezișăm harul care lucrează în cei ce sint părtași ai lui, atunci zicem că acel Duh este în noi»⁸⁵, ale căror cuvinte «se revarsă cu bogăție și se împodobesc prin har»⁸⁶), care har pururea este unit cu El (Duhul⁸⁷); iar harul Duhului îl sălășluiește pe Hristos în noi⁸⁸), și acum este darul Mintuitorului⁸⁹). Pe de altă parte, «harul Duhului»⁹⁰) este atit de pătruns de «puterea sfințitoare și vivificatoare a Duhului Sfint»⁹¹), incit putem vorbi despre «Duhul harului»⁹²) care e de asemenea necesar pentru viață demnă de partea ingerilor⁹³).

Harul este *unul*⁹⁴) în Prea Sfinta Treime⁹⁵), totuși prin originea lui el este harul Tatălui⁹⁶). Dar există diferite stadii ale exprimării și apropierii lui. Mai mare har domnește în Noul Testament (în comparație

75. Sf. Grigorie de Nissa, in Cant. hom. XI (M. gr. XLVI, 1013): τοῦ Εὐχαριστοῦ χάρις.

76. Sf. Ignat, ad Eph. II (M. gr. V, 745: τὴν ἐνεστώσαν χάριν. Didache X, 6: εὐθέτω χάρις καὶ παρελεύθω ὁ κόσμος αὐτοῦ. Cf. Iarăși Anm., 189.

77. Cf. Chiril al Ierus., Catech, V, 11.

78. Origen, in Epist. ad Rom., lib. IV, 5 (M. gr. XIV, 975): ...etiam fides ipsa qua credere videmur Deo, dono in nobis gratiae confirmatur.

79. Sf. Clement Alex., Strom. I, 7 (M. gr. VIII, 733): χάρις δὲ ἡ πίστις; II, 4 (Col. 945): ἡ πίστις δὲ χάρις.

80. Origen, in Math. comment., ser. 69 (M. gr. XIII, 1710): fidem habent quae est en nobis, dabitur gratia fidei que est per spiritum fidei.

81. Sf. Clement Romanul, ad Corinth., I, 55.

82. Sf. Justin Martirul, Dial. cum Tryph., 87: ἀπὸ τῆς χάριτος τῆς δυνάμεως τοῦ Πνεύματος ἐκείνου.

83. Sf. Chiril al Ierus., Catech., XVI, 3 (M. gr. XXXIII, 920): ἔστιν οὖν τὸ ἅγιον Πνεῦμα μεγίστη δύναμις.

84. Sf. Macarie Egipteanul, Hom., I, 6 (M. gr. XXXIV, 456): τῆς χάριτος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ (Χριστοῦ).

85. Sf. Vasile cel Mare, De spir. Sanct., XXXVI, 63 (M. gr. XXXII, 184): ἔταν δὲ εἰς τοὺς μετόχους ἐνεργουμένην χάριν ἐνθυμη ὤμεν, ἐν ἡμῖν εἶναι Πνεῦμα λέγομεν.

86. Sf. Justin Martirul, Dial. cum Tryph., 9.

87. Cuv. Macarie Egipteanul, Hom. XV, 2: συνεργὸς τῆς συνουσίας τοῦ Πνεύματος χάριτος.

88. Sf. Grigorie Teologul, Or. XL in s. baptisma L, 31 (M. gr. XXXVI, 401): συντηρησὶν τὸ βάπτισμα.

89. Sf. Grigorie de Nissa, Or. adversus eos, qui differunt baptismum (M. gr. XLVI, 429): ἡ χάρις μὲν γὰρ τοῦ Δεσπότου δωροῦ ἢ δὲ πολιτεία, τοῦ τιμῆ ἔντος κατόρθωμα

90. Origen, de princ., I, 3, 7 (M. gr. XI, 154). Cf. Sf. Chiril al Ierus., Catech III, 4; XVII, 20, 21, 24, 27, 31.

91. Sf. Chiril al Ierus., Catech. XVII, 34: ἡ ἐνυπόστατος καὶ ἀγοποιὸς καὶ ἐνεργητικὴ τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάρις.

92. Sf. Clement Romanul, ad Corinth., I, 46.

93. Sf. Vasile cel Mare, De Spiritu S. ad Amphil., XVI, 32 (M. gr. XXXII, 140); — adv. Eunom. V (M. gr. XXIX, 728).

94. Sf. Clement Romanul, ad Corinth I, 46.

95. Sf. Atanasie cel Mare, Epist. I ad Serapionem, 14, 30 (M. gr. 565, 600). Sf. Grigorie de Nissa, Or. in Diem luminum in quo baptizatus est Dominus noarer (M. gr. XLVI, 585): μίαν παρὰ πάντων καὶ τὴν αὐτὴν χάριν δεχόμενος.

96. Sf. Irineu, Contra haer., IV, 36, 4 (paterna gratia).

cu cel din Vechiul Testament⁹⁷⁾ har superior⁹⁸⁾, har suprem⁹⁹⁾, și acum este darul dobândit prin credință, har desăvârșit¹⁰⁰⁾, o adevărată revărsare de har¹⁰¹⁾. Și acest mare har¹⁰²⁾, revărsat fără limită asupra oamenilor, este nemăsurabil¹⁰³⁾, intrucit este o putere atotdesăvârșită¹⁰⁴⁾, neprețuită¹⁰⁵⁾ și abundentă¹⁰⁶⁾, așa încît «fluviul harului se revărsă pretutindenea... întrucă are un bogat izvor în Hristos, și curgînd din El, spală întreaga lume cu valurile sale»¹⁰⁷⁾. Totuși, acest «har atotcuprinzător» are multe feluri de lucrări, în părți și etape¹⁰⁸⁾, împărțîndu-se astfel potrivit cu puterile noastre omenestii¹⁰⁹⁾ în aplicarea lor actuală¹¹⁰⁾, iar oamenii se bucură de el «pe măsura capacității lor¹¹¹⁾. Este harul milostiviților¹¹²⁾, «harul mării îndurării»¹¹³⁾, care își pregătește o vrednică apropiere, vădîndu-se nu numai ca o putere întăritoare, conservatoare¹¹⁴⁾, ci și ca o putere purificatoare. Acesta este «locul ceresc dinlăuntrul omului»¹¹⁵⁾, dela care «creștinii se aprind» și prin care ei «strălucesc»¹¹⁶⁾. Harul pătrunde pînă în adîncurile naturii omului¹¹⁷⁾ și nimicește toate păcatele¹¹⁸⁾. El întărește cunoașterea noastră naturală¹¹⁹⁾ și este harul înțelepciunii și al cunoștinții¹²⁰⁾, mai ales intru înțelegerea Sfintei Scripturi¹²¹⁾.

97. *Ibid.*, IV, 11, 3 (majorem gratiam), 4 (pleniorem gratiam).

98. Clement Alex., *Strom.* V, 13 (M. gr. IX, 124): πλὴν οὐ χάριτος ἄνω τῆς ἐξαιρέτου.

99. Origen, in *Epist. ad Rom.*, IX, 3 (M. gr. XIV, 1213: sublimior gratia. Sf. Chiril al Ierus., *Catech.* V, 9: τὸ τέλειον τῆς πίστεως.

100. Sf. Chiril al Ierus., *Catech.*, III, 4: τελεία ἡ χάρις.

101. Sf. Chiril al Ierus., *Catech.*, XVII, 18: ἡ χάρις... οὐδὲ ὑπερβολικῶς

102. Sf. Chiril al Ierus., in *paraliticum, juxta piscinam jacentem*, 6 (M. gr. XXXIII, 1137): μεγάλης χάριτος δωρεά.

103. Origen, de *oratione*, I (M. gr. XI, 416): ἐν πολλῇ δὲ καὶ ἀμετρήτῃ ἐκχεομένῃ ἀπὸ θεοῦ εἰς ἀνθρώπους χάριτι θεοῦ διὰ τοῦ τῆς ἀνυπερβλήτου εἰς ἡμᾶς χάριτος ὑπερβάτου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ συνεργοῦ Πνεύματος, βουλήσει θεοῦ δυνατὰ γίνεται.

104. Sf. Chiril al Ierus., *Catech.* XVII, 14 (M. gr. XXXIII, 985): οὐ μερικὴ ἡ χάρις, ἀλλὰ αὐτοτελής ἡ δύναμις. XVII, 12 (col. 985): Νὺν λάβετε μερικῶς· τότε φορέσετε αὐτοτελῶς.

105. Sf. Chiril al Ierus., *Hom. in paraliticum, juxta piscinam jacentem*, 6 (M. gr. XXXIII, 1137): μεγάλης χάριτος δωρεά.

106. Sf. Chiril al Ierus., *Catech.*, III, 2.

107. Sf. Grigorie de Nissa, *Or. adversus eos, qui differunt baptismum* (M. gr. XLVI, 420).

108. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom. XVIII*, 7 (ποικίλως): VIII, 2 (πολυτρόπως): XLI, 2 (ἀπὸ μέρους).

109. Sf. Chiril al Ierus., *Catech.* XII, 14; XVI, 25.

110. *Ibid.*, XVII, 2.

111. Sf. Vasile cel Mare, *De Spir. S.* IX, 23.

112. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom. XXXII*, 8 (M. gr. XXXIV, 740): χάρις οὐ ἐχω, ἀδικῶ habeo tibi gratiam.

113. Sf. Justin Martirul, *Dial. cum Tryph.*, 55. Origen, *De princ.*, II, 9, 7 (gratia misericordiae).

114. Sf. Theof., *Ad Autol.* III, 15 (M. gr. VI, 1141): χάρις συντηρεῖ· Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom. XVII*, 7.

115. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom. XI*, 7 (M. gr. XXXIV, 768): ἡ χάρις τὸ πῦρ τὸ οὐράνιον καὶ ἐσωθεν οὐ ἐστὶ.

116. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom.*, XLIII, I.

117. Sf. Grigorie Teologul, *Orat. XL* — in *sanctum baptismum*, II (M. gr. XXXVI, 372-373): καὶ τοῦ βάθους ἡ χάρις ἀπταται.

118. Sf. Ioan Hrisostom, *De S. Pentec.*, I, 5 (M. gr. L, 460).

119. Sf. Clement Alex., *Strom.* VI, 18 (M. gr. IX, 397, 400). Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom. XXIX*, 6 (M. gr. XXXIV, 720).

120. Origen, *de princ.* I, praef. 3 (M. gr. XI, 116): „sermonis, scientiae et sapientiae, 3, 8 (M. gr. XI, 155).

121. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom. XXIX*, 6.

Intreaga noastră izbăvire și existență renăscută sint condiționate de harul lui Hristos¹²²) pentru care genul uman este «insuși chipul Său¹²³), iar sufletul nostru este alcătuit după modelul «virtuților» Duhului¹²⁴). Creștinii sint de fapt fiii Duhului, iar harul este, așa zicind, ca o mamă a lor¹²⁵). Așa dar, totul la ei este din har¹²⁶), iar fără de har ei nu sint nimic¹²⁷) și nu pot face nimic¹²⁸). El «ia parte pînă și la acele lucruri care par foarte ușoare, și conlucrarea lui este prezentă intru toate»¹²⁹), ajutîndu-ne de sus «nu numai in primejdii care depășesc puterile noastre, ci și in primejdii suportabile»¹³⁰). In această ipostază, harul este etern¹³¹) și neschimbabil, și se oferă tuturoră fără alegere și fără măsură¹³²), deși in mod efectiv îi izbăvește numai pe aceia care l-au dorit¹³³), pentrucă «violența nu e un atribut al lui Dumnezeu»¹³⁴). Harul Duhului dă impuls către desăvîrșire¹³⁵), in acelaș timp, omul trebuie să și-l însușească¹³⁶), conștient fiind de necesitatea lui¹³⁷). Dumnezeu unește harul Său cu rivna omului¹³⁸), ceea ce — in legătură cu izbînda noastră — naște uneori întrebarea: care a fost, intr-un anumit caz, factorul decisiv — harul sau liberul nostru arbitru?¹³⁹). Mintuirea (de ex. aceea a păgînilor) este o lucrare a harului și a voinței omului¹⁴⁰); ea are trebuință de dreptatea faptelor și de harul Duhului¹⁴¹). Noi sintem mîntuiți prin

122. Sf. Ioan Hrisostom, in *Joh. hom.*, XIV, 2 (M. gr. LIX, 93-94).

123. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom. XXX*, 2 (M. gr. XXXIV, 721): οὕτως καὶ ὁ Κύριος ἀγαπήσας τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ὡς ἰδὼν εἰκόνα, ἠθέλησεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος γανῆσαι τῆς θεότητος.

124. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom. XLVI*, 5 (M. gr. XXXVI, 796): ὁ θεὸς... κατὰ τὴν εἰκόνα τῶν ἀρετῶν τοῦ Πνεύματος ἐποίησεν αὐτὴν (ψυχὴν)

125. Cuv. Macarie Egipteanul, *XXVIII*, 4 (M. gr. XXXIV, 712-713): καὶ ἀγαθὴν καί...

126. Sf. Ioan Hrisostom: in *Epist. ad Hebr.*, *hom. XXXIV*, 2 (M. gr. LXIII, 235); — *ad Rom.*, *hom. XVI*, 9 (M. gr. LX, 561).

127. Origen: in *Matth. comment.*, ser. 69 (M. gr. XIII, 1710); — in *Egypt. ad Rom.* IX, 3 (M. gr. XIV, 1215).

128. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom.*, I, 11; XVII, 10.

129. Sf. Ioan Hrisostom, in *Epist. ad Rom. Hom. XIV*, 2 (M. gr. LX, 532-533).

130. Sf. Ioan Hrisostom, in *paraliticum per tectum demissum*, 2 (M. gr. LI, 511-52): οὐ μόνον γὰρ πειρασμέν ὑπὲρ δύναμιν οὐκ ἀφίησεν ἐπενεχθῆσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ κατὰ δύναμιν ἐπαγομένῳ πάρεσι διαβαστάζων ἡμᾶς καὶ συνκρατοῦν.

131. Sf. Clement Alex., *Paed.* I, 7 (M. gr. VIII, 321): ἡ δὲ ἀπόδος χάρις.

132. Sf. Grigorie de Nissa, *Or. Catech. magna*, cap. XXX (M. gr. XLV, 76-77): ..εἰ δὲ ὁμοτύπος ἐπὶ πάντα; ἡ κλήρις... ἐν κοινῷ προταθείσης τῆς χάριτος.

133. Sf. Ioan Hrisostom, in *Epist. ad Rom. hom. XVIII*, 5 (M. gr. LX, 579).

134. *Ep. ad Diogn.* VII, 4 (M. gr. 1177): βία γὰρ οὐ πρόσοιτι τῷ θεῷ

135. Sf. Grigorie de Nissa, *De proposito secundum Deum* (M. gr. XLVI, 297): εἰς ἣν (τελειότητα) ἡ τοῦ Πνεύματος ἡμᾶς ἔλκε χάρις.

136. Sf. Ioan Hrisostom, in *Acta Aposto.*, XV, gr. LX, 124); in *Epist. ad Philip. hom.*, I, 3 (M. gr. LXII, 185-186); — *ad Hebr. hom. XXXIV*, 2 (M. gr. LXIII, 235).

137. Sf. Ioan Hrisostom, in *Acta Apost. hom. XV*, 3 (M. gr. LX, 124).

138. Sf. Ioan Hrisostom, in *Epist. ad Rom. hom. XVI* (M. gr. LX, 557).

139. Sf. Grigorie Teologul, *Or. XVIII — funebris in patrem, praesente Basilio*, 5 (M. gr. XXXV, 992).

140. Sf. Ioan Hrisostom, in *Epist. ad Rom. hom.*, XVIII, 2 (M. gr. LX, 575): εἶτα δευκνῶς, ὅτι οὐ τῆς τοῦ θεοῦ μόνον χάριτος ἦν τὸ γενόμενον, ἀλλὰ καὶ τῆς γνώμης τῶν προσελθόντων.

141. Sf. Grigorie de Nissa, *De proposito secundum Deum*, ap. Migne gr. XLVI, 289 (...δικαιούνη ἔργων καὶ Πνεύματος χάρις, 296).

142. Sf. Clement Alex., *Strom.*, V, 1 (M. gr. IX, 16): χάριτι γὰρ σωζόμεθα (Efes. II, 5) οὐκ ἂν μόντοι τῶν καλῶν ἔργων ἀλλὰ δεῖ μὲν πεφυκότας πρὸς τὸ ἀγαθὸν, σπουδῆν τινα περιποιήσασθαι πρὸς αὐτὸ· δεῖ καὶ τὴν γνώμην ὀγιτῆ κεκλιῆναι, τὴν ἀμετανόητον πρὸς τὴν θύραν τοῦ καλοῦ πρὸς ἕπερ μάλιστα τῆς θείας χρῆζομεν χάριτος.

har, dar nu fără fapte bune¹⁴²). E drept, că a trăi în binefacere este de asemenea har¹⁴³), totuși acest har poate fi cel din urmă¹⁴⁴), căci el se apropie sau se retrage¹⁴⁵), se impuținează și se reduce¹⁴⁶), ori este chiar luat dela noi¹⁴⁷), dar nu toți dintre noi sinem fără de păcat¹⁴⁸).

În chipul acesta, vădit lucru este, că liberul nostru arbitru este necesar chiar după primirea celui mai mare har¹⁴⁹). Omul mintuit este un prizonier al harului¹⁵⁰), totuși el (harul) este numai «pana» ce atinge coardele suflului¹⁵¹) care trebuie să plinească toată dreptatea faptelor prin bogăția Duhului sau a harului¹⁵²), spre a putea dobîndi harul dătător de viață și harul vieții¹⁵³). În această privință, botezul cu apă și Duhul, adică mirungerea, lucrează ca mijlocitor. Pentru oricine, este necesar mai întii să se îndreptățească din punct de vedere moral¹⁵⁴), apoi să primească harul desăvîrșit al Botezului și regenerării¹⁵⁵), căci «deși iertarea păcatelor prin Botez lucrează în toți la fel, totuși harul Duhului se împărțasește potrivit cu măsura credinței și a curăției anterioare¹⁵⁶). Harul apei și un har mai mare sint indispensabile¹⁵⁷), pentru ca noi — măslini sălbateci, cum sintem oarecum — să putem avea părășie cu Hristos și cu Duhul¹⁵⁸). Așa dar, prin apă — în spălarea trupului¹⁵⁹) — noi sintem curății de păcate¹⁶⁰), omorindu-le¹⁶¹), intrucit «există un anumit har în apă, deși acesta nu este din natura apei, ci din prezența Duhu-

143. Origen, *De princ.*, III, I, 15 (M. gr. XI, 280): *οὐχ ἡμέτερον ἔργον ἔσται τὸ κατ'ἀρετὴν βιοῦν, ἀλλὰ πάντῃ θεία χάρις.*

144. Origen, in *Epist ad Rom.*, IX, 3 (M. gr. XIV, 1214).

145. Sf. Vasile cel Mare, *De Spir. S.*, XXVI, 63: *ὅπου δὲ προσγινέσθαι ἢ ἀπ'αυτοῦ χάρις καὶ πάλιν ἀπογινέσθαι.*

146. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom. VIII*, 3; XXVII, 12.

147. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom. XV*, 27.

148. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom. VIII*, 5; XV, 36; XVI, 6; XVII, 5, 6, 7; XXVI, 25; XXVI, 11.

149. Sf. Ioan Hrisostom, in *Genesis hom.*, XXII, 1 (M. gr. LIII, 187): *ἐν τῇ προαιρέσει τῇ ἡμετέρᾳ κατάλειπε μετὰ τὴν ἀνωθεν χάριν τὸ πᾶν.*

150. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom. XXVI*, 16 (M. gr. XXXIV, 685): *ἔδει τις φθάσει εἰς τὴν τελείαν ἀγάπην, οὗτος λοιπὸν δέδεται, καὶ ἔστιν ἡχημαλωτισμένος εἰς τὴν χάριν.*

151. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom. XLVII*, 14 (M. gr. XXXIV, 804): *τοῦ πλήκ. τρου τῆς θαλάς χάριτος.* Pentru plḗktron vezi Hipolit, *De antichristo*, 2 (la M. J. Rouët de Journel, S. J., *Enchiridion patristicum*, ed. sexta et septima, Friburgi Brisgoviae 1929, pp. 138-139): *οὗτος γὰρ πνεύματι προφητικῷ οἱ πάντες κατηρτιμένοι, ὀργάνων δικῆν ἐκντῶς ἠνωμένοι ἔχοντες, ἐν ἐκντῶς θεῖ τῶν λόγων ὡς plḗktron θεῖ ἐν κινουμένοι ἀπήγγελλον ταῦτα ἄνω ἡθελιν ὁ θεος.*

152. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom. XVIII*, I.

153. Sf. Grigorie de Nissa, *Or. de Spir. S. adversus pneumatomachos Macedonianos*, 16 (M. gr. XLV, 1325), unde «harul vieții» este atașat de Iisus Hristos, iar «harul de viață dătător» de Duhul Sfint.

154. Sf. Ioan Hrisostom, *ad illuminandos catechesis hom. II*, 2 (M. gr. XLIX, 234).

155. Sf. Grigorie de Nissa, *Or. Catech. magna. cap. XL* (M. gr. XLV, 101); — *Or. de Spir. S. adversus pneumatomachos Macedonianos*, 16 (M. gr. XLV, 1324): *ἡ τοῦ βαπτίσματος χάρις.*

156. Sf. Ioan Damaschin, *De fide orthodoxa* IV, 9.

157. Sf. Chiril al Ierus., *Catech. III*, 4 (τελείαν τὴν χάριν); I, 4 (ἐνα πνεύματα ἕξου χάριν).

158. Sf. Irineu, *Contra haer.*, V, 10; Sf. Chiril al Ierus., *Catech.*, I, 6.

159. Sf. Grigorie de Nissa, *De Spir. S. adversus pneumatomachos Macedonianos*, 91 (M. gr. XLV, 1324-1325). Sf. Ioan Damaschin, *De fide orthodoxa*, IV, 9.

160. Sf. Grigorie de Nissa, *Or. in diem luminum, in quo baptisatus est Dominus noster* (M. gr. XLVI, 577, 580).

161. Sf. Ioan Hrisostom, in *Epist. ad Rom. XIII*, 4 (M. gr. LX, 573); de S. Pentec. *hom.*, I, 5 (M. gr. L, 460).

lui»¹⁶²), «cînd — prin rugăciune și invocație — Duhul Sfînt se pogoară asupra apei»¹⁶³), iar Dumnezeu (însoteste harul Duhului cu untdelemnul și face Botezul o baie a nașterii din nou) (Tit, III, 5)¹⁶⁴), care «comunică germenii inițiali și darurile eminente ale Duhului Sfînt»¹⁶⁵). Botezul cu apă este, în mod esențial, un botez al pocăinței, dar Mintuitorul «însoteste cu Botezul, în numele Sfîntei Treimi, botezul cu Duhul»¹⁶⁶), care dintru început trece nu asupra apei în care El este prezent¹⁶⁷), ci asupra celui botezat¹⁶⁸), și atînge cu harul Său adîncurile cele mai tainice ale duhului omului¹⁶⁹), îi împărtășește credința, «care este eficace dincolo de puterile omului»¹⁷⁰), și astfel noi ne facem în stare de a primi înfierea de la Dumnezeu ca fii ai Săi¹⁷¹).

Intrucît acum harul lui Dumnezeu domnește exclusiv în acest botez, totul se săvîrșește repede, aproape într-o clipă¹⁷²); în el se lucrează nașterea noastră din nou, spre o nouă viață, care urmează să se dezvolte și să crească. Prin urmare aici este începutul vieții celei noi, căci răul este numai întrerupt în continuitatea lui¹⁷³), dar nu biruit definitiv — asemenea șarpelui, care-și păstrează coada vie, chiar după ce i-a fost tăiat capul¹⁷⁴). Astfel, botezul nu exclude faptele bune¹⁷⁵), căci deși el îi împărtășește omului într-adevăr «harul actual»¹⁷⁶) și-i șterge păcatul, totuși dacă păcatul distruge simburile botezului¹⁷⁷), atunci schimbă-ți țînuta, căci a lui Dumnezeu este lucrarea să-ți dea ție cununa, iar lucrarea ta este să păzești ceea ce ți s-a dat¹⁷⁸). «Nașterea din nou devine pentru noi începutul unci noi vieți; pecete, tezaur, iluminare»¹⁷⁹). De acum înainte este necesar «să ne păstrăm botezul»¹⁸⁰) și «să sporim sfințenia pe care am primit-o, să facem și mai luminoasă dreptatea împărtășită la botez, iar harul harului mai strălucitor»¹⁸¹). Pentru aceasta se cere o stră-

162. Sf. Vasile cel Mare, *De Spir. S.* XVI, 35.

163. Sf. Ioan Damaschin, *De fide orthodoxa*, IV 9.

164. *Ibid.*, IV, 13.

165. Sf. Chiril al Ierus., *Catech.*, XVII, 9. Sf. Ioan Damaschin, *De fide orthodoxa* IV, 9.

166. Sf. Ioan Hrisostom, *Hom. in Ascens. Domini, N. Jesu Christit et in principium Actorum* II, 4 (M. gr. LII, 737).

167. Sf. Ioan Hrisostom, in *Epist ad Rom. hom.*, XXV, 1 (M. gr. LX, 153): τοῦ Πνεύματος τῆ ὕδατι παρόντος.

168. Sf. Ioan Hrisostom, in *Math. hom.* LV, 2 (M. gr. LVIII, 541).

169. Sf. Grigorie Teologul, *Or. XL* — in *sanctum baptisma*, II (M. gr. XXXVI, 372-373): καὶ τοῦ βάνου ἡ χάρις ἔπεται.

170. Sf. Chiril al Ierus., *Catech.*, V, 11.

171. Origen, in *Matth. comment.*, ser. 69 (M. gr. XIII, 1710).

172. Sf. Ioan Hrisostom, in *Joh. hom.* XXVI, 11 (M. gr. LIX, 153): ἐν μίᾳ ῥοπῇ πάντα γίνεσθαι.

173. Sf. Grigorie de Nissa, *Or. catech. magna*, cap. XXXV (M. gr. XLV, 89).

174. *Ibid.*, cap. XXX.

175. Sf. Grigorie Teologul, *Or. XXXI*, (Theol. V), 22.

176. Sf. Grigorie de Nissa, *Or. Catech. magna*, cap. XXXIV (M. gr. XLV, 85).

177. Sf. Ioan Hrisostom, *ad illuminandos catechests hom.* II, 3 (M. gr. XLIX, 234).

178. Sf. Ioan Hrisostom, in *Epist. ad Rom.*, hom. XIII, 5 (M. gr. LX, 515).

179. Sf. Ioan Damaschin, *De fide Orthodoxa*, IV, 9 (M. gr. XCIV, 1121): σφραγίς, καὶ φυλακτήριον, καὶ φωτισμός.

180. Sf. Grigorie Teologul, *Or. XL*, in *sanctum baptisma*, 31 (M. gr. XXXVI, 401): συντηρῶν τὸ βάπτισμα.

181. Sf. Ioan Hrisostom, *ad illuminandos catechests hom.*, II, 1 (M. gr. XLIX, 232).

danie susținută¹⁸²), pentru ca «chiar aici să ne putem bucura de o sănătate deplină, să putem primi cele bune ale viitorului»¹⁸³) și să nu fim lipsiți de har, care poate să plece de la noi¹⁸⁴). Așa dar, chiar după botez, «natura rămâne așa cum a fost»¹⁸⁵), atîta vreme cît păstrează în adîncurile sufletului mocirla imundă a păcatului¹⁸⁶); ea are trebuință de salutară disciplină a creștinismului în forma ei cea mai puternică¹⁸⁷) pentru «a putea să se împodobească cu fapte bune» bineștiind că Acela care «dă ploaia, deasemenea plouă și foc»¹⁸⁸); «acest veac al lumii este veacul pocăinței, *acela* este veacul răsplății; *acesta* este veacul lucrării, *acela* e veacul socotelii; *acum* Dumnezeu este sprijinitorul aceluia care se întorc (la El) de pe calea celui rău, *atunci* — neîndurat pedepsitor»¹⁸⁹). «Drept aceea, curăță-ți vasul tău pentru a primi și mai bogat har»¹⁹⁰). «Fii plin de rivnă în slujba lui Dumnezeu... și pentru primirea harului... și trudește pentru sufletul tău»¹⁹¹)... pregătind «vasele de aur și argint» ale tuturor faptelor bune, pe care le-ai curățit în flăcările unei vieți îmbunătățite¹⁹²).

În fața unor asemenea cerințe și atari primejdii, creștinul — ca membru al Bisericii — poate trage toate foloasele de care are nevoie numai de la «harul Bisericii»¹⁹³), în care a intrat prin botez și în care este adus la «sînurile Tatălui»¹⁹⁴) în Euharistie, care e harul cel mai prețios și mai minunat¹⁹⁵); adică în general, prin «sfintele taine care spală păcatul — ce nu-i ușor de spălat — din trup și din suflet, și readuce trupul și sufletul la frumusețea originară care ne-a fost dăruită de Dumnezeu la creația noastră»¹⁹⁶). Pentru împărtășirea cu acest ajutor haric, sînt de trebuință slujitori harici, iar aceștia se află în Biserică, de ex. «episcopii», «care stau sub episcopatul lui Dumnezeu Tatăl și al Domnului Iisus Hristos și «sînt înveșmîțați în har»¹⁹⁷). Potrivit pildei lui Hristos în relația Sa cu Tatăl, «Episcopul tuturor», trebuie și noi «să urmăm pe episcop»

182. Sf. Ioan Hrisostom, in *Epist. ad Rom. hom. XI, 1* (M. gr. LX, 483):
 ἡ μετὰ ταῦτα σπουδή
183. *Ibid.*, *Hom. XIV, 11* (M. gr. LX, 540).
184. Sf. Ioan Hrisostom, in *Epist. ad Hebr. hom. XXXIV, 2* (M. gr. LXIII 235).
185. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom. XXVI, 5*.
186. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom. VIII, 5; XV, 28; XVI, 2; XVII, 5, 6 15; XXVI, 25*.
187. Sf. Vasile cel Mare, *Constitutiones monasticae, IV, 3* (M. gr. XXXI, 1349); *Regulae brevius tractatae, resp. 211* (M. gr. XXXI, 1224); *Clement Alexandrinul, Strom. VII, 10* (M. gr. IX, 480): εἰς παιδίαν σωτήριον.
188. Sf. Vasile cel Mare, *Regulae fusius tractatae, proemium, 4* (M. gr. XXXI, 897, 900): Ὁ τὸν ἡλίον ἀντιέλλων, καὶ ἀβυσψίαν καταδικάζει. Ὁ τὸν ὄμβρον θεοῦς, καὶ τὸ πῦρ βρέχει.
189. Sf. Vasile cel Mare, *Regulae fusius tractatae, proem., 1* (M. gr. XXXI, 892).
190. Sf. Chiril al Ierus., *Catech. I, 5*: καθάρσιόν σου τὸ ἄγγος, ἵνα πλείονα δέξη τὴν χάριν
191. Sf. Chiril al Ierus., *Catech. I, 6*.
192. Cuv. Macarie Egipteanul, *Hom. XLVII, 10*.
193. *Epist. ad Diogn., 11* (M. gr. II, 1184): ἐκκλησιας χάρις.
194. Sf. Clement Alexandrinul, *Paed. I, 6* (M. gr. VIII, 31): .. ἐπι τὸν γαδικηθῆ μαζὸν τοῦ Πατρὸς.
195. Sf. Clement Alexandrinul, *Paed. II, 2* (M. gr. VIII, 412): ... εὐχαριστία κέκεληται, χάρις ἐπαινουμένη, ἧς οἱ κατὰ πίστιν μεταλαμβάνοντες ἀγαθίζονται καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν
196. Sf. Grigorie de Nissa, *Or. diem luminum, in quo baptisatus est Dominus noster* (M. gr. XLVI, 577, 580); *Or. catechetica magna, VIII* (M. gr. XLV, 36): τὸ εἶ ἀρχῆς κάλλος (ea quae fuerat ab initio pulchritudo).
197. Sf. Ignatie, *ad Polye. I*.

și «să-l ascultăm ca pe harul lui Dumnezeu»¹⁹⁸) spre a putea «primi de sus»¹⁹⁹) acea «atotputernică lucrare a lui Dumnezeu» ce ne e indispensabilă²⁰⁰), prin «Duhul, care este cel uns» (qui est unctio)²⁰¹) să ne ducă în ceruri.

Excursul de mai sus arată că Părinții Greci înfățișează toate proprietățile harului lui Dumnezeu, extensiv și intensiv, ca o creatoare energie mintuitoare, care sălășluiește obiectiv în Dumnezeirea Tri-Ipostatică și lucrează obiectiv în lume și în om. De aceea este incorect a se spune că doar la Macarie al Egiptului harul începe «să însemneze nu numai o stare subiectivă a ființei lui Dumnezeu, ci și una obiectivă și, așa zicînd, o putere eternă care izvorăște din El»²⁰²), — și că, în general, «Teologia răsăriteană a «harului» a fost fluidă și nedefinită»²⁰³). Singurul element adevărat în această afirmație este că Părinții Greci ne dau numai descrieri sumare ale harului²⁰⁴), fără să ne ofere definiții formale, pentru elaborarea cărora, e drept, — în Răsăritul creștin — nu s-a ivit nicio necesitate stringentă. Drept aceea n-ar trebui, oare, să năzuim noi către acest ideal, întrucît privim harul ca pe «o putere de viață dătătoare, o putere vivificatoare a lui Dumnezeu»²⁰⁵), și să căutăm a trăi în el nu numai în mod abstract și scolastic, ci real și activ?

Prof. N. GLUBOKOVSKY

trad. de DIMITRIE PREOTUL

ATITUDINEA PRACTICĂ A SFINȚILOR TREI IERARHI

Sfinții Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur s-au bucurat și se bucură de aleasă prețuire în toată creștinătatea și chiar în țări necreștine. Această prețuire e motivată de valoarea deosebită a învățăturii și faptelor lor și de rolul decisiv pe care unele din formulele lor sau din atitudinile lor l-au avut în istoria Bisericii de atunci și după aceea. Sfințenia vieții lor, geniul cugețării lor și ortodoxa învățăturilor lor, i-au impus definitiv în istoria creștinismului și în deosebi în aceea a Ortodoxiei. Cercetările continue la care sînt supuse operele lor descoperă noi aspecte și bogății ale spiritului lor multilateral, fecund și întăritor. Lectura operelor lor literare ascute mintea, exercită puterea judecătii, luminează calea soluțiilor, încălzește inima, lărgeste orizontul, înalță întreaga noastră ființă.

Noi nu vedem în ei numai trei episcopi mari din istoria creștinismului, sau numai trei scriitori glorioși din epoca de aur a Bisericii, sau numai trei monahi

198. Sf. Ignatie, ad Smyrn. 8; ad Magn. 2, 3.

199. Sf. Ioan Hrisostom, in Epist ad Hebr. XII, 3 (M. gr. LXIII, 100): ἡ ἀνωθεν ῥοπή.

200. Sf. Ioan Hrisostom, in Epist. ad Philipp. hom. I, 3 (M. gr. LXII, 186): ..ἡ τοῦ Θεοῦ ῥοπή.

201. Sf. Irineu, Contra haer. III, 18, 3.

202. Prof. N. P. Williams, The Grace of God (London, 1930), p. 15.

203. Ibid., pp. 15-16.

204. Vezi, de ex. Sf. Ioan Hrisostom, in Epist. ad Hebr. XXXIV, 2 (M. gr. LXIII, 235): καὶ τὸ ἐστιν ἡ χάρις, φησὶν (Ἀπόστολος); ἀπειὶς τῶν ἀναγκῶν, ἢ κἀπαροίς.

205. Sf. Ioan Hrisostom, in Ascens. Domini N. Jesu Christi, et in principium Actorum, II, 4 (M. gr. LII, 777): τὴν ζωοποιὸν δύναμιν καὶ ζωτικὴν δύναμιν.

din perioada de entuziasm a acestuia; noi vedem în ei trei izvoare vii de credință, de neasemuită gândire teologică de minunată filcuire a cuvintului lui Dumnezeu, de înaltă trăire a duhului evanghelic. Ei înrouează zilnic rugăciunile, munca de tot felul și viața noastră pe pământ. Ei sînt modele pentru tineretul nostru studios, fiindcă au fost și ei studenți și încă studenți exemplari la cele mai vestite universități și cei mai vestiți profesori ai veacului IV. Ei sînt modele pentru profesorii creștini, fiindcă bogăția, varietatea și adîncimea învățaturii lor sînt neîntrecute, ceea ce a făcut să fie numiți «mari dascăli ai lumii». Ei sînt modele pentru toate treptele preoției, prin sfințenia vieții lor, prin dragostea lor fierbinte pentru oameni și pentru mintulrea lor, prin tratatele lor clasice despre preoție. Ei sînt modele pentru monahi prin lungile și fructuoasele lor nevoinți călugărești, prin spiritul de jertfă și dreptă socoteală pe care l-au pus în organizarea Așezămintelor monahale, prin regulile pe care le-au dat acestor Așezăminte, prin apărarea temeiurilor și frumusețile vieții monahale. Ei sînt modele pentru îndrumătorii și ostenitorii de orice fel prin înalta lor înțelepciune, prin rîvna lor aprinsă de a lumina tot sufletul lor pentru muncă și prin aprecierea muncii. Ei pot servi ca modele oricărui om de bine, pentru că n-a fost aproape situație omenească în care ei să nu se fi găsit, n-a fost problemă de cugetare pe care să n-o fi abordat, n-a fost nuanță de atitudine pe care să n-o fi cunoscut. Istoria literară, teologia, filozofia, sociologia, istoria îi revendică și îi tratează ca scriitori de înaltă ținută artistică, ca teologhisitori de frunte și normativi pentru Ortodoxie, ca savanți adînci și nuanțați, ca educatori, ca luptători diriji pentru reformele sociale, ca personalități mari, care împodobesc istoria vremii lor. Aproape toate aceste aspecte ale vieții și operii Sf. Trei Ierarhi au fost tratate mai mult sau mai puțin complet în paginile revistelor noastre bisericești din ultimii ani.

De data aceasta socotesc că e potrivit să ne aplecăm asupra unui aspect puțin cunoscut al vieții și operii Sfinților Trei Ierarhi și anume asupra atitudinii lor practice. Atitudinea practică e luată aci, în înțelesul de spirit sau concepție pozitivă despre lucruri, probleme, situații, oameni, precum și în înțelesul de măsuri aievea, practice, de traducere în viață a multora dintre ideile sau concepțiile lor teoretice. S-a spus uneori că Sfinții Trei Ierarhi sînt admirabili teoreticieni, abili minutorii de cuvinte și abstracțiuni, plutitori în sfere ideale, fără contact sau fără contact precis cu realitățile pămîntești. Așa să fie? Răspunsul la această întrebare se dă precum urmează:

1. **Atitudinea practică patristică în general.** Cele aproximativ șapte sute de ani, cît durează, în mare, epoca patristică de la circa anul 80 pînă la circa anul 750 al erei noastre, lumea veche greco-romană și părți întinse dincolo de această lume au fost aproape complet transformate de misiunea evanghelică într-o lume cu totul nouă, lumea creștină. Această transformare a fost opera Părinților Bisericii prin predica și fapta lor și opera unei întinse și sistematice aparaturi mistonare organizate de aceiași Părinți sau de episcopi îndrumați de luminile și vigoarea duhului patristic. Contribuția autorităților de Stat n-a intervenit decît atunci cînd lucrarea pregătitoare era terminată, sufletele fiind cîștigate printr-o lămurire și zildire lentă, laborioasă. Lumea convertită trebuia ajutată să-și clădească viața cea nouă, viața creștină. Această viață creștină pe pământ cerea elaborarea unei culturi noi și a unei vieți morale noi, ea impunea așezăminte și practici de viață corepunzătoare concepției noi despre om și lume. Planurile teoretice dar și aplicarea practică a acestor planuri pentru clădirea spiritualității celei noi le făceau oamenii patristici. Acești oameni scriau nu numai tratate exegetice, apologetice, polemice, dogmatice, istorice sau filozofice, ci și opere practice și morale în care se prescria amănunțit conduita credincioșilor și a clericilor și se urmărea, printr-o continuă prelucrare și îmbunătățire a sufletului omenesc, transformarea vieții de aici într-un nou paradis sau cel puțin într-o tindă a paradisului. Agoraua greacă și forul roman fuseseră înlocuite de Biserică, în care se predica învățatura că împărăția cerurilor nu se poate obține de oricine, ci numai de aceia care caută adevărul și practică dreptatea și binde aici pe pământ. Oamenii patristici nu construiau numai biserici, ci și așezăminte sociale în care învățăturile predicatelor din fața altarului deveneau realități.

2. **Atitudinea practică a Sfinților Trei Ierarhi în credință și doctrină.** Sf. Trei Ierarhi aveau o credință și o doctrină teologică profund realistă.

Credința lor nu era numai un act de contemplare sau de adorare a cel lucrare care cuprinsese întreaga lor ființă transformînd-o în instrument binefăcător pentru oamenii care-l auzeau sau care-l vedeau. Era o credință trăită, un foc aprins, un rug înalt în care se purificau ei și purificau și pe alții; era o credință care se

transmitea altora asemenea incendiului minat de o suflare de vint. Sfinții Trei Ierarhi au făcut misiune la păgâni, chiar la strămoșii noștri, cu rezultate efective și durabile. Ei au ajutat la creștinarea armenilor și a goților, ei au trimis misionari pînă departe pentru răspîndirea Evangheliei. Realismul credinței lor e arătat mai ales în lucrarea intensă de apărare a Ortodoxiei în fața ereziilor și schismelor. Ar trebui citate aci nenumăratele și extrem de critice situații în care s-au găsit Sf. Trei Ierarhi pentru apărarea drepte credințe în fața arienilor celor mai violenți: eunomienii, în fața macedonienilor, în fața apolinariștilor, pentru a înțelege viigoarea și lucrarea credinței lor. Se cunoaște răspunsul pe care Sf. Vasile cel Mare l-a dat prefectului Modestus trimis de împăratul arian Valens ca să-l atragă pe mitropolit de la Ortodoxie sau să-l facă să cedeze din intransigență. La amenințările prefectului că va fi pedepsit cu confiscarea averii, cu exilul, cu torturile sau cu moartea, Sf. Vasile răspunde: «Confiscarea nu atinge pe un om care nu posedă nimic, afară numai dacă ai nevoie de aceste zdrențe păcătoase de pe mine și de cele câteva cărți, care sînt tot avutul meu. Cu privire la exil, nu cunosc așa ceva, pentru că nu sînt circumscris de nici un loc: pămîntul pe care-l locuiesc acum nu e al meu, dar e al meu tot pămîntul unde aș putea fi exilat, sau mai degrabă pămîntul e al lui Dumnezeu, iar eu nu sînt decît un locatar în trecere. Chinurile? Ce ar putea ele lua de la un om care aproape nu mai are trup?... Moartea îmi va fi o binefăcătoare, căci ea mă va trimite mai repede la Dumnezeu, pentru care eu trăiesc, pentru care am murit în mare parte și spre care mă grăbesc de mult» (Sf. Grigorie de Nazianz, Necrolog în cinstea Sf. Vasile, 49). Sf. Grigorie de Nazianz a fost să fie lapidat de agenții arieni la biserica Anastasis din Constantinopol pe cînd se pregătea să boteze câteva mii de catehumeni. Sf. Ioan Gură de Aur a luptat și el intens cu aceeași arienă-anomei. Sf. Trei Ierarhi au trăit credința lor intens, și au propagat-o și în operele lor scrise, orientate aproape totdeauna practic. Sf. Grigorie de Nazianz, cel mai contemplativ dintre ei, zice că chiar arta sa poetică e menită printre altele, să mijlocească cu dulceață însușirea și lămurirea credinței. Nu numai paginile pur teologice ale Sf. Trei Ierarhi, dar chiar cele tehnice, sociale, antropologice, etc. respiră o credință robustă, bază continuă a trăirilor lor zilnice.

Doctrina Sf. Trei Ierarhi e concepută, elaborată și orientată în cea mai mare parte practic. Comentariile, tratatele, predicile și scrisorile lor urmăresc rezolvarea sau îndrumarea unor probleme aieve, în permanent contact cu realitatea credinței aplicate. Înaltele și subtilele lor speculații nu rămîn în aer, nu se pierd fără urmă într-un patrimoniu idealist. Ele au legătură directă cu frămîntările și zbuciumul vieții religioase a timpului lor. Producțiile literare ale Sfinților mari Dascăli sînt destinate nu unor cercuri restrînse, ci marilor mase de credincioși. Chiar tratate de cosmologie, cum sînt acelea ale Sf. Vasile și Sf. Ioan Gură de Aur sînt prezentate credincioșilor sub formă de omilii. Materialul tratatelor de doctrină e luat din Sf. Scriptură, din Sf. Tradiție, din științele profane ale timpului și viața de toate zilele cu nesfîrșitele ei aspecte și implicații. Scopul acestor tratate este să trans-forme viața credincioșilor în sensul Evangheliei.

3. **Atitudinea practică în preoție și viața bisericească și monahală.** Atitudinea practică a Sf. Trei Ierarhi se manifestă tot așa de viguros în preoție și în mersul vieții bisericești și monahale.

Se știe ce a însemnat preoția pentru Sfinții Vasile, Grigorie și Ioan. Definiția dată de Sf. Grigorie de Nazianz, Teologul, preoției: **arta artelor și știința științelor**, subliniază pregătirea aleasă și multilaterală pe care trebuie s-o aibă preotul, depășind în știința și arta sufltească pe toți păstoriții săi. Definiția dată de Sf. Ioan Gură de Aur, preoției: **semnul iubirii lui Hristos și al oamenilor**, prezintă preoția ca cea mai minunată dregătorie cu care Dumnezeu poate investi pe un om; îngerii înșiși n-au primit și nu pot primi darul preoției. Dar Sfinții noștri nu s-au mărginit să scrie frumos despre preoție, în tratate rămase clasice, ci au făcut din propria lor preoție o realitate profundă, cuceritoare și transformatoare de inimi. Ca preoți și apoi episcopi la Cezareea Capadociei, Nazianz, Antiohia și Constantinopol, Sf. Trei Ierarhi au mîngîiat, au ajutat, au întărit și au înălțat mii de suflete. Dragostea preotească, cea mai sigură și practică metodă de lucru a Bisericii, iată una din marile moșteniri pe care ni le-au lăsat Sfinții noștri.

În viața administrativă și general bisericească, ei au dat contribuții de mîna întîia prin genul lor organizatoric, prin controlul continuu asupra unităților în subordine, prin disciplina neînlupcată pe care și-o aplicau lor și celor de sub dîrja lor. Sf. Vasile cel Mare și Sf. Ioan Gură de Aur erau vestiți prin seve-

ritatea lor neîndurată față de incorectitudini, indisciplină și lăcomie. Vizitele lor canonice stîrneau adevărate alarme în cuprinsul eparhiilor lor. Nu erau comozi și nu se autotîlnișteau. Au fost acuzați de excese, uneori de erezii și de viață neconformă Evangheliei, dar au replicat cu putere denunțînd fără milă intriga și pisma cercurilor clericale. Sinodul II ecumenic a beneficiat de luminile teologice ale Sfinților Grigorie de Nazianz. El au trăit călugărește, în simplitate, în sărăcie.

În viața monahală atitudinea practică a Sf. Trei Ierarhi s-a manifestat prin organizarea acestora în mod sistematic pe bază de reguli precise elaborate, cum se știe, de Sf. Vasile și Sf. Grigorie de Nazianz, în minăstirea de pe malul râului Iris, în Pont. Cuprinsul acestor reguli e așa de minuțios, de pozitiv, de practic și de bine legat, încît numai un om de știință, de știință adevărată îl putea elabora. Sf. Vasile a reușit ca prin informațiile culese în timpul lungilor sale călătorii de studii, în acest scop și prin intuițiile sale să pună capăt situației flotante a monahismului de pînă la el și să dea expresie unei vieți de obște bine organizată, pe care o are, astăzi, în mare măsură și monahismul nostru românesc. Prin practicarea unei severe asceze monahale și prin recomandarea ei și altora, Sf. Grigorie de Nazianz și Sf. Ioan Gură de Aur au subliniat atitudinea lor practică și în această privință.

4. Atitudinea practică în educație, știință, cultură și artă. Aceeași atitudine practică au Sfinții noștri și în educație, știință, cultură și artă.

Toți trei au fost educatori și au lăsat fie tratate întregi de educație, fie capitole masive în această privință. Toți recomandă principiul educabilității prin natură și se folosesc de toate mijloacele pozitive pe care societatea, familia și mediul îl le pun la dispoziție. El acceptă lucrurile bune din educația păgînă și militază pentru o dezvoltare armonioasă a trupului și sufletului. În instrucție, Sf. Ioan Gură de Aur recomandă pentru prima dată treptele formale, călăuzindu-se de un mare spirit practic psihologic, ceea ce îi face cinste și îl recomandă și nouă ca pildă. Accentuarea elementului religios în educație era firesc, fiindcă Sfinții noștri urmăresc realizarea omului filocalic, adică a personalității desăvîrșite în care armonia generală e dominată de puterea Duhului lui Hristos.

Științele sînt folositoare pentru suflet și necesare pentru viață. Sf. Vasile cel Mare și Ioan Gură de Aur, autori ai primelor cosmologii creștine vrednice de luat în seamă, împletesc, în expunerea lor, datele revelației cu acelea ale științelor exacte și ale științelor naturale. Sf. Vasile critică sever metoda alegorică folosită de Origen în interpretarea cosmogoniei biblice și precizează că lucrurile trebuiesc luate în sensul lor real și adevărat. Vorbînd despre interpretarea pe care alegoriștii o dau apelor de deasupra firmamentului care ar fi raționale și dau laudă lui Dumnezeu și apoi despre apele de sub firmament, Mitropolitul Capadociei precizează: «Noi respingem asemenea idei ca pe niște tîlmăcirii de vise și povești de femei bătrîne și ținem să înțelegem că apa e apă și acceptăm că împărțirea făcută e datorită cauzelor indicate» (Omilia III, la Hexaemeron, 9). Sfinții noștri au stîmplat valorilor științifice și în alte domenii ca de exemplu în antropologie, morală, sociologie, etc.

Sf. Trei Ierarhi au fost mari iubitori de cultură și artă și creatori de cultură și artă. Sf. Grigorie de Nazianz apreciază cultura în acești termeni: «Orice om rezonabil va conveni că din toate bunurile ce ne stau la dispoziție, cultura este cel mai de seamă. Nu vorbesc numai de această cultură mai nobilă care este a noastră (a creștinilor) și care disprețuiește eleganța și strălucirea discursurilor nelipsindu-se decît de lucrurile mîntuirii și de frumusețea ideilor, ci și de cultura profană pe care mulți creștini rău inspirați o disprețuiesc ca perfidă, primejdioasă și făcută să depărteze de Dumnezeu... Din această cultură noi luăm ce este folositor pentru viață și pentru satisfacție; înlăturăm ce este primejdios... Noi am reținut din cultura profană ce este căutare și contemplare a adevărului. Am înlăturat ceea ce duce la demoni, la eroare și la prăpastia ruinei. Dar chiar aceste erori ne pot sluji pentru evlavie, făcîndu-ne să înțelegem binele prin contrast cu răul... Prin urmare, nu se cuvine a condamna știința, pentru că le place unora să o afirme. Cei ce susțin o asemenea părere trebuie socotiți drept nepricepuți și ignoranți, care ar vrea ca toată lumea să li se asemene, pentru ca să ascundă, în fața comunității, insuficiența lor personală și să scape de reproșul de incultură». (Epitaf în cinstea Marelui Vasile XI, la Pr. I. Coman, Umanismul Ortodoxiei românești, p. 5-6). Aceste cuvinte lămuresc de ajuns metoda de elaborare și concepția practică despre cultură la Sfinții noștri Ierarhi. Cultura trebuie să aibă la bază adevărul și știința și să fie folositoare. Ideile, formele, monumentele, personagiile și toate expresivitățile materiei și ale spiritului se cuvine să contribuie la îmbunătățirea propriei noastre vieți. Sfaturile poezilor, ale oratorilor, ale filozofilor, trebuie puse în practică după un

cuvînt al lui Homer: «Numai acela e om cu judecată, care cîntărește înțelepciunea cuvîntelor cu faptele sale». Artă literară a Sfinților Trei Ierarhi e una din cele mai consumate în istoria literaturii patristice, dar această artă se inspiră din realitățile vieții și dă expresie unei infinități de lucruri, situații și nuanțe ale existenței. Cuvintele lor mișcă, pun în acțiune, provoacă hotăriri mari și realizări considerabile. E o artă frumoasă, dar o artă realistă.

5. Atitudinea practică în problemele sociale. Spiritul practic al Sfinților noștri s-a exercitat mai ales în problemele sociale. Și atunci, în sec. IV, ca și astăzi, problemele sociale erau numeroase și se aflau mereu la ordinea zilei.

Sfinții noștri Trei Ierarhi au cunoscut de aproape și au criticat cu asprime nedreptățile sociale ale mediului lor, care erau aceleași în întregul imperiu roman. Ei tună împotriva nedreptăților, luxului și desfrîului bogatilor, luînd apărarea săracilor, adică a sclavilor, a țăranilor, a muncitorilor și a infirmilor, pe care-i mîngie. Ei incurajează în nădejde și-i ajută prin instituții de binefacere. Credem că ra-reori se găsesc în literatura mondială pagini de un realism mai crud și mai zguduitoare ca în omiliile sociale și uneori în cele exageticе ale Sfinților noștri: exploatarea celor de jos, bolile, foamea, lipsa de locuințe, sclavajul cu toate mizeriile legate de el, camăta, munca istovitoare sînt realități cumplite. Cei Trei Sfinți ai noștri nu se mărginesc să constate și să critice aceste realități; ei crează așezăminte temelnice de asistență socială, ca vestita Vasiliadă de la Cezarea Capadociei și corespondentele ei de la Constantinopol și Nazianz, pe care le organizează și le conduc personal. Dragostea lor de om nu cunoaște limită. Ei apelează continuu la caritatea bogatilor și fac unele propuneri comunității pentru o mai justă împărțire a bunurilor. Chemărilor lor n-au totdeauna rezultatele așteptate.

Ei militează pentru viața de obște în anumite condiții, și recomandă neîncetat felul de viață al comunității de la Ierusalim din primul secol. Această viață de obște e realizată numai de Sf. Vasile în minăstirile sale.

Sfinții noștri predică, neobosit binefacerile păcii. «Pacea e mama tuturor bunurilor» și nimic n-o poate egala. Ea face posibil bunul trai al oamenilor și civilizația. Sf. Grigore de Nazianz se adresează într-una din cuvîntările sale, astfel păcii: «Pace dragă dulce, și la faptă și la nume, pe care acum am dat-o și am primit-o în schimb de la popor... Pace dragă, meditația și podoaba mea, despre care auzim că ești a lui Dumnezeu, că Dumnezeu este al tău, și că ești chiar Dumnezeu, după cuvîntul Apostolului: «Pacea lui Dumnezeu» și Dumnezeu păcii» și «Insuși (Dumnezeu) este pacea noastră». Dar noi n-o cinstim astfel. Pace dragă bun lăudat de toți oamenii dar păzit de puțini, unde (ai plecat) părăsindu-ne de atîta vreme? Cînd te reîntorci la noi? Cînd de mult te doresc și te sîrut în chip deosebit de ceilalți oameni! Cînd ești de față te îmbrățîșez, cînd ești departe te pîng cu multă jale și lacrimi; cum nu plîngea nici Patriarhul Iacob pe Iosif vîndut de frații săi, dar pe care tatăl îl credea răpit de fiare și cum nu plîngea nici David pe prietenul său, după acela, pe fiul său Abesalom» (Cuvîntarea XXXII).

Sf. Vasile spune că nici o osteneală nu e prea mare pentru a dobîndi și păstra pacea. Sf. Ioan Gură-de-Aur e un adevărat cîntăreț al păcii pe care o preamărește în toate situațiile la toți oamenii. Dar pacea nu e posibilă fără dreptate și dragoste. Pacea interioară a fiecărui om generează pacea generală. Războiul e o ucidere organizată și multiplicată. El e provocat de bani și pentru bani. El trebuie eliminat cu orice preț.

6. Spiritul practic umanist. Sfinții noștri pun în centrul preocupărilor lor, după Dumnezeu, pe om. Pentru om sînt toate și se fac toate, pentru om a creat Dumnezeu lumea, pentru om a trimis El pe Fiul Său în lume. Trupul și sufletul omului sînt analizate minuțios subliniindu-se frumusețea și armonia funcțiunilor lor. Omul e chipul lui Dumnezeu și, prin aceasta, ființa cea mai măreață și mai prețioasă de pe pămînt. Deși păcatul îl roade și el se află adesea în stare de mizerie, omul e menit desăvîșirii și îndumnezeirii. În vederea acestui final glorios, Sf. Trei Ierarhi administreză o critică neîndurată tuturor scăderilor omenești ridicînd pe om încetul cu încetul spre culmi. Ei fac acest lucru cu grijă, tratînd cu nesfîrșită dragoste întregul complex uman. Fiecare om e un conducător și trebuie tratat ca un conducător: dacă alunecă, trebuie ridicat, dacă e bolnav, trebuie îngrijit. Omul nu e o abstracțiune, ci o realitate vie care comandă lumii și ocupă întreaga scenă a universului. Realitatea umană e o realitate naturală, dar și o realitate spirituală care tinde spre Dumnezeu. Dezvoltarea armonioasă a acestor două realități spre desăvîșire e opera unei educații atente care trebuie făcută practic și controlată continuu. Mijloacele de pregătire a omului pentru mîntuire sînt inepulzabile, dar nici unul nu îl egalează dragostea de Dumnezeu și de om. A

invăța pe om să iubească pe ceilalți oameni cu căldură și continuu, a însufleți și a alimenta această iubire în orice situație, a fost cel mai glorios capitol al vieții și scrisului Sfinților Trei Ierarhi. Iubirea lor de oameni nu era o formulă predicatorială, ci o faptă precisă și bogată de fiecare zi. Sf. Vasile săruta bucele leproșilor săi, iar Sf. Ioan și Sf. Grigorie, petreceau cea mai mare parte a timpului în mijlocul săracilor lor. Mina lor de ajutor se întindea și deasupra necreștinilor: păgâni sau iudei, pe care-i hrănea la fel ca pe creștini. Este unul dintre cele mai practice umanisme.

CONCLUZIE

Sfinții Vasile, Grigorie și Ioan, temperamente deosebite dar uniți în aceeași credință și învățătură cu privire la Dumnezeu și la om, se completează unul pe altul în opera lor învățătoarească și în opera de aplicare a acestei învățături.

El împletesc credința și învățătura, cu practica, așa cum a făcut-o Mântuitorul, cum au făcut-o Sfinții Apostoli și cei mai buni dintre fiii Bisericii. Creștinismul nu este un sistem filozofic abstract; el este trăire intensă, aplicare continuă a adevărilor dumnezeiești, viață superioară aci pe pământ pregătitoare pentru viața veșnică. Hristos a venit ca lumea viață să aibă și mai mult să aibă. Sfinții noștri Ierarhi au luptat puternic pentru îngeminarea credinței cu viața. Sfântul Ioan Gură-de-Aur zice într-una din omiliile sale, la Geneză: «Trebuie să punem de acord învățătura cu viața. Ce folos aduce un pom înalt și cu frunziș bogat, dacă nu produce roade? Tot așa și creștinul nu folosește nimic din dogmele sale drepte, dacă nu se îngrijește de stilul vieții sale. Hristos ferește pe oamenii care traduc învățătura creștină în viață zicând: «Cel ce va face și va învăța, acela mare se va chema întru împărăția cerurilor» (Matei V, 19). Învățătura faptelor este cu mult mai precisă și mai vrednică de crezare decât învățătura cuvintelor. Omul faptelor chiar când tace, chiar când nu e văzut poate să instruiască pe unii prin privire, pe alții prin auz, și are mare trecere în fața lui Dumnezeu pe care-L slăvește nu numai prin el însuși, ci și prin cel ce privește la el. Un asemenea om va mulțumi lui Dumnezeu și-L va slăvi prin nenumărate limbi și prin multe guri. Nu numai cunoscuții și cei ce sînt martori ai vieții sale îl vor admira pe el și pe Stăpînul lui, ci și cei ce nu-l cunosc cînd vor afla viața lui de la alții. Nu numai prietenii, ci și dușmanii îi vor stima virtutea înaltă» (Omilia XIII, 4).

Sfinții Trei Ierarhi luptă împotriva celor ce sînt «filozofi numai pînă la brîu», adică împotriva lipsei de aplicare integrală a învățăturii creștine în viață. «Filozofi pînă la brîu» erau mulți în vremea lor și sînt și astăzi. Sfinții noștri ne îndeamnă să eliminăm asemenea jumătăți de creștini și să ne ostenim pentru formarea creștinului integral, adevăratul Fiul al lui Dumnezeu.

Pr. Prof. IOAN GH. COMAN

PREDICA SFINȚILOR PĂRINȚI

Creștinismul este religia care nu se rupe niciodată de trecutul său, de înfăptuirile sale și de marii săi stâlpi care i-au susținut edificiul și i-au asigurat trăinicia peste veacuri. Forța doctrinară, combativitatea și avîntul care dă aripi Creștinismului în prezent le aflăm pe toate în trecutul glorios al primelor veacuri de lupte și de închegări care au trecut de la Hristos pînă către sfîrșitul secolului opt cu care s-a încheiat o epocă; poate cea mai glorioasă din istoria Bisericii de pînă acum.

Prezentul și noi cei care-l alcătuim privim cu încredere în trecutul îndepărtat al Bisericii de la care luăm pilde și îndemnuri și cu care deslușim destinele viitoare ale religiei întemeiate de Fiul lui Dumnezeu între oameni.

Nu este deci, de mirare, că neincetat privirile înaintașilor noștri mai apropiați, ca și ale noastre se îndreaptă spre trecutul îndepărtat, al Bisericii, că o nostalgie de neînfrînt ne cheamă cugetele spre epoca de aur a Bisericii noastre.

În cadrul acestor năzuinți intră și rîndurile ce urmează.

A cerceta preocupările prediciei creștine din epoca de aur a Bisericii, însemnează a descoperi de fapt însăși esența prediciei creștine, însemnează a descoperi preocupările de totdeauna ale ei.

Dar să ne înțelegem mai înainte de toate asupra întrebării: ce însemnează epoca de aur a Bisericii creștine, ce întindere are ea și de ce se numește astfel? Întîi trebuie să arătăm că nu se poate preciza cu certitudine matematică data precisă, anul în care începe și nici anul în care se sfîrșește ea. În linii mari însă, prin epoca de aur înțelegem rîstimpul care se scurge de la Sfîntul Atanasie cel Mare și pînă la moartea Fericitului Augustin¹⁾ După unii patrologi «marele secol patristic» cum mai este numită epoca de aur a Bisericii, începe chiar înainte de Sf. Atanasie cel Mare și anume de la anul 300 pînă la 430, cînd moare Fericitul Augustin²⁾.

În această epocă istorică trăiesc și lucrează cei mai străluciți reprezentanți ai Teologiei patristice. Este epoca cea mai productivă dintre cele pe care le-a cunoscut Istoria Bisericii. În această epocă și-au desfășurat prodigioase și multilaterale lor activitate Sf. Atanasie cel Mare, Sfîntul Vasile cel Mare, Sfîntul Grigorie de Nazianz, Sfîntul Grigorie de Nisa, Sfîntul Ioan Gură-de-Aur, Didim cel Orb, Teodor de Mopsuestia, Diodor de Tars, Teodoret de Cir, Fericitul Augustin, Sfîntul Ambrozie, Fericitul Ieronim, Sfîntul Ioan Casian și alții.

Această epocă din Istoria Bisericii se caracterizează și în mare parte este determinată, de libertatea religioasă pe care creștinismul o obține prin edictul de la Milan (313). Lîteratura acestei epoci se caracterizează prin forma ei clasică și prin vigoarea cugetării provenită dintr-o profundă cultură filozofică și dintr-o puternică credință creștină, pe care o au cei care-i dau naștere³⁾.

În această epocă orizontul scriitorilor creștini se lărgeste prin contactul Bisericii: Arianismul, Macedonianismul, Sabelianismul, Apolinarismul etc. În luptă cu aceste erezii se cristalizează și se definitivează nenumărate învățături fundamentale ale Bisericii creștine.

În această epocă orizontul scriitorilor creștini se lărgeste prin contactul mai direct cu problemele filosofiei antice. Părinții Bisericii cresc și se cultivă în mare parte în climatul spiritualității filosofice grecești: Atena cu secolele sale celebre, găzduiește pe un Sfînt Grigorie de Nazianz și pe un Sfînt Vasile cel Mare. Vechile concepții despre lume ale filosofiei și religiei păgîne atrag replica dirză a unor tratate de cosmologie biblică cum sînt ale Sfîntului Vasile cel Mare, Sfîntului Ambrozie sau Fericitului Augustin. Neopăgînismul care încearcă să fie instaurat cu arma în mină de Iulian Apostatul determină la lucru condeii marilor capadocieni care nu depun armele decît odată cu izbînda finală. Din configurația socială a vremurilor se desprind alte teme pe care predica creștină a epocii de aur le va îmbrățișa cu căldură și le va susține pe amvoanele marilor catedrale ortodoxe din cetățile Imperiului Roman.

Epoca aceasta a făcut din Sfinții Părinți ca Grigorie de Nazianz și Ioan Gură-de-Aur «părinți ai săracilor».

Acestea sînt în linii mari problemele care frămîntă epoca de aur a Bisericii creștine⁵⁾.

Acum vom încerca o prezentare tot așa de succintă a preocupărilor prediciei creștine din această epocă de glorie a trecutului Bisericii noastre.

A. OMILIA EXEGETICA

Cercetînd cu luare aminte scrierile din epoca de aur a Bisericii, vom observa că genul de predică dominant a rămas tot cel tradițional cultivat și în primele două secole patristice, adică omilia exegetică. În această epocă sînt tîlcuite aproape toate cărțile sfintei Scripturi prin omilii exegetice. Trebuie însă să remarcăm că explicarea sfintei Scripturi nu se face în comentarii scrise și multiplicare prin

1. Curs de Patrologie, partea II-a pentru anul I și în deosebi an II, editat de: Vasile D. C-tin, Stud. Buc., 1939, p. 5.

2. F. Cayré, Précis de Patrologie, Histoire et doctrine de Pères et docteurs de l'Eglise, tome premier, Livres I et II. Paris 1927, p. 284.

3. Curs de Patrologie cit., p. 6.

transcriere, ci prin predici sau omiliile rostite de marii părinți ai Bisericii în fața credincioșilor adunați la Sfintele Slujbe.

În acest gen de predică excelează în primul rînd marele Părinte antiohian Sfîntul Ioan, care, a primit tocmai pentru neîntrecutele sale omilii și supranumele de Gură de Aur.

El este reprezentantul cel mai tipic al acestui gen de predică din secolul IV și V pentru că el a scris și a rostit cele mai numeroase omilii exegetice la cărțile Sfîntei Scripturi, El a scris 9 omilii asupra Genezei, 67 omilii tot asupra Genezei, 5 omilii despre Ana, mama lui Samuel, 3 omilii asupra lui David, a tilcuit 60 de psalmi, a rostit omilii asupra lui Isaia, 90 de omilii asupra lui Matei, 88 asupra lui Ioan, 55 de omilii asupra Faptelor Apostolilor și, 250 omilii asupra Epistolelor pauline, «care trec, pe bună dreptate ca cele mai bune tilcuiuri ale scrierilor marelui apostol». Tot în această ordine de idei trebuie să amintim omiliile Sfîntului Vasile cel Mare la primele cinci zile ale creației și ale Sfîntului Grigorie de Nisa la a șasea zi a creației; Omiliile exegetice ale lui Teodor de Mospuestia asupra Psalmilor, asupra profetilor mici, asupra Evangheliei Sf. Ioan și asupra Epistolelor pauline, din care nu ni se păstrează decît fragmente, etc.

În apus cel mai de seamă reprezentant al omiliei exegetice este fără îndoială neîntrecutul exeget, Fericitul Ieronim, traducătorul Vulgatei după textele originale. S-ar putea înmulți cu foarte mare ușurință numele scriitorilor și scrierilor parțiale în colecția Migne care mărturisesc că în centrul preocupărilor omiletice din epoca de aur a Bisericii s-a aflat Sf. Scriptură, dar aceasta ar cere un spațiu cu mult mai mare decît acel pe care îl vem noi la îndemînă⁵⁾.

B. PREDICA DOCTRINARA

Aproape toate lucrările patristice din secolul IV și V au avut la început formă de predici sau cuvîntări. Ele au fost rostite de către autorii lor în fața credincioșilor, iar după aceea au fost multiplicat prin transcriere și au devenit bunuri comune ale întregii Biserici. Dar în expunerea lor primară, au fost predici. Pentru acela ele trebuie să amintim în rîndul predicilor, ajutîndu-ne într-o mare măsură să ne dăm seama de preocupările prediciei din această epocă a Bisericii.

Pe lîngă omilia exegetică, adică pe lîngă tilcuirea Sfîntei Scripturi, marii părinți din sec. IV și V au abordat marile probleme de doctrină a Bisericii, care se cereau rezolvate în fața ereziilor născute în această epocă de mari frămîntări doctrinare.

În această categorie trebuie să amintim în primul rînd cele cinci cuvîntări teologice ale Sfîntului Grigorie de Nazianz despre Sfînta Treime, rostite la Constantinopol în anul 380, contra arienilor. Tot aici trebuie să amintim operele remarcabile ale lui Didin cel Orb despre Sfînta Treime, despre Sfîntul Duh. Dar la loc de cinste trebuie amintit aici cuvîntul Sfîntului Atanasie cel Mare împotriva grecilor. Cuvînt despre întruparea Logosului; Tratatul Sfîntului Vasile cel Mare asupra Sfîntului Duh și altele.

În apus excelează în predica doctrinară, în primul rînd Fericitul Augustin, care scrie un voluminos și substanțial Tratat despre Sf. Treime.

În general, se poate observa, că în epoca de aur a Bisericii, problemele doctrinale care se oglindesc în predică privesc în deosebi Sfînta Treime și raporturile care există între persoanele Sfîntei Treimi. Nu trebuie să ne mirăm de acest lucru intrucît în această epocă ereziile neagă de cele mai multe ori consubstanțialitatea și egalitatea Persoanelor Sfîntei Treimi și Sfînții Părinți trebuiau să arate credincioșilor în predicile lor falsele temeieri ale susținerilor eretice, pe de o parte și adevărata învățătură a Bisericii pe de altă parte.

C. PREDICA APOLOGETICA

Ca întindere și ca importanță, predica apologetică ocupă locul al doilea după omilia exegetică în epoca de aur a Bisericii. Și aceasta se întîmplă pentru că predica apologetică îmbrățișează prin specificul preocupărilor sale o largă rază de activitate.

4. F. Cayré, op. cit, p. 469.

5. În aceasta se poate consulta cu foarte mult folos indicele la Patrologia Greacă a lui Cavallera.

Trebuie să subliniem însă că, dacă în primele trei secole apologeții creștini trebuiau să-și îndrepte preocupările lor în deosebi asupra susținerii învățături creștine în fața păgînismului ca religie persecutoare, acum apologeții creștini trebuie să-și îndrepte atenția mai cu seamă asupra susținerii adevăratei învățături în fața ereticilor. Scurta revenire a păgînismului însă din timpul lui Iulian Apostatul a determinat și apariția unor cuvîntări apologetice care priveau mai cu seamă religia păgînă. Tot astfel unele predici au în centrul preocupărilor lor problemele legate de justificarea unor învățături creștine cu crearea lumii și a omului, în fața concepțiilor filozofice păgîne care le negau sau le micșorau valoarea.

Vom observa deci că predica apologetică este îndreptată în primul rînd împotriva ereticilor, apoi împotriva păgînismului și după aceea împotriva concepțiilor filozofice, care negau învățăturile Creștinismului cu privire la originea lumii, a omului și a vieții.

a) Predica apologetică împotriva ereticilor.

Sfîntul Atanasie cel Mare a fost numit, pe drept cuvînt campion al Ortodoxiei. Și aceasta nu numai pentru conținutul dens și valoros al scrierilor sale, ci și pentru faptul că el a fost scriitorul care a dat coordonatele principale ale problemei hristologice pe care o ridicaseră arienii, cei mai periculoși eretici din epocă de aur a Bisericii.

«In Cuvîntările sale împotriva arienilor, Sfîntul Atanasie cel Mare realizează prima sinteză a învățaturii sobornicești asupra Sfintei Treimi de la nașterea arianismului»⁶⁾.

Alături de Sfîntul Atanasie cel Mare pot fi amintite cu cinste și cuvîntările sau predicile altor Părinți ai Bisericii împotriva diferiților eretici din epoca de aur a Bisericii. Astfel sînt cuvîntările Sfîntului Vasile cel Mare contra Sabellenilor, contra arienilor și eunomienilor; ale Sfîntului Grigore de Nazianz, împotriva lui Eunomiu; ale Sfîntului Grigorie de Nisa tot împotriva lui Eunomiu și contra lui Apolinarie, ale Sfîntului Ioan Gură de Aur împotriva anomeilor (în număr de 12 cuvîntări).

b) Predici apologetice împotriva religiei păgîne și a reprezentanților ei cei mai de seamă. Sfîntul Grigore de Nazianz scrie două cuvîntări împotriva lui Iulian Apostatul, Sfîntul Ioan Gură de Aur vorbește și el împotriva lui Iulian Apostatul și împotriva păgînilor, în care atacă pe împăratul apostat și susținînd adevărurile religiei creștine cu privire la istoricitatea persoanei Mîntuitorului, negată de acesta.

c) Predici apologetice împotriva concepțiilor filozofiei păgîne și eretice privitoare la originea omului și lumii.

Trebuie amintite aici în primul rînd Omiliile Sfîntului Vasile cel Mare la Hexaïmeron, adică asupra creației lumii «în șase zile», care sînt numite pe drept cuvînt de către unii, «lecții de filozofie populară și de cunoaștere științifică»⁷⁾ a adevărurilor descoperite de Dumnezeu oamenilor. Sfîntul Vasile cel Mare a făcut omilii numai asupra primelor cinci zile ale creației, iar la a șasea zi a făcut frațele său, Sfîntul Grigore de Nisa, tratînd despre Facerea omului⁸⁾.

În apus scrie, după modelul Sf. Vasile cel Mare, omilii asupra Creației, în aceleași scopuri apologetice (Sfîntul Ambrozie⁹⁾), în care, și el discută problemele științifice și filozofice de cronologie din epoca sa.

D. PREDICA MORALA

Cu toate nevoile felurite pe care le ridicau diferite împrejurări religioase și filozofice din epoca de aur a Bisericii, predica creștină nu rămîne nepăsătoare față de viața morală creștină din această epocă. Dimpotrivă, una din preocupările fundamentale ale predicii din epoca de aur rămîne, fără îndoială, viața morală a obștei creștine. Trebuie să remarcăm însă că predica morală în sine, adică predica ce are întregul său conținut moral, este mai puțin cultivată. Dar, am putea spune că nu există predică în epoca de aur a Bisericii să nu aibă și o parte morală, de obicei cea de la urmă. Omiliile Sfîntului Ioan Gură de Aur la Epistolele Sfîntului

6. F. Cayré, op. cit., 335.

7. Idem, p. 402.

8. Migne, P. G., 44, col. 123-256.

9. Migne, P. G., 14, col. 123-274.

Apostol Pavel sint cel mai grăitor exemplu în această privință. Intr-adevăr oricare ar fi conținutul unei predici, ea trebuie să reflecte, cel puțin în partea sa finală, învățăturile morale care se desprind din tratarea subiectului propriu zis.

Cu toate acestea întilnim unele predici al căror conținut este în întregime moral. Intre acestea trebuie să amintim trei cuvântări morale ale Sfintului Grigore de Nisa, care combat obiceiul de a se amîna prea mult primirea botezului¹⁰⁾. Sfintul Ioan are cele mai numeroase predici cu conținut moral. Dintre ele amintim Despre feciorie¹¹⁾, despre stăruință în văduvie¹²⁾, Omilii împotriva jocurilor de circ și teatrelor¹³⁾, nouă omilii despre penitență¹⁴⁾, trei omilii asupra ispitelor¹⁵⁾. Toate aceste predici, oglindesc unele aspecte ale vieții creștine din epoca respectivă, rezolvînd toate dificultățile ivite pe plan moral în concordanță cu marile principii de viață ale Bisericii.

E. PREDICA SOCIALA

În secolul patru și începutul secolului cinci orînduirea nedreaptă a societății sclavagiste era în floare. Nedreptățile sociale erau prezente în multe din părțile întinsului Imperiu Roman, asuprirea și exploatarea omului de către om era socotită prin legile nedrepte ale statului, iar abuzurile de putere ale cirmuitorilor și stăpînilor de veacuri se țineau lanț. Nedreapta repartitie a bunurilor materiale făcea să arunce în mizerie cruntă o populație numeroasă, iar luxul, desfrîul și corupția stăpînea adesea chiar în palatele imperiale.

Predica creștină din epoca aceasta nu putea să rămînă mută în fața acestor situații tragice.

Comandamentele evanghelice de viață cereau ca toți oamenii să fie egali în fața legilor și să se bucure de roadele muncii lor, din care trebuiau să-și scoată mijloacele trebuitoare susținerii vieții lor și a familiilor lor. Și Sfinții Părinți n-au întirziat să îmbrățișeze cu căldură și hotărîre cauza celor mulți și asupriți, a celor săraci și lipsiți de apărare. Glasul lor s-a ridicat ca tunetul împotriva nedreptelor orînduiri sociale care stăpîneau în Imperiul Roman.

Ei au condamnat, în predici de o rară frumusețe și ținută artistică, de pe amvoanele catedralelor imperiului împotriva împilării, cametei, corupției, luxului, împotriva bogaților și împotriva tiraniei de tot felul.

Una dintre plăgile secolului de aur care rodea vloga muncitorilor și a săracilor a fost, după cum am amintit, și camăta.

Împotriva acesteia se ridică vehement Sf. Vasile cel Mare. El ne lasă o descriere severă a cămătarului, a lucrării lui și a psihologiei debitorului în Omilia II asupra psalmului XIV¹⁶⁾.

Sfinții Părinți au descoperit originile necinstite ale bogăției, au arătat pie-dicele împotriva minuirii pe care le ridică averea, au strins ajutoare pentru ajutorarea celor săraci, au întemeiat așezăminte pentru găzduirea și susținerea celor săraci, au vîndut odoarele de praț pentru a fi de folos celor lipsiți. Și au vîndut averile, le-au împărțit celor mulți și-au pus viața în primejdie protestînd pînă la tronul imperial împotriva relelor sociale din imperiu.

În predica socială excelează Părinții răsăriteni dintre care se impun în mod deosebit Sfintul Ioan Gură de Aur și Sfintul Vasile cel Mare.

Astfel Sfintul Vasile cel Mare scrie o omilie contra bogaților¹⁷⁾, omilie la cuvîntul Evangheliei după Luca: «voi dărîma jîtnițele mele și mai mari le voi zidi» și despre lăcomie¹⁸⁾. Sfintul Ioan Gură de Aur scrie și el omilii împotriva luxului de la cereta imperială. Se cunoaște predica sa împotriva Eudoxiei care

10. Migne, P. G., 46, col. 433 și următ.

11. Migne, P. G., 48, col. 533-576.

12. Migne, P. G., 48, col. 606-620.

13. Migne, P. G., 56, col. 263-270.

14. Migne, P. G., 49, col. 277-350.

15. Migne, P. G., 49, col. 271-276.

16. Sf. Vasile cel Mare, Omilia II asupra Psalm. XIV, Migne, P. G., 29, col. 107.

17. Migne, P. G., 31, col. 288.

18. Migne, P. G., 31, col. 264.

incepea cu cuvintele Ecclesiastului: «Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sînt deșertăciuni (Ecclesiast, I, 1), ca și omilia sa la cuvintele lui David etc. Tot astfel Sfîntul Grigore de Nazianz rostește o omilie în care vorbește, Despre dragostea față de săraci¹⁹).

CONCLUZII.

Predica epocii de aur reflectează într-însa toate nevoile și imperatiivele timpului său. Sfinții Părinți, care au predicat în epoca de aur au ținut seama de toate trebuințele pe care le-a avut Biserica epocii lor. Ei s-au mistuit în rivna slujirii lui Dumnezeu și n-au precupețit nici un efort ca cuvîntul lor să fie de folos atît Bisericii cît și credincioșilor cărora li se adresa.

Predica din epoca de aur a fost arma de luptă împotriva ereticilor și păgînilor, ea a fost alinare a suferințelor celor săraci și a celor lipsiți, a fost mijloc de muștrare pentru cei ce greșeau, îndemn la pocăință pentru păcătoși, mijloc de propovăduire a cuvîntului revelat între oameni, tîlcuire a Sfintei Scripturi și călăuză a neamurilor către Hristos. Formula pe care o îmbracă predica din epoca de aur este clasică. Gîndirea predicatorilor este limpede și viguroasă, învățătura marilor predicatori este ferită de greșeli doctrinare.

Dar ceea ce uimește în cea mai mare măsură pe cel ce se indeletnicește cu cercetarea acestor predici este universalitatea problemelor pe care ea le ridică și le abordează.

Aceasta se datorește, în primul rînd, profundeii și întinsei culturi pe care o au marii predicatori, cuprinsul larg al orizontului lor spiritual și bogăției de probleme cu care erau înconjurați de realitățile epocii în care au trăit și și-au desfășurat activitatea.

Părinții epocii de aur abordează în predicele lor, cu multă pricepere și competență probleme de exegeză, de istorie, de morală, de filosofie, de cosmologie, de apologetică, de doctrină și fac chiar poezii reușite.

Urechea lor a recepționat toate glasurile epocii și a luat neînterupt atitudinea pe care le-o dicta conștiința lor de slujitori ai Bisericii și de slujitori ai cuvîntului.

Ei surprind cu o admirabilă clarviziune marile probleme ale secolului și le-au făcut loc în predicele lor pe care le-au rostit în fața întregii lumi. Credem că aceasta este cea mai de seamă caracteristică a predicii din epoca de aur și a preocupărilor ei.

O altă trăsătură de seamă a predicii din epoca de aur a Bisericii, alături de cele două amintite (ține seamă de realitățile înconjurătoare și abordează cele mai variate teme) este aceea că are un pronunțat caracter **combativ, apologetic**. Predica din epoca de aur identifică cu ușurință pe eretici și ereziile lor și îi supune unui minuțios examen, argumentînd cu putere netemeinicia lor.

În centrul atenției predicii din această epocă stă mereu viața creștină.

Oricare ar fi fost conținutul general al predicii creștine, Sfinții Părinți, nu uitau niciodată să atragă luarea aminte credincioșilor cu privire la învățăturile morale care se desprind din subiectul tratat. Cu alte cuvinte, Sfinții Părinți nu rup niciodată predica de viața creștină, ei fac din oricare predică a lor o armă de luptă împotriva răului și a păcatului. Permanent ei sînt preocupați de luminarea credincioșilor și de călăuzirea lor pe calea virtuții.

Din studiul asupra preocupărilor predicii din epoca de aur se pot trage multe foloase și pentru orientarea preocupărilor predicii din zilele noastre.

În primul rînd predica de astăzi trebuie să fie **opredică de actualitate**, adică o predică legată de realitățile religioase și bisericești pe care le trăim noi. Predica trebuie, deci, să se inspire din treburile actuale ale Bisericii, să fie adică o reflectare a năzuințelor și trebuințelor prezente. Ea trebuie să explice neînterupt cuvîntul inspirat, să descopere cauzele relelor din societatea noastră, să ia atitudine față de încercările zilelor noastre de a se ieși din matca învățaturii Bisericii și să devină un factor determinant pentru călăuzirea credincioșilor pe calea virtuții. Ea trebuie să combată cu îndrăzneală metehnele care se observă într-un loc sau altul,

19. Migne, P. G., 35, col. 892 și următ.; vezi și Pr. Dr. Tilea,—Sf. Grigore Teologul — Despre iubirea de săraci, Buc. 1948.

să distrugă rădăcinile păcatului și răului și să explice credincioșilor consecințele nefaste ale acestora.

Totodată este necesar ca predica zilelor noastre să fie o predică temeinică și serioasă pregătită cu îngrijire și prezentată într-o formă aleasă, demnă de marii înaintași care au urcat-o și din acest punct de vedere pe cele mai înalte culmi de perfecțiune.

Pentru aceasta este deci necesar să studiem cu temeinicie scrierile sfinților părinți, care, în cea mai mare parte, cuprind predicile lor rostite în cicluri sau separat.

Arhim. GR. BABUȘ

VINĂ ȘI CĂINȚĂ

Lezarea ordinii morale se traduce în conștiința subiectului moral prin sentimentul vinei — firește cind conștiința acestuia nu-i alterată în funcțiunea ei normală.

Căci cine ignorează chemarea imperativului inerent binelui moral, cine lucrează împotriva dictatelor conștiinței sale, acela, evident, își încarcă sufletul cu povara vinei morale. Presiunea acesteia poate fi uneori atât de mare, încât subiectul moral să se simtă zdrobit sufletește.

Dar există un mijloc de redresare, de eliberare de sub presiunea vinei morale și a consecințelor ei zdrobitoare: este acel misterios act sufletesc, atât de specific omenesc, și atât de minunat regenerativ al interiorului uman — este vorba de căință.

Vină și căință, iată două fenomene sufletești, unul cauză a celuilalt, care sînt de natură să afecteze adinc subiectul moral și ale căror amprente sînt atât de des vizibile în trăirea vieții morale; două fenomene care — nu arareori — sînt chiar hotărîtoare pentru lămurirea proceselor morale din sufletul omenesc. Ele apar adeseori, corelate sau numai unul din ele, în conștiința sau în subconștientul vieții sufletești, marcînd cu prezența lor, consecința unui act manifestat sau numai interior, dar contrar principiilor morale ale subiectului respectiv.

Și totuși fenomenele menționate nu sînt apreciate de toți la valoarea lor reală. Sînt oameni care nu voiesc să le înregistreze sau să le valorifice la justa lor valoare morală; sînt alții lipsiți de adîncimi sufletești și care trăind viața numai la suprafața ei, o viață fără cuprins moral autentic și rezumată la gustarea fericirilor imediate și pămîntești — nu acordă atenția cuvenită acestor fenomene, prin faptul că ei nu raportează viața lor — așa cum o cere doctrina creștină — la fericirea supremă: mîntuirea.

În ochii acestora, vina este o cantitate neglijabilă și nicidecum un fapt de natură să poată răscoli adîncurile sufletului și să producă vibrații de dureroase trăiri morale.

Aceeași apreciere minoră o manifestă și față de cealalt fenomen amintit: căința. Ei nu voiesc să știe că în lumea morală căința are însemnătate ca procesul de vindecare în lumea fizică; ei uită că ea aduce sufletului regenerare morală, redîndu-i puterile pierdute, că ea este «marea renaștere a inimii».

Dar să privim chestiunea mai explicit.

Ca punct de plecare poate servi textul Sfîntului Apostol Pavel: «Cei ce nu au legea, din fire fac ce poruncește legea așa lipsiți de lege, ei singuri își sînt lege. Ca unii care arată faptele legii scrise în inimile lor, prin mărturia cugetului lor și prin cercetarea de sine, care îi și învinovățește, îi și desvinovățește (Rom. 2, 14-15).

Sfîntul Apostol Pavel precizează în acest text că și cei care n-au legea morală formulată în scris (legea morală pozitivă), nu sînt lipsiți de orice îndreptar, în trăirea morală a vieții. N-au legea morală dată în scris, dar au una scrisă în

inimile lor de însuși Dumnezeu și după aceasta vor fi judecați în ziua judecății divine.

În vorba de legea morală naturală, ca sinteza principiilor morale pe care Dumnezeu — la creațiune — le-a sădit în firea omenească, dăruindu-le ca zestre ale ei morală nativă; le-a scris în inima fiecărei ființe raționale, pentru ca — orientându-se după ea, să-și poată realiza menirea ei de ființă morală capabilă de bine și de rău.

Această lege scrisă în inimi se exprimă prin glasul conștiinței morale și privește împrejurările generale de viață, în care activează individul uman ca ființă morală, deci raportul față de Dumnezeu, față de sine însuși și față de semenii. Cădotăție nativă a ființei umane, firește, legea morală naturală nu apare de la început ca fiind dezvoltată sub forma cunoștinței și a judecății date, ci se dezvoltă în individul uman pe măsura dezvoltării puterilor sale sufletești.

Prin urmare, ființei omenești îi este constitutivă legea morală naturală, servindu-i ca îndreptar general de viață, prin acel imperativ al ei: «trebuie să faci», imperativ care răsună în oricare conștiință morală, fiind însăși caracteristica ei.

Doar, pe cînd unii traduc pe «trebuie să faci» în «eu volesc să fac», alții au atitudine de indiferență, alții de ignorare sau chiar de vădită împotrivire.

De sigur, glasul imperativului moral îl sezisează și el în interiorul lor sufletec, dar nu volec să-i dea ascultarea lui, care vine «de sus», ci glasului care vine «de jos» de la instinctele minore nedisciplinate. Iar lăsîndu-se conduși de forța acestora și nu de forța binelui moral, atunci, evident, săvîrșesc fapte necorespunzătoare acestuia.

Privețte din punctul de vedere al imperativului moral, aceste fapte apar ca împotriviri față de legea și ordinea morală, ca negații ale valorilor morale fundamentate în divinitate; iar din punct de vedere al subiectului moral ca lipsă de credincioșie față de sine, față de valoarea morală a ființei proprii. Căci ființei umane îi este inerent un puternic imbold spre desăvîșire, spre realizarea în sine a conceptului adevărat uman.

Iar cine nu dă ascultare acestui imbold sau chiar lucrează direct împotriva lui, acela se vede lipsit de credincioșie în împlinirea datorilor față de sine; acela evadează din lumea valorilor morale și-și sacrifică existența sa morală.

Astfel privită din punct de vedere al făpturii umane, fapta rea este în lumea morală ceea ce este sinuciderea în lumea fizică.

După cum sinuciderea distruge existența fizică, la fel fapta rea distruge existența morală.

Fapta rea fiind deci potrivnică ordinii morale, evident, ea încarcă subiectul moral cu povara morală a vinei.

Iar prin vină în sens moral înțelegem conștiința de a fi lucrat împotriva legii și unei datorii morale, de a fi lezat ordinea morală creată de Dumnezeu. Vina, firește, presupune libertatea acțiunii și capabilitatea de a deosebi faptele după criteriul binelui și al răului moral.

Dar vina nu aparține numai sferei morale, ea trece și în cea religioasă. Iar aici își desoperă ea caracterul ei propriu zis și dă unei fapte caracterul de păcat, constituind astfel nota specifică a păcatului. Căci păcatul în sens strict aparține numai domeniului religios.

Aci o mică paranteză.

Pentru omul tipului etic nu există păcat, ci numai faptă rea, vină.

Iar prin omul «tipului etic» nu înțelegem pe cel entuziasmat de sublimitatea adevăratelor valori morale și care tinde cu toate puterile sufletești după asimilarea și trăirea acestora, după purificarea morală în vederea dobîndirii scopului uman suprem: mîntuirea, ci pe cel care cunoaște numai «morală rece a datoriei», în sens kantian, ignorînd celelalte valori. Rigorismul moral al unui astfel de om comprimă în ființa umană impulsurile vii, nobile și face să se vestejească florile ei cele mai frumoase. În plus, omul «tipului etic» se încrede exclusiv în propriile puteri morale, ceea ce îl face îngîmfat și îl privează de accesul la adevăratele valori religioase, accesibile celui împodobit cu smerenie. Omul tipului etic, în accepția menționată, dispune de un registru sufletec sărac, unilateral. Firește, el nu greșește în ceea ce afirmă, ci în ceea ce neagă și contestă printr-o afirmare unilaterală. Privirea fiindu-i îndreptată numai asupra unei restrinse zone a valorilor cosmice, el nu cuprinde cu ochiul spiritual totalitatea lor și deci nu poate sesiza nici sensul vieții, în autenticitatea sa. Iar ca urmare, el nu poate dobîndi aceea pace a inimii și acea bucurie spirituală, din care răsar florile cele mai prețioase ale ființei umane. Nu le poate dobîndi pe acelea fiindcă, în sfera etică exclusivă, în care se

mișcă, el nu poate trece peste abisul dintre realitate și ideal, dintre ceea ce este și ceea ce trebuie să fie, sub aspect moral. Dar să închidem paranteza.

De păcat, în sensul propriu al cuvântului și al cărui specific îl constituie vina — poate fi vorba numai cu raportare la finița supremă, atotsfântă: Dumnezeu. Față de «valorile etice» de creație terestră, cel ce lucrează împotriva lor apare ca un om rău, față de Dumnezeu cel Atotsfânt, însă, ca un păcătos. Aci, în domeniul religiosului, negarea valorilor morale apare ca negarea lui Dumnezeu, ca lepădarea de El și alipirea de creatură. Împotrivirea față de legea morală ia aci caracterul împotrivirii față de voia lui Dumnezeu. Din punct de vedere religios, acel «trebuie» inerent binelui moral este expresia voinței divine și glasul conștiinței morale, este glasul lui Dumnezeu. Evadarea din lumea valorilor morale înseamnă aci desfacerea legăturii cu Dumnezeu, separarea de El și pășirea cu îngîmfare în fața Lui pentru a-i pretinde cu sfidare «partea de moștenire» — fapt arătat atît de intuitiv de Mintuitorul în pilda «fiului risipitor» (Luca 15); înseamnă părăsirea «casei părintești» și rătăcirea pe căi străine, abătute de la Dumnezeu. În privința aceasta spune Dumnezeu despre poporul evreu prin gura proorocului Ieremia: «M-a părăsit pe Mine izvorul apei vieții și și-a săpat fântini surpate, care nu vor putea ține apă» (Ierem. 2, 13).

Iar dacă individul uman s-a ridicat împotriva Creatorului său, călcîndu-i voia și săvîrșind fapte rele, atunci — pentru cazul în care conștiința lui morală nu s-a împietrit în rele, — în interiorul său sufletec trebuie să răsune glasul vinei, prin intermediul conștiinței, caracterizîndu-l de păcătos față de Dumnezeu. Individul uman ajunge adică la conștiința că a săvîrșit fapte rele și deci s-a încărcat cu vină. «Omul superior» din el sezează apăsarea vinei și dorește să se elibereze de ea și să înceapă o nouă viață morală. Dar dorinței «omului superior» din individul uman i se opune dorința «omului inferior» din el și astfel se duce luptă aprigă între «voința superioară și cea inferioară», între duhovnicescul și trupescul din om, — luptă descrisă atît de sugestiv de Fer. Augustin în Confesiunile sale: «Două voințe se luptau în mine, una trupească și una duhovnicească și această luptă îmi sfîșia sufletul meu.

Iar mișcările «voinței superioare» spre conturarea unui «eu» mai bun sub aspect moral, constituie actul sufletec numit: căință.

După aspectul ei negativ, căința constă în negarea voinței a răului moral, în durerea sufletească pentru săvîrșirea lui, în dezlipirea interioară de dispoziția rea și de fapte odrăslite din ea. Căința ucide moral inima rea, distruge dispoziția rea și eliberează astfel sufletul de presiunea vinei.

Iar după aspectul ei pozitiv, căința înseamnă afirmarea valorilor morale ignorate și contestate, îndreptarea sufletului spre săvîrșirea binelui moral și hotărîrea fermă de a-l săvîrși.

Căința neagă pentru a afirma; dărimă pentru a reclădi; distruge pentru a crea ceva nou: o inimă nouă, o dispoziție sufletească nouă, o voință nouă, — voința spre realizarea binelui moral și spre săvîrșirea morală a eului propriu. Astfel căința înseamnă convertirea și restructurarea morală a individului uman.

Specific este apoi căinții faptul că ea are putere retroactivă. Desigur ea nu poate șterge faptele săvîrșite din registrul celor săvîrșite; nu poate face ca ele să nu mai fie săvîrșite, — totuși poate face ceva mai mult decît atît și anume: să dea celor săvîrșite un sens nou. Eliminînd oarecum răul moral din centrul ființei umane, căința răpește faptei rele puterea ei generatoare de rău și dă fapturii umane o putere nouă spre săvîrșirea binelui moral, firește după conceptul creștin, cu ajutorul harului divin. În felul acesta, prin actul căinței faptele bune le iau locul și o nouă viață morală își ia începutul.

Dar asemenea vinei, și căința își dezvăluie caracterul ei propriu zis abia în sfera religioasă. Căci trăirea căinței — cînd ea este sinceră și smerită — îl introduce pe creștin în sfera divinului. Apoi cine s-a încărcat cu vină și-i simte apăsarea grea, acela are viu sentimentul că singur nu-și poate lua această povară de pe suflet și că ea trebuie să-i fie luată, într-un fel oarecare, de o mîină superioară, de sus. După cum știe că prin fapta rea a greșit față de sine și a păcătuit față de Dumnezeu, tot așa știe că numai Creatorul său îl poate elibera de vină și-i poate ierta păcatele. Mai mult, cel cuprins de căință sinceră nădăjduiește și roagă de la Dumnezeu nu numai iertarea păcatelor, ci și dăruirea puterii harice spre a începe o nouă viață: viața duhovnicească a binelui moral.

Și într-adevăr, în zbuciumul său sufletec, cel cuprins de căință sinceră întinzînd mîna după ajutorul de sus și-o simte prinsă de altă mîină — iertătoare, ajutătoare —, este mîina iubirii divine, care-l ridică spre o nouă viață morală.

Iar cel ce a gustat din otrava păcatului și a simțit chinurile produse de îndepărtarea lui de la Dumnezeu, acela, fiind iertat de păcate și renăscut moral prin puterea harului divin, în urma căinții sale sincere în scaunul mărturisirii — știe acum să prețuiască altfel fericirea de a fi în legătură cu Dumnezeu și a trăi după poruncile Sale.

Căit, eliberat de vină, iertat de păcat, el năzuiește acum cu toate puterile sale sufletești să-și asimileze mai bine conținutul principiilor morale, să-l însușească substanței sale morale și să-l trăiască real în faptele sale zilnice.

Astfel, dacă vina înseamnă ignorarea binelui moral, căderea în plasa răului moral și răstălmăcirea sensului adevărat al vieții, căința înseamnă ridicarea sufletului în sfera luminoasă a binelui moral și redobândirea sensului adevărat al vieții prin trăirea acesteia în și pentru Hristos, spre dobândirea vieții veșnice.

Prin căință, păcătosul se întoarce la Dumnezeu și-i primit cu toată dragostea, «căci în ceruri — spune Mîntuitorul — va fi mai multă bucurie pentru un păcătos ce se pocăiește, decît pentru nouăzeci și nouă de drepti, care n-au nevoie de pocăință» (Luca 15, 7).

În conștiința creștinului vina trebuie să producă, în chip necesar, actul căinței, necondiționat trebuitor pentru redresarea morală, pentru obținerea iertării păcatelor.

Iar presiunea vinei este simțită ca strivitoare în deosebi cînd ne dăm seama că numai din cauza noastră, deci din vină proprie, am pierdut un bun, o situație favorabilă, o fericire oarecare. Este doar extrem de dureros cînd trebuie să ne reproșăm că numai din vină proprie am ajuns de pildă într-o strîmtoare, într-o stare de suferință morală sau materială sau i-am adus pe alții într-o asemenea stare. O astfel de vină, în mod normal trebuie să producă și o căință de aceeași intensitate morală.

Primii oameni, Adam și Eva, după relatarea Sfintei Scripturi, sînt și primii ale căror suflete au fost cuprinse de această căință, fiindcă prin vină proprie și-au pierdut fericirea paradisiacă, — act de căință repetat atît de des în viața ființelor umane.

Firește, fericirile noastre pămîntești, atît de variate în conținutul lor, pot fi pierdute din cauze diferite.

Astfel moartea — naturală sau vinovată — poate distruge multe fericiri, prin pierderea părinților, unui soț, copiilor, fraților, binefăcătorilor, etc.

Dar fără să stăruim asupra cauzei ei, să ne oprim asupra altui fapt și a nume asupra faptului că noi de obicei abia în fața mormîntului simțim vină și căință, ne dăm adică seama despre ce am avut și ce am pierdut în cel trecut din viața aceasta. Abia atunci înțelegem să-l judecăm altfel, într-o lumină favorabilă și să nu-i mai enumerăm unele deficiențe, pe care în viață fiind, i le reproșăm, poate, cu multă asprime. În fața mormîntului abia ne reamintim că, poate, din vina noastră a avut de suferit și de aceea atunci ne cuprinde o amară căință. Da, căința ușurează sufletul, dar în fața mormîntului ea este cam tardivă pentru repararea unor nedreptăți.

Creștinește este însă ca față de semeni comportarea noastră să aibă un astfel de conținut, încît nici în fața mormîntului să nu simțim apăsarea vreunei vini pe care căința să n-o mai înlăture. Acel «dacă ai mai trăi, m-aș comporta altfel față de tine» exprimă vină și căință, — e vina recunoscută și căința tardivă.

Sînt apoi unii care, deși se află în situații bune, nu le știu aprecia după merit și sînt mereu nemulțumiți. Miopi față de frumusețile oferite de viața și ocupațiile lor, ei le exagerează eventualele lipsuri. Iar prin permanenta lor nemulțumire nejustificată își creează suferințe și lor și celor din jur.

Din vina cui? Din vină proprie, pe care însă nu voiesc s-o recunoască.

Și dacă, eventual, și-au pierdut situația bună datorită tocmai permanentei lor nemulțumiri, care i-a exasperat pe cei din jur, atunci căința amară îi cuprinde și pe ei. Dar oricît ar fi de sinceră și intensă căința, adesea nu mai poate reda sau reface ceea ce s-a pierdut; în schimb poate servi de învățătură pentru viitor.

Vina, prin intermediul conștiinței morale, te însoțește mereu; te trezește și în miez de noapte pentru a-ți pune diferite întrebări.

Te întreabă de pildă: de ce în cutare chestiune n-ai dat ascultare celor cu experiență și care vădit îți voiau binele, iar tu ți-ai plecat urechea la vorbele adulterilor, care urmăreau binele lor și nu pe al tău și pe care astfel prin vina ta l-ai pierdut.

Te întrebi de ce ai mințit atît de des, de ce ți-ai însușit bunuri străine, de ce ai călcat în picioare sentimentele și demnitatea semenilor? De ce nu te-ai dus

să dai ajutor când erai rugat cu stăruință? De ce n-ai rostit cuvântul potrivit pentru salvarea cinstită a prietenului tău? De ce te-ai infuriat și ai rezolvat anumite chestiuni în mînie? De ce ai nedreptățit pe altul cu porunci jignitoare, cînd totul se putea face mai bine cu liniște, bunătate, judecată cumpănită și cu expresii potrivite.

Te mai întreabă vina prin intermediul conștiinței morale: de ce te-ai jucat cu inima unui semen, cu fericirea lui, inducîndu-l intenționat în eroare prin vorbe false, viclene?

Te întreabă de ce împodobești cu trandafiri cosciugul unuia, pentru care în viața lui n-ai avut nici un cuvînt de iubire? Crezi poate că trandafirii roșii pot șterge singele roșu curs din rănile inimii pe care tu i le-ai făcut? De ce așezi o cunună de flori pe formîntul celor a căror onoare tu ai știrbit-o atît de brutal?

Te întreabă cît rău ai produs prin nesinceritatea și clevetirea ta? Cîte lacrimi s-au vărsat din cauza ta în ascuns, noaptea, fiindcă ziua trebuiau uscate pentru a salva anumite aparențe? Dar lacrimile dau ochilor — ferestrele sufletului—atîta claritate, încît prin ochi fără lacrimi nu se poate vedea atît de clar în interiorul sufletului ca prin ochii cu lacrimi.

Te căiești acum, dar răul făcut nu-l mai poți îndrepta.

Totuși te căiește și reține învățătura că nu-i nici omeneste, nici creștinește să distrugi cu nepăsare și ușurătate fericirea altora, prin cuvîntul și fapta ta nechibzuite.

Nu uita că un cuvînt nechibzuit se rostește ușor, o faptă necumpănită se săvîrșește repede și că afirmația ulterioară: «n-am avut nici o intenție rea» adesea nu mai poate reface ceea ce ai distrus, și căința ta e tardivă pentru cel nedreptățit.

Omeneste și creștinește este să aplicăm față de semenii porunca iubirii dată de Mintuitorul și să nu ne facem vinovați cu ceva față de ei. Să nu le distrugem fericirea, ci să contribuim la refacerea ei, cînd au pierdut-o cumva. Dacă cineva și-a pierdut ajutorul său, să-i fim noi sprijin; dacă unul și-a pierdut liniștea sufletească, să-l ajutăm să și-o regăsească; dacă altul și-a pierdut încrederea în cei din jurul său, să-i insuflăm noi încredere.

Dar posibilitățile de ajutor sînt multiple — să nu le evităm, căci numai prin căința ulterioară de a nu fi ajutat, n-am făcut nimic sau prea puțin pentru alții.

Dar ce vom face cînd alții, prin vina lor, ne-au distrus nouă o situație greu cîștigată, o fericire?

Învățătura creștină ne stă la îndemînă și ne pune în față două icoane, pe care privindu-le și talmăcindu-le sensul, vom înțelege care trebuie să fie atitudinea noastră.

O icoană îl înfățișează pe Mintuitorul răstignit pe Sfînta Cruce. Stă pironit pe Sfînta Cruce Fiul întrupat al lui Dumnezeu; stă Cel care ne-a dat nouă tot ce putea da ca să ne mîntuiască și Căruia noi I-am luat tot ce I se putea lua, însăși viața Sa. Și totuși El n-a rostit nici un cuvînt de blestem sau de condamnare la adresa cuiva. Pentru crucificatorii Săi El se roagă, zicînd: «Părinte, iartă-i că nu știu ce fac» (Luca 23, 34) și în ultimul ceas al vieții Sale pămîntești a luat cu Sine în «paradisul veșnic» pe un păcătos cuprins de căință, zicîndu-i: «Astăzi vei fi cu Mine în rai» (Luca 23, 43).

A doua icoană în fața căreia ne duce credința noastră creștină reprezintă pe Maica Domnului în fața Sfintei Cruci pe care stă pironit Fiul ei, Mintuitorul nostru. Stă frîntă de durere și totuși nu rostește cuvinte de blestem la adresa nimănui, ci cu credință și nădejde în Dumnezeu suportă toate. Ce exemplu de trăire creștină!

Viața are bucurii, dar și multe dureri. Oricît de mari ar fi însă acestea, în fața celor două sfînte icoane ele își pierd intensitatea lor, fiindcă îndărătul lor se profilează «paradisul veșnic». În acesta Dumnezeu va usca cu nemărginita Sa iubire de oameni toate lacrimile vărsate de sufletele cuprinse de adîncă căință — de căința care lămurește sufletele, sub aspect moral.

Deci orice vină trebuie recunoscută și ștearsă prin căință sinceră, adîncă, completă în fața duhovnicului, pentru a putea primi iertare.

Aceasta învață Sfînta noastră Biserică.

Prof. Diac. O. BUCEVȘCHI

ROLUL BOTEZULUI, MIRUNGERII ȘI AL SFINTEI EUHARISTII ÎN VIAȚA CREȘTINĂ, DUPĂ NICOLAE CABASILĂ

1. Botezul, Mirungerea și Impărtășirea sînt cele trei taine de căpetenie, tainele inițierii creștine. În vechimea creștină, ele erau nedespărțite una de alta: catehumenii erau întii botezați, apoi unși cu Sfîntul Mir și după aceea luau parte pentru prima dată la Liturghia credincioșilor, primind cea dintîi Impărtășanie. În aceeași ordine se administrează ele pînă astăzi în Ortodoxie celor ce sînt primiți în Biserică. Nu este creștin ortodox care să nu fi primit aceste trei sfinte taine. Dar puțini dintre cei ce le-au primit își dau seama de rolul și efectele pe care ele le au în viața noastră religioasă. Mai ales cu privire la primele două, puținele informațiuni pe care le aflăm în cărțile de teologie sau chiar în mărturisirile oficiale de credință sînt cu totul insuficiente; această lipsă se poate constata chiar în capitolele respective din actuala ediție a **Invățăturii de credință creștină ortodoxă** (București 1952, p. 149 și urm.). Faptul că atît Botezul cît și Mirungerea se administrează pruncilor, face ca importanța spirituală a acestor sfinte taine să scape din atenția atît a clericilor care le administrează cît și a nașilor care asistă pe prunci și care, în marea majoritate a cazurilor, nu cunosc nici ei nimic din rostul și din însemnătatea acestor lucrări sfinte. Ei de la sine înțeles că neștiința aceasta are consecințe păgubitoare în însăși viața religioasă a credincioșilor noștri.

De aceea ne-am propus ca în rîndurile de față să amintim fraților noștri preoți cîteva idei fundamentale cu privire la tema formulată mai sus, idei care ar trebui mai mult accentuate în activitatea noastră omiletică și catehetică menită să instruiască pe credincioșii noștri în adevărurile elementare de credință și viață religioasă.

*

În vremea cînd era în vigoare disciplina catehumenatului (sec. IV-V) și cînd deci botezul se administra în general oamenilor maturi, după o prealabilă pregătire și instruire în adevărurile de credință, se dădea celor trei sfinte taine ale inițierii creștine o mare atenție în învățămîntul catehetic. Botezul, Mirungerea și Impărtășirea constituiau obiectul de căpetenie al preocupărilor marilor cateheți și dascăli ai creștinătății în cuvîntările lor mistagogice (de inițiere în tainele sau riturile creștine) adresate catehumenilor care se pregăteau să primească botezul (**illuminandi, competentes**) sau neofiților, care îl primiseră deja. Literatura patristică din acea vreme ne-a transmis, atît în Răsărit cît și în Apus, cîteva din omiliile catehetice și comentariile liturgice ținute sau scrise de autorii lor cu scopul de a explica ascultătorilor sau cititorilor ceremoniile liturgice ale slujbei Botezului, Mirungerii și Impărtășirii, semnificațiile lor dogmatice sau simbolice, efectele lor în viața creștină și totodată obligațiile morale impuse celor ce vor să primească sau au primit deja aceste sfinte taine.

Din această categorie de scrieri fac parte, de exemplu, cunoscutele **Cateheze mistagogice** (cateh. XIX-XXIII) ale Sfîntului Chiril al Ierusalimului, o parte din **Omiliile catehetice** ale lui Teodor de Mopsuestia, lucrarea **De mysteriis a Sfîntului Ambrozie** al Milanului (cărui i se atribuie și o altă lucrare similară, cu titlul **De sacramentis**), celebra scriere intitulată **Ierarhia bisericească**, a lui Pseudo-Dionisie Areopagitul, și altele. Dar cea mai completă, mai sistematică și mai dezvoltată expunere despre rolul și efectele Botezului, ale Mirungerii și ale Impărtășirii în viața creștină aparține unui teolog răsăritean dintr-o epocă mult mai tîrzie și anume scriitorului bizantin Nicolae Cabasila, originar din Tesalonic, trăitor în sec. al XIV-lea (amănunte biografice și bibliografice în legătură cu el vezi în lucrarea noastră **Explicarea Sfîntei Liturghii după Nicolae Cabasila**, Buc. 1943). Acesta ne-a lăsat cea mai bună **Tilcuire a dumnezeieștei Liturghii** din cîte s-au scris în literatura ortodoxă (vezi traducerea noastră, Buc. 1946). Dar tot el a scris o lucrare, unică în felul ei, cu titlul **Despre viața întru Hristos**, în care tratează în chip magistral despre viața harică sau spirituală care ni se împărtășește prin cele trei sfinte taine ale inițierii creștine și prin care ne unim progresiv cu Hristos (text grecesc la J. P. Migne, Patr. Gr., t. 150, Paris 1865; trad. franceză de S. Broussaleux: Ni-

colas Cabasilas, *La Vie en Jésus-Christ*, Prieuré d'Amay-sur-Meuse, 1933; trad. rom. de Pr. Prof. T. Bodogae, Sibiu, 1946).

Spre deosebire de alți tâlcuitori ai cultului bizantin, care se ocupă mai mult de partea formală, văzută, a sfintelor taine, adică de ritualul lor, explicând înțelesul lui simbolic, așa cum face de ex. Arhiepiscopul Simeon al Tesalonicului în lucrarea lui *Despre sfintele taine* (text grecesc la J. P. Migne, Patr. Gr. t. 155; trad. rom. retip. de T. Teodorescu la Buc. 1865, cu titlul *Tractat asupra tuturor dogmelor credinței noastre ortodoxe*), Nicolae Cabasila se ocupă mai mult de efectele acestor sfinte taine în viața religioasă și cu rolul lor în desăvârșirea și sfînțirea vieții creștine. Iar expunerea sa nu este seacă și aridă, ca într-un manual de Dogmatică. În ea, profunzimea și subtilitatea teologului-cărturar se îmbină în chip fericit cu măiestria literară a unui fin scriitor și — mai ales — cu căldura și simțirea unui om de pietate, a unui creștin cu profundă și intensă viață religioasă, care face confesiunea propriei sale experiențe sau trăiri duhovnicești.

Cu toate că *Despre viața întru Hristos* a fost tradusă în românește încă de acum zece ani în urmă, ea este puțin cunoscută preoților din cuprinsul mitropoliei Ungro-Vlahiei. De aceea vom face mai departe o succintă prezentare a ideilor de căpetenie care alcătuiesc conținutul acestei prețioase cărți, servindu-ne pentru aceasta atât de textul grecesc din ed. J. P. Migne, (t. 150) cât și de cele două traduceri — franceză și românească — menționate mai înainte.

2. E necesar să precizăm de la început că lucrarea lui Cabasila se împarte în șapte «cărți» sau, mai bine zis, capitole, de valoare și întindere inegală.

Cartea întâia cuprinde o expunere de ansamblu a ideii fundamentale a operei și anume: *viața în Hristos*, adică viața supranaturală este sădită în noi, crescută și desăvârșită prin mijlocirea sfintelor taine și îndeosebi prin cele trei taine principale ale inițierii creștine: Botezul, Mirungerea și Sfânta Euharistie.

Cărțile II-IV studiază rolul fiecăreia din aceste sfinte taine în procesul desăvârșirii creștine sau roadele fiecăreia din ele pentru viața duhovnicească.

Cartea a cincea constituie un fel de digresiune, în care autorul descrie și explică ritul sfînțirii Sfintei Mese (a bisericii) și simbolismul lui, vrînd să sublinieze astfel locul central al Mintuitorului în sfînțirea noastră.

Cartea a șasea arată cum putem colabora noi înșine cu Harul dumnezeiesc al sfintelor taine la procesul purificării și al desăvârșirii noastre, adică pentru a păstra în noi viața divină sădită prin botez și pentru a-i asigura rodirea. Aci găsim considerațiuni remarcabile prin felul în care Cabasila leagă adevărata asceză creștină de dogma hristologică.

Cartea a șaptea și ultima cuprinde un fel de rezumat sau recapitulare, descriind starea sufletului care știe să colaboreze în chip efectiv cu lucrarea divină a sfintelor taine.

Chiar titlul de *Viața cea întru Hristos* este de la început sugestiv și grăitor pentru ideea centrală a cărții lui Nicolae Cabasila. Cartea se deschide cu această luminoasă afirmație: «Viața în Hristos încolțește (germinează) în lumea aceasta și își are începutul aici pe pământ, dar nu atinge desăvârșirea decît în cealaltă lume». Trebuie să subliniem însă de la început că «viața în Hristos», despre care ne vorbește Cabasila, este ceva mai mult decît o simplă *imitatio Christi*, ca în celebra operă de spiritualitate apuseană cu acest titlu, atribuită lui Toma din Kempis. «Viața în Hristos» este *trăire în Hristos*, viață supranaturală, dăruită de Dumnezeu prin harul sfintelor taine pus la dispoziția Bisericii; dar ea cere și o colaborare sau strădanie personală din partea omului.

Procesul încreștinării și al desăvârșirii noastre în viața spirituală trece prin trei trepte sau faze care pun temeiile vieții noastre religioase și ne duc progresiv la unirea de taină cu Hristos, făcîndu-ne să reținem în chip tainic și simbolic momentele principale ale vieții Lui pămîntești: *întruparea, moartea și învierea*. Iată cum descrie Cabasila însuși această treptată modelare a vieții noastre duhovnicești după tiparul vieții istorice a lui Hristos: «Întîi de toate, pentru a ne uni cu Hristos, trebuie să trecem prin toate prin cîte a trecut și El, să răbdăm și să suferim și noi cîte a răbdat și a suferit El. Dar dacă e drept că Hristos a primit în Sine trup și sînge lipsite de orice întinăciune a păcatului, apoi tot așa-i de adevărat că Cel ce prin fire a fost dintru început Dumnezeu, a îndumnezeit însăși firea omenească pe care a luat-o și că, însfîrșit, în acest trup omenească Fiul lui Dumnezeu a murit și a înviat. De aceea, cel ce năzuiește după unirea cu Hristos va trebui să se și împărtășească din trupul Lui, să și guste din dumnezeirea Lui și să se facă părtaș la moartea și învierea Domnului. Căci, într-adevăr, noi de aceea ne și botezăm, ca

să ne îngropăm și să înviem împreună cu El; de aceea ne ungem și cu sfântul Mir, ca să ajungem părtași cu El prin ungerea cea împărătească a Dumnezeirii și, în sfârșit, de aceea mincăm hrana cea prea sfântă a Impărăției și bem din dumnezeiescul Potir, pentru ca să ne împărtășim cu însuși Trupul și Sângele pe care Hristos și le-a luat asupra-și. Așa că, la drept vorbind, noi ne unim cu Cel ce S-a întrupat S-a îndumnezeit, cu Cel ce a murit și a înviat pentru noi.

Dar oare, la urma urmei, de ce să schimbăm noi ordinea lucrurilor, începând noi unde El a terminat și terminând noi unde El a început? — Sigur, pentru că El S-a coborât pe Sine ca să ne înălțăm noi, pentru că avem de străbătut același drum ca El, ca în timp ce El coboară, noi să urcăm. Cu alte cuvinte, ca și pe o scară, ultima treaptă a Lui e prima pentru noi. Nici nu se poate să fie altfel, prin firea lucrurilor. Căci Botezul înseamnă tocmai o naștere, Mirul un izvor de tărie și lucrare, iar Pîinea vieții și Paharul binecuvîntării euharistice sînt într-adevăr mincare și băutură. Ori, e un lucru peste putință să lucrezi sau să fii îngropat înainte de a fi născut. Și apoi, afară de aceasta, Botezul împacă pe om cu Dumnezeu, Sfîntul Mir îi împărtășește multe daruri minunate, iar puterea Mesei euharistice îi aduce sufletului însuși trupul și sângele lui Hristos. Se înțelege că, după cum înainte de a fi împăcat cu prietenii nu poți sta în mijlocul lor, tot așa nici în stare de păcat și de stricăciune nu te poți împărtăși de Trupul și Sângele de care sînt vrednici numai cei cu sufletele curate. Iată de ce, întîi de toate ne spălăm, apoi ne ungem și numai după ce ne-am curățit deajuns și ne-am umplut de buna mireasmă a ființei lui Hristos, abia după aceea sîntem primiți și noi la sfînta Masă a Impărăției» (Cartea a doua, trad. rom. de T. Bodogae, p. 26-27).

Botezul ne naște deci pentru viața întru Hristos, ne face mădulare ale trupului Său tainic, care este Biserica; el sădește în noi sămînța sau pune temelia unirii noastre cu Hristos, crează în ființa noastră acel început de viață supranaturală, care ne va permite să atingem aici pe pămînt un grad de cunoaștere și de iubire, a căreia desăvîrșire sau culminație este rezervată pentru cer. Dacă noi nu percepem sau nu ne dăm seama totdeauna de aceste facultăți sau posibilități noi create în ființa noastră prin Botez — spune Cabasila — aceasta se explică prin faptul că însuși Capul acestui mare organism spiritual este nevăzut în această lume a simțurilor. Ele se pot verifica însă istoricește în viața martirilor și a Sfîntilor, care au primit botezul sîngelui. Regenerarea spirituală pe care ne-o procură deci Botezul aduce după sine germeii unei activități și ai unor energii care trebuiesc puse în lucrare.

Mirungerea este tocmai taina care ne împărtășește aceste energii spirituale și care le pune în lucrare, cînd pe una cînd pe cealaltă, cînd pe mai multe laolaltă, după caz. Ungerea cu Sfîntul Mir are asupra celor botezați același efect pe care îl avea odinioară punerea mîinilor de către sfinții Apostoli peste cei de curînd botezați: «Atunci (Petru și Ioan) și-au pus mîinile peste ei și au luat 'Duh Sfînt'» (Fapte VIII, 17). Tot așa, prin Mirungere Mîngîietorul își revarsă darurile Sale peste cei botezați.

Dar pentru a se vedea mai bine concepția lui C. asupra roadelor Sfîntului Mir în viața noastră duhovnicească, vom reproduce cît mai fidel o mare parte din cartea a treia a lucrării sale, consacrată tocmai acestui subiect.

Persoana divino-umană a Mîntuitorului — spune el — a desființat distanța dintre Dumnezeu și oameni și S-a făcut pe Sine hotar sau punte de legătură și de unire a celor două firi (dumnezeiască și omenească)... Firea noastră fiind astfel îndumnezeită în trupul Mîntuitorului, nimic nu mai desparte pe Dumnezeu de oameni și deci nimic nu mai împiedică de aci înainte participarea noastră la har, înafară de păcat. Dumnezeu a înlăturat îndoita piedică: adică pe cea a firii noastre întrupîndu-Se și pe cea a voinței noastre pervertită de păcat, lăsîndu-Se răstignit, căci Crucea ne-a mîntuit de păcat.

Iată pentru ce, după Botez, care are puterea Crucii și a morții Mîntuitorului, noi pășim la Mirungere, care este împărtășirea Sfîntului Duh; căci cele două piedici fiind înlăturate, nimic nu mai oprește revărsarea Sfîntului Duh peste tot trupul (comp. Ioil, II, 28 și Fapte II, 17), bineînțeles, atîta cît e cu putință în condițiile vieții terestre. Căci pentru a intra în comuniune directă cu Dumnezeu, mai rămîne un ultim obstacol: moartea; iar muritorii nu pot năzui la mai mult decît o vedere întunecată și indirectă, ca într-o oglindă.

Cu un cuvînt: oamenilor, care erau despărțiți de Dumnezeu printr-o întreită barieră: natura (firea). păcatul și moartea, Mîntuitorul le-a dat putere să-L aibă deplin și să se unească cu El în chip nemijlocit, pentru că El a îndepărtat, una cîte

una, toate cele trei piedici: firea, prin intruparea Sa; păcatul, prin moartea Sa; iar tirania morții, prin învierea Sa. De aceea spune sfântul apostol Pavel: «Vrăjmașul cel din urmă care va fi biruit, este moartea» (I Cor. XIII, 12)... După învierea generală, datorită învierii Mintuitorului, vederea mijlocită va face loc vederii față către față, bineînțeles pentru cei cu inima curată (Mat. V, 8).

Mirungerea, în ansamblul riturilor sale, tinde să comunice virtutea Sfântului Duh; îndeosebi ungerea introduce pe Iisus Hristos însuși, în Care este mintuirea și nădejdea creștinilor, prin Care ni se împărtășește Sfântul Duh și prin care noi sîntem conduși la Tatăl. Desigur, întreaga Treime divină colaborează la renașterea noastră, dar autorul imediat e însuși Cuvîntul, nu numai atîta vreme cît a trăit pe pămînt ci totdeauna de atunci încoace, atîta timp cît El va păstra firea noastră, care L-a așezat mijlocitor al nostru pe lîngă Dumnezeu-Tatăl.. El ne dă pe Duhul Sfînt.

Taina Mirungerii acorda odinioară celor botezați harismele vindecării, ale profeției, ale glosolaliei sau vorbirii în limbi, și altele (vezi I Cor. XII), care toate dovedeau puterea supranaturală a lui Hristos; aceste semne extraordinare erau necesare pe vremea întemeierii Bisericii, pentru răspîndirea creștinismului, precizează Nicolae Cabasila. De altfel, chiar de atunci încoace, unii creștini s-au bucurat de această favoare, și chiar în zilele noastre, zice el (adică sec. XIV). Unii dintre aceștia au prezis viitorul, au izgonit duhurile rele, au vindecat bolnavi prin rugăciunile lor, nu numai în viață, ci chiar din fundul mormîntului lor; căci puterea supranaturală nu părăsește trupurile fericiților după moartea lor.

Dar tot Mirungerea este taina care procură creștinilor, în tot timpul, darurile așa de folositoare sufletelor sau virtuțile obișnuite: evlavie, rugăciunea, caritatea, curăția și altele, cu toate că acest fapt scapă din vedere multor creștini, care ignorează toate efectele acestei sfinte taine.. Ei nu-și dau seama de primirea acestor daruri pentru că primesc această taină în vîrsta prunciei, iar cînd ajung la vîrsta cunoașterii sînt pervertiți și au ochii sufletului orbiti (comp. trad. franc. cit., p. 88 și urm.).

Așa dar, fără îndoială, Mirungerea produce roadele sale în toți cei ce au primit-o, numai că nu toți au conștiința acestor daruri și nu dovedesc nicio grijă de a pune în lucrare sau de a valorifica această comoară, fie pentru că se găsesc într-o vîrstă prea fragedă, fie pentru că n-au fost suficient pregătiți pentru primirea acestei sfinte taine. Totuși, unii din aceștia, mai tîrziu, prin regretele, lacrimile și viața lor îmbunătățită, dovedesc că primiseră de fapt darurile acestei taine. De aceea scria sfîntul apostol Pavel lui Timotei: «Nu fii nepăsător cu darul care este în tine» (I Tim., IV, 14), dînd a înțelege prin aceasta că darul nu folosește la nimic dacă îl lăsăm în părăsire și că se impune strădanie neîncetată și veghe celor ce vor ca sufletul lor să tragă profitul spiritual cuvenit, din această taină.. (comp. trad. franc. cit., p. 93).

Fiecare taină are efectul ei propriu, iar împărtășirea Sfîntului Duh și a darurilor Sale aparține Mirungerii. De aceea, chiar atunci cînd eficacitatea acestor daruri nu se manifestă chiar în clipa primirii tainei, ci mult mai tîrziu, nu trebuie să ne îndoim asupra originii și a cauzei sale. De asemenea, iluminarea pe care botezul o produce în suflet îndată ce e primit, nu se manifestă înafară imediat; la unele persoane ea nu se revelează decît după o trecere oarecare de timp, cînd cu prețul unor strădanii și al sudorilor și grație iubirii lor pentru Hristos, ele și-au curățit ochii sufletului.

Taina Sfintei Împărtășanii întărește și perfectează în această viață încorporarea noastră la Hristos. Ea e țelul sau ținta finală a vieții în Hristos, aici pe pămînt. Căci nu mai e vorba de o simplă participare la moartea Sa, la înmormîntarea Sa, sau la o viață mai bună, ci Il căpătăm pe El însuși, Cel înviat. Nu mai sînt doar darurile Sfîntului Duh, oricît de multe și de bogate ar fi ele, ci e Binefăcătorul în persoană, însuși templul pe care se ridică orice zidire a Harului. «Cel ce mîncă trupul meu și bea sîngele meu, rămîne în mine și eu în El» (Ioan VI, 57). El este oaspetele nostru dar tot El e și gazda noastră. Hristosul euharistic rămîne însoțitorul nostru care nu ne părăsește nici în țărîna mormîntului, ceea ce se vede mai ales cînd e vorba de sfintele moaște ale mucenicilor: Hristos era cu ei în viață, dar nu i-a părăsit nici după moarte. El a fost unit nu numai cu sufletul, ci și cu cenușa lor inertă. El este o gazdă care umple toată casa în care intră. Trup și suflet, cu facultățile lor, totul este îndată spiritualizat, pentru că e vorba de o comuniune de suflet cu suflet, de trup cu trup, de sînge cu sînge. Ce urmează de aci? — Că elementul cel mai tare învinge pe cel mai slab, divinul copleșește și absoarbe umanul, cum zice sfîntul apostol Pavel că se va întîmpla

la înviere: «Ce este muritor să fie înghițit de viață» (II Cor. V, 4), sau: «Nu mai sînt eu care trăiesc, ci Hristos trăiește în mine» (Gal. II, 20). Duhul lui Hristos se contopește cu al nostru.. La ce grad mai mare de intimitate cu Dumnezeu am putea rivni decît aceea de a deveni un singur duh cu El? (Cartea a patra).

Pentru a exprima, sau mai de grabă a sugera această intimitate a unirii noastre cu Hristos prin taina Sfintei Impărtașanii, Cabasila folosește o mulțime de imagini sau comparații: măslinul bun altoit pe cel pădureț, picătura de apă pierdută într-un ocean de parfum, nunta sau căsătoria și altele. Dar comparația cea mai plastică și mai potrivită este aceea cu **inima**: Hristos este nu numai **capul**, ci și **inima** trupului Său tainic. El este inima care pulsează, însufletește și transmite sîngele — principiul vieții — în mădularele trupului Său tainic și al nostru, al fiecăruia în parte, din cei ce ne împărtașim cu El. Dar spre deosebire de hrana materială, care se preface ea în trupul nostru, Hristosul euharistic ne preface El pe noi în substanța Sa, ne asimilează, ne transformă în El însuși, după cum fierul înroșit în foc nu mai este doar fier ci foc. Viața în Hristos e o filiație divină.. După cum Hristos a luat trupul nostru ca să ne devie **Părinte**, tot așa noi devenim fiii Lui împărtașindu-ne cu trupul și Sîngele Lui. Prin Sfînta Euharistie devenim deci nu numai **mădulare** ci și **fii** ai lui Hristos. Această adopțiune filială supranaturală stabilește între noi și El o afinitate mai **strînsă** decît cea naturală, care există între noi și părinți. Căci între fii și părinți nu există decît comunitate de nume, pe cînd prin Sfînta Euharistie sîngele care ne dă viață e al lui Hristos, iar trupul care ni se dă e al lui Hristos; comune sînt mădularele, comună e și viața lor.

Sfînta Euharistie este deci centrul vieții noastre supranaturale, iar Hristosul euharistic e inima acestei vieți, căci din inimă pornește simțămîntul de intimitate și iubire. Trupul lui Adam cel dintîi a fost făcut din țărîină; Adam cel nou e născut din Dumnezeu. Trupul celui dintîi se hrănea cu hrana **scuasă** din pămînt; ființa celui de al doilea este hrănită cu însuși trupul Stăpînului cel ceresc. De aceea, ea este în esența ei nemuritoare. Căci după cum Hristos Cel înviat din morți nu mai moare, tot așa nici mădularele trupului Său tainic nu vor gusta moartea; căci cum ar putea fi supuse morții niște mădulare care stau în legătură cu o inimă deapururi vie? Numai păcatul le-ar putea despărți de acea inimă și le-ar putea da morții.

Să nu ne înșelăm, dacă acum vedem numai oase goale și țărîină, zice Nicolae Cabasila. Căci la judecata viitoare dreptii vor străluci ca soarele și același trup, hrănit acum cu Pîinea cea cerească de la Sfînta Masă, va fi luminat atunci ca fulgerul, într-o clipă. Această strălucire nu se pierde de altfel îndată după moarte, ci ea stă ascunsă în țărîna trupului, pînă cînd va străluci iar, atunci cînd Capul acestui mare trup tainic va străluci deasupra norilor, strîngîndu-și din toate laturile lumii mădularele sale, Dumnezeu în mijlocul dumnezeilor.. Așa cum trupurile moarte tind către pămînt, îndată ce iese sufletul din ele, tot așa trupurile dreptilor, eliberate atunci de tirania stricăciunii, se vor azvîrli, într-un elan irezistibil, către Hristos, ca vulturii împrejurul trupului, cum zice Scriptura (Mat. XXIV, 28). Dar numai participarea la Masa euharistică este garanția celui trup luminos, reinviat și transfigurat. Cine n-a avut pe Hristosul euharistic aici în viață, nu va avea parte de un asemenea trup, după cum cei ce n-au ochi nu pot vedea și nu se pot bucura de lumină. Ei sînt mădulare moarte, care n-au avut sau au pierdut legătura cu Capul.. (Cartea a patra, trad. rom. p. 118 și urm.).

Iată pentru ce e nevoie să ne menținem în continuă și vie legătură cu Capul și inima trupului mistic din care facem parte, ceea ce nu e posibil decît prin împărtașirea cu Trupul și Sîngele Domului.

Precum am spus, în ultimele două cărți ale interesantei sale lucrări (cartea VI și c. VII), Cabasila expune consecințele practice ale acestei idei pentru viața noastră religioasă-morală. Ca să trăim adevărata viață întru Hristos, e nevoie să ne conformăm întreaga noastră viață cu viața și cu poruncile Lui. Trebuie să ne împărtașim și să ne hrănim nu numai cu sîngele Lui, ci și cu duhul și voința Lui, ca să nu devenim mădulare sau mlădițe moarte, ce se taie și se aruncă în foc. Cine vrea să trăiască în Hristos, trebuie neapărat să se păstreze în **strînsă** și permanentă legătură și dependentă de **inima** și de **capul** trupului tainic din care facem parte ca creștini, căci numai de la ele ne poate veni seva de viață. Acesta nu se poate obține decît prin identificarea voinței noastre cu a lui Hristos, căci din aceeași inimă nu pot ieși două voințe opuse. Trebuie să voim **aceleași lucruri ca**

și El, să avem aceleași bucurii și dureri ca și El (vezi trad. rom. cit., p. 175 și urm.). Se pare că Hristos ar vrea să sufere pentru noi de mai multe ori. Dar aceasta e cu neputință după ce trupul Său s-a eliberat de stricăciune, cu toate că El păstrează încă pe trupul Său semnele cuielor și ale rănilor primite pe Golgota, semne care în împărăția Sa plină de slavă neapusă alcătuiesc acum insignele sau coroana Sa de împărat.

Primind trupul și singele lui Hristos, noi sîntem «templele Dumnezeului Celui viu», sîntem vase care cuprind Singele cel neprețuit... Să ne păstrăm deci curați, așa cum se păstrează curate de orice profanare templele și vasele sfinte. Căci nimic nu poate fi mai sfînt ca omul cu a căruia fire S-a unit Dumnezeu. Iubirea față de Hristos și față de oameni ne ajută la aceasta... (vezi trad. rom. cit., p. 189 și urm.).

*

Iată numai cîteva modeste fărămituri desprinse din bogăția și frumusețea gândirii și simțirii creștine, cuprinse în cartea **Despre viața în Hristos**. Lectura integrală a cărții lui Nicolae Cabasila, în frumoasa traducere romînească a Păr. T. Bodogae, va ajuta pe orice cleric și teolog să-și facă o idee mai completă despre doctrina Bisericii noastre asupra rolului și efectelor Botezului Mirungerii și Sfintei Euharistii în viața noastră religioasă, doctrină formulată așa de minunat prin condeiul unuia dintre cei mai autorizați și străluciți exponenți ai teologiei ortodoxe. Reactualizarea acestor idei în conștiința credincioșilor ar putea contribui mult la ridicarea nivelului și la aprofundarea vieții noastre religioase-morale și a adevăratei trăiri creștine. O astfel de preocupare merită să fie înscrisă în programul activității noastre omiletice și catehetice.

Pr. Prof. ENE BRANIȘTE

LUPTA PREOTULUI IMPOTRIVA SUPERSTIȚIILOR ȘI OCULTISMULUI

Superstiții, ocultism, nu s-a mai vorbit oare în repetate rînduri în revistele noastre bisericesti despre aceste rătăcirii ale spiritului omenesc? Mai este nevoie să revenim asupra lor? Rog să-mi fie îngăduit a crede că despre superstiții și ocultism nu este nevoie numai de articolașe ca acesta, cu caracter mai mult practic, ci de o întreagă serie de studii temeinic alcătuite, în care să se precizeze în primul rînd, din punctul de vedere al Bisericii noastre creștine ortodoxe, ce este și ce nu este superstiție și ce se înțelege prin ocultism. Lucrul acesta nu s-a făcut pînă acum îndeajuns, și nu s-a făcut pentru că nu este atît de simplu cum s-ar crede. Așteptînd însă aceste precizări atît de necesare, nu sînt de prisos nici articolele în care se dezbate unele aspecte ale problemei, acestea contribuind în oarecare măsură la clarificarea lucrurilor.

Totuși, pentru un început de clarificare, cred că este bine să fie considerate ca superstiții toate acele credințe, doctrine esoterice și practici religioase și magice, pe care Biserica noastră Ortodoxă le-a condamnat totdeauna și le condamnă ca neîntemeiate și vătămătoare pentru individ și pentru societate. Superstițiile sînt rătăcirii ale spiritului omenesc necălăuzit de lumina revelației divine și de aceea a științei¹⁾. Cel mai adesea ele sînt încercări naive de a explica fenomenele na-

1. Profesorul danez Alfred Lehmann spune că superstițiile sînt «rătăcirii ale spiritului omenesc în domeniul religios și în cel științific». Într-o altă definiție, același profesor spune că este superstiție «orice presupunere generală, care sau nu are nici o justificare într-o anumită religie sau este în contradicție cu concepția despre natură a unei anumite epoci» (**Aberglaube und Zauberei von den**

turale și de a pune în serviciul omului, prin mijloace magice, forțele ascunse ale naturii.

Așa cum se prezintă ele astăzi, superstițiile pot fi credințe și practici de tot felul păstrate de mii de ani, încă din epoca preistorică a neamului omenesc; pot fi rămășițe din religiile de dinaintea creștinismului; pot fi credințe și practici religioase și magice apărute în chip spontan în vremurile mai noi; dar pot fi și doctrine și practici ocultiste, esoterice, care nu sînt decît sistematizări savante ale străvechilor superstiții ale popoarelor lumii, sistematizări efectuate fie în lumea civilizată a antichității, fie în Occidentul european modern și contemporan.

De aceea, în cele ce urmează, va fi vorba mai întîi de manifestările ce se prezintă ca un material brut de credințe și practici superstițioase izvorîte spontan din spiritul omenesc neluminat de revelația divină și de știință. Apoi va fi vorba de superstițiile sistematizate în doctrine și practici ocultiste. La sfîrșit voi căuta să arăt care ar fi metoda cea mai potrivită, pe care preoțimea Bisericii noastre ar putea s-o folosească în lupta împotriva superstițiilor și ocultismului în general.

O primă chestiune asupra căreia aș dori să fim lămuriți de la început, cînd este vorba de superstițiile ce se întîlnesc prin satele și prin orașele țării noastre, este aceea a importanței problemei pe care o discutăm. Totdeauna am avut impresia că preoțimea Bisericii noastre subestimează primejdia superstițiilor, fie sub forma lor «populară», fie sub forma lor «artificială»²⁾, de doctrine și practici ocultiste, considerîndu-le ca pe niște simple «rămășițe» din religiile păgîne sau ca pe niște produse fantastice ale unor minți dezzechilibrate, dar fără vreo importanță deosebită. Aceasta presupune însă din partea preoțimii Bisericii noastre, fie lipsa unei cercetări mai atente a vieții religioase trăită efectiv de credincioși, fie

lipsa unei documentări mai ample asupra superstițiilor în general și a caracterului lor vătămător. Căci, departe de a fi simple «rămășițe» moarte din credințele păgîne sau niște biete manifestări «nevinovate», superstițiile sînt o adevărată «religie a fricii și a groazei»³⁾, care stăpînește pe alocurea sufletele credincioșilor cu o intensitate mult mai mare decît religia creștină însăși. Cercetătorii vieții sufletești a țaranilor romîni sînt toți de acord că superstițiile sînt «organisme vii»⁴⁾ în viața satelor noastre și că în formula spiritualității țărănești a romînilor elementul magic ocupă un loc de primul ordin. O adevărată «activitate» magică — după părerea acestor cercetări — «trăiește în satul românesc, desfășurîndu-se pe plan psiho-social și împletindu-se cu celelalte activități: religioasă, economică, artistică și biologică»⁵⁾, încît se poate vorbi despre o «spiritualitate magică a satelor romînești» și despre o «atitudine magică a țaranilor (romîni) în fața vieții», atitudine ce se face simțită mai ales printre femei⁶⁾.

Intr-adevăr, nu există sector de viață și activitate a țaranului romîn, în care să nu intre elemente superstițioase, credințe și practici magice, care îl apropie mai mult de mentalitatea îndepărtaților săi strămoși din preistorie decît de aceea a oamenilor civilizați din vremea noastră. Este destul să spunem că într-unul din satele romînești, a cărui viață spirituală a fost cercetată în mod științific, au fost găsite 87 persoane care cunoșteau vrăji de tot felul pentru vindecarea boalelor, iar profesorul I.-A. Candrea a putut consacra folclorului medical romîn și medicinei magice romînești un volum de nu mai puțin de 478 de pagini⁷⁾. În fiecare sat sînt babe temute, despre care se crede că «trimit boala» unuia sau altuia, «leagă» pe bărbați, «fac pe ursită», «aduc pe prăjină», «deoache», «pun

ältesten Zeiten an bis in die Gegenwart, ed. 3-a adăugită și publicată de Dr. D. Petersen I, Stuttgart 1925, pp. 1 și 5).

2. Termeni folosiți de profesorul Emilian Voiutski într-un «discurs de inauguratiune», sub titlul **Despre superstițiune** (Cernăuți 1893, p. 5).

3. Idem, *ibidem*, p. 4.

4. I.-A. Candrea, **Iarba Fiarelor**, Studiu de folclor, București 1928, p. 7.

5. Gh. Pavelescu, **Cercetări asupra magiei la romîni din Munții Apuseni**, București 1954, p. 115, și **Mana în folclorul românesc**, Contribuții pentru cunoașterea magicului, Sibiu 1944, *passim*.

6. Ștefania Cristescu-Golopenția, **Éléments magiques dans la vie spirituelle des paysans roumains de divers régions du pays**, București 1940, pp. 5. și 14, și **Gospodăria în credințele și riturile magice ale femeilor din Drăguș (Făgăraș)**, București 1940, în special pp. 96-103.

7. I.-A. Candrea, **Folclorul medical romîn comparat**, Privire generală, Medicina magică, București 1944.

magico-religios»¹³⁾, cum se întâmplă de pildă în diferitele vrăji în care se amestecă rugăciuni creștine.

Din cele spuse până aici nu trebuie să se înțeleagă cumva că poporul român este singurul popor superstițios din lume. Cunoscutul etnolog englez J. B. Frazer a făcut dovada că în Anglia, în Franța, în Germania, țărani au rămas în mare parte păgini, cu toată cultura laică și educația creștină ce li s-a dat timp de veacuri¹⁴⁾. Nu este însă aceasta pentru noi nici un motiv de bucurie, nici o scuză pentru lipsa noastră de vigilență în combaterea superstițiilor.

Să vedem acum ce putem spune despre superstițiile transformate în sisteme, doctrine și practici ocultiste, pe care le întâlnim mai ales la orașe, uneori la persoane instruite, dar care au fost prinse în mrejele esoterismului, fără să bage de seamă că doctrinele pe care le împărtășesc și practicile pe care le implinesc nu sînt în fond decît vechile superstiții ale popoarelor lumii, alambicate, sistematizate și prezentate într-o formă cu aparențe de științificitate. Cum însă despre unele dintre aceste rătăcirii ale spiritului omenesc am mai vorbit cu alte prilejuri¹⁵⁾, ne putem mulțumi aici numai cu cîteva cuvinte despre ocultismul în general — denumire sub care sînt însumate tot felul de doctrine și practici esoterice — și despre spiritism și teosofie, care sînt forme mai noi ale ocultismului.

Desigur, sînt unele deosebiri între ocultism, spiritism și teosofie, din care pricină teosofii, de pildă, îi critică și îi combat pe spirițiști și invers. Totuși există învățături asemănătoare și un aer de familie în toate aceste rătăcirii ale spiritului omenesc, care le apropie suficient de mult între ele, încît nu este nici un păcat să fie prezentate și combătute în bloc.

Ocultismul a apărut din acea necesitate firească a sufletului omenesc de a pătrunde toate tainele lumii și ale vieții. Și cum cunoașterea științifică este o cale mai ocolită, mai grea și care se mulțumește deocamdată cu fragmente de cunoaștere sigură a realității, vizînd totuși pînă la urmă o cunoaștere integrală, ocultismul se prezintă ca o doctrină de cunoaștere rapidă și infailibilă a adevărului absolut, izbutind astfel să ademenească numeroase suflete însetate de absolut, dar necălăuzite, așa cum trebuie, spre cunoașterea revelației divine¹⁶⁾.

Oculțiștii pretind că doctrina lor ar avea o vechime extraordinară, însuși Adam fiind acela care ar fi primit-o de la Raziel, Ingerul Misterelor, trimis de Dumnezeu ca să mîngie pe primul om, după săvîrșirea păcatului și alungarea sa din rai. Fapt este că în doctrina ocultistă au intrat în primul rînd elemente din Kabbala iudaică, acea fantastică încercare de-a introduce pe om, cu ajutorul simbolurilor, în secretele naturii, ale sufletului omenesc și ale lui Dumnezeu. În al doilea rînd, în doctrina ocultismului au intrat elemente din faimoasele «Scrieri ermetice», care circulau în epoca elenistă și în care se pretindea că s-ar fi păstrat învățătura secretă a Egiptului, revelată de zeul Thot, zeu asimilat cu Hermes al grecilor. În fine, în doctrina ocultismului au intrat elemente din neoplatonismul alexandrin și din elucubrările magnetizorilor moderni, în frunte cu medicul german Mesmer (1733-1815), care a emis teoria «fluidului vital».

Doctrina sau mai bine zis doctrinele ocultiste — căci există atîtea doctrine ocultiste cîtă ocultști — se prezintă ca un ansamblu pestriț de învățături secrete, transmisibile «inițiaților» în chip gradat, pînă la cea mai înaltă treaptă de ini-

13. Pierre Bogatyrev, *Actes magiques, rites et croyances en Russie subcarpatique*, (Institut d'études slaves, XI), Paris 1929, p. 31.

14. Ca lucrări mai noi și mai dezvoltate asupra credințelor și practicilor superstițioase din lumea întreagă putem indica: Jean Marquès Rivière, *Amulettes, talismans et pentacles dans les traditions orientales et occidentales*, Paris, 1938, 370 pag.; Arturo Castiglioni, *Inconestmo e magia*, Milano 1934, 468 pag.

15. *Religie, superstiție, ocultism, spiritism și teosofie*, în «Studii teologice», seria II-a, an. I, nr. 5-6, iulie-august 1949, pp 304-325; *Spiritismul, o primăjdie religioasă, morală și socială*, în «Studii teologice», seria II-a, an. V, nr. 7-8, iulie-august 1953, pp. 454-470; *Divinația, falsă prezicere a viitorului*, în «Studii teologice», seria II-a, an. VI nr. 9-10, noiembrie-decembrie 1954, pp. 554-576.

16. Vezi: Lucien Roure, *Au pays de l'occultisme*, ed. 2-a, Paris 1925; René Guénon, *Le théosophisme, Histoire d'une pseudo-religion* ed 2-a, Paris 1921; Emilio Ciocchetti, O. F. M., *Religione e filosofia (Saggi apologetici, vol. V)*, Milano 1921, cap. IV, La teosofia; T. K. Oesterreich, *Der Okkultismus im modernen Weltbild*, ed. 3-a, Dresda 1922.

tiere. În miezul doctrinelor ocultiste stă afirmarea, cu nimic indreptățită, că ocultismul deține cheia pentru dezlegarea tuturor enigmelor lumii și ale vieții, că el este cea mai înaltă știință și în același timp singura religie care dă omului posibilitatea de a cunoaște întreaga existență pe dinlăuntru, în unitatea ei esențială, nu în multiplicitatea aspectelor sale exterioare. Cu ajutorul inițierilor ocultiste, omul ar fi izbutind să depășească «planul fizic» al existenței și să pătrundă pe un misterios «plan astral», unde s-ar revela esența unică a întregii existențe, «lumina astrală», lumină care, intrând în diverse combinații, ar da naștere tuturor lucrurilor din lume. Esența întregii existențe fiind unică, fiind «lumina astrală», lucrurile din lume se pot schimba unele în altele prin anumite procedee. De pildă, metalele mai puțin prețioase se pot schimba în aur. Și astfel alchimistii medievali se vor întrece în a căuta să transforme metale inferioare în aur, cu ajutorul faimoasei «Pietre filozofale», sau să găsească mult doritul «Elixir», cu ajutorul căruia să vindece toate boalele și să prelungească viața oamenilor la infinit.

Un alt punct esențial al doctrinei ocultiste este acela că vizibilul este manifestarea invizibilului, în sensul că lucrurile văzute sînt simboale ale realităților profunde, invizibile, și deci, cunoscînd simboalele lucrurilor și acționînd asupra lor, ocultismul cunoaște și acționează asupra ființei lor intime, nevăzute. De aici toate acele semne, simboale, pentagrame cabalistice, conștînd din cercuri, spade, săgeți, cifre, triunghiuri suprapuse, care ar fi înfățișări vizibile, simbolice, ale unor realități ascunse, invizibile. Și întocmai ca în mentalitatea celor mai ordinari vrăjitori din ziua de astăzi sau de acum 5-6 mii de ani, ocultiștii consideră că, de pildă, înțepînd în inimă o păpușă sau numai un simplu desen schematic ce reprezintă un om, înseamnă a nimici în realitate ființa intimă a celui om.

În privința elementelor din care este alcătuit omul, ocultiștii au teorii diferite, pretinzînd că ar fi format din 3, 7, 8 sau chiar mai multe elemente. Cel mai reprezentativ dintre ocultiștii admit însă numai trei elemente: spiritul, corpul și un al treilea element, care participă la natura primelor două elemente și care poartă numele de «mediator» sau «corp astral». Pe seama acestui al treilea element, fluidic, ocultiștii pun tot felul de năzdrăvănii, care îi apropie, ca mentalitate, de locuitorii cavernelor preistorice, deoarece ei socotesc că în timpul somnului și al viselor corpul astral s-ar fi plimbînd încoace și încolo, îmbogățindu-și experiența cu tot felul de învățăminte, sau că prin dibacea întrebuițare a acestui corp fluidic, persoanele experimentate pot mișca lucruri la distanță (telekinezie), pot vedea lucruri ascunse (luciditate), pot provoca apariții de fantome (materializări) etc.

Spiritiștii, mai ales, vor face mult caz de acest pretins corp astral, considerîndu-l ca mijlocul prin care sufletele morților se prezintă prompt la chemările ce li se fac prin tot felul de metode. Cercetările unor mari specialiști în psihopatologie, ca Albert Lehmann, T. K. Oesterreich, Charles Richet, au dus însă la concluzia că nu există absolut nici o dovadă că în ședințele spiritiste s-ar prezenta spiritele morților. Este vorba de unele manifestări sufletești neobișnuite ale așa numiților «medii», manifestări probabil patologice, pe care știința se silește să le explice. «Nu există — spune T. K. Oesterreich — absolut nici o metodă de demonstrare, care să ne poată convinge că înapoia vreunui fenomen mediumic trebuie să admitem drept cauză un alt spirit decît acela al mediului însuși»¹⁷).

De altfel, ocultiștii reprezentativi și teosofii au adesea aerul că dispunesc pe spiritiștii pentru mijloacele simpliste prin care aceștia din urmă pretind că se pot revela tainele cele mai ascunse. Ocultiștii și teosofii cer un efort sufletesc și o inițiere din ce în ce mai înaltă pentru cunoașterea adevărului așa cum îl înțeleg ei. Sufletele, după părerea lor, odată desprinse de corpurile respective, trec printr-o serie de perfecționări și numai în rare cazuri se reîntrepează, nu așa cum pretind spiritiștii, care bagatelizează și compromit contactul dintre cei vii și cei morți.

Totuși, nu trebuie să credem că, din această pricină, ar exista deosebiri fundamentale între ocultism, spiritism și teosofie. Din punctul nostru de vedere, toate aceste rătăcirii ale spiritului omenesc formează o singură apă tulbure și tulburătoare, de care credințioșii Bisericii noastre trebuie ferii cu cea mai mare băgare de seamă, ca de o adevărată boală spirituală. S-a constatat de altfel de către cei mai serioși cercetători că adepții ocultismului sînt aproape toți oameni

17. T. K. Oesterreich, op. cit., p. 146.

cu tulburări spirituale, iar «mediii» cu care operează spiritismul, chiar dacă nu s-a putut proba că sînt absolut toți oameni bolnavi, apoi este sigur că cea mai mare parte dintre ei sînt persoane atinse de isterie. Chiar oameni perfect sănătoși, dacă au nenorocul să cadă în mrejele ocultismului, ajung să-și zdruncine sistemul nervos, din pricina tensiunii spirituale continui sub care sînt ținuți, mai ales în ședințele spiritiste.

Spiritismul, însă, prezintă o mai mică primejdie sub raport doctrinal, deoarece spiritiștii, în general, nu dau o prea mare atenție doctrinei spiritiste, pe ei interesîndu-i mai ales «fenomenele spiritiste», preținsele comunicări cu spiritele morților, care nu se deosebesc prea mult de practicile asemănătoare din antichitate sau de cele ale popoarelor necivilizate de astăzi. Mai primejdieoasă, sub raport doctrinal, este teosofia, care a izbutit să pună stăpînire pe numeroase suflete frămîntate de nevoi spirituale mai profunde. Răspîndită aproape numai la orașe și numai printre intelectuali, teosofia face să se piardă pentru Biserică tocmai sufletele însetate de învățături religioase, care, contaminîndu-se de molima teosofică, numai foarte greu pot fi readuse pe drumul cel drept, din pricina min-driei luciferice care le cuprinde, la gîndul nesăbuit că dețin taine și adevăruri superioare tuturor adevărilor științifice și religioase.

Teosofia, ca și spiritismul și ocultismul în general, este, de fapt, la noi în țară, marfă de import, venită din Occident, unde aceste rătăciri ale spiritului omenesc au făcut carieră strălucită. Cele două războaie mondiale prin care am trecut și transformările profunde economice, politice și sociale, care au loc de aproape doisprezece ani la noi în țară, au făcut ca mai ales o anumită clasă socială, o poizghită subțire a societății romînești, derutată, să-și caute în ocultism și mai ales în forma cea mai atracțioasă a acestuia, în teosofie, o preocupare. Credem încă că bunul simț și sănătatea trupească și sufletească a popoului nostru vor triumfa pînă la urmă asupra biuguieilor teosofice și ocultiste, care, prin fraudă, se prezintă sub haina prestigioasă a înțelepciunii orientale, dîndu-se drept chintezenta tuturor religiilor și a tuturor adevărilor științifice. Fapt este că nici una din religiile actuale nu se recunoaște în amalgamul incoerent al doctrinei teosofice, iar filozofii și oamenii de știință nu pot privi decît cu dispreț acest «potpuriu din toate teoriile filozofice și științifice»¹⁸⁾, care este doctrina teosofică.

Primejdia cea mai mare a ocultismului, spiritismului și teosofiei stă în faptul că, de la un timp, pentru motive de tactică, reprezentanții acestor rătăciri spirituale țin să treacă drept cei mai buni creștini, drept adevărații creștini, ca unii care ar fi avînd o înțelegere superioară a vieții și a învățăturii Domnului nostru Iisus Hristos. Ingrămădirea de expresii și citate evanghelice în publicațiile lor nu trebuie să inducă pe nimeni în eroare. S-a făcut de mult dovada că ocultismul, sub toate formele lui, nu are nimic de-a face cu creștinismul, care nu este nicidecum o doctrină secretă și care a condamnat totdeauna și condamna toate formele de ocultism.

După cele spuse mai sus, nu ne va fi greu, cred, să scoatem învățămînte pentru cea mai bună metodă de combatere a superstițiilor și ocultismului. În primul rînd, cred că preoțimea Bisericii noastre trebuie să știe bine ce are de combătut, să cunoască adică temeinic toate aceste rătăciri ale spiritului omenesc, cauzele apariției lor, originile lor mai îndepărtate, dezvoltarea lor, diferitele lor forme și variante, intensitatea cu care se prezintă la diferite vîrste, clase sociale, epoci, precum și consecințele lor de ordin religios, moral și social. Pentru aceasta, desigur, nu este suficientă cunoașterea empirică, neștiințifică, a vieții religioase trăită de credincioși. Nu este suficientă nici răsfolirea manualelor de teologie sau a revistelor bisericesti. Trebuie un efort special de informare din științele ajutătoare ale teologiei și din cele mai îndepărtate de teologie.

Astfel, pentru combaterea superstițiilor zise «populare», este nevoie de familiarizarea cu cercetările de etnografie, folclor și istoria religiilor, care dau preoțului posibilitatea să înțeleagă ce este superstiție; îi oferă termeni de comparație cu credințele și practicile superstițioase ce se întîlnesc în alte țări, în alte religii și în alte timpuri; fac cunoscute preoțului originile îndepărtate ale superstițiilor și implicațiile lor complexe, obligîndu-l să se înarmeze cu răbdarea și prudența necesare unei operații atît de anevoioase și delicate cum este dezrădăcirea superstițiilor. Pentru că nimic nu mi se pare mai primejdios decît o com-

bateri brutale a superstițiilor de prin satele și chiar de prin orașele țării noastre. O astfel de combatere poate provoca reacțiuni nebănuite, poate duce chiar la zdruncinarea credinței religioase și la dezorientarea credincioșilor. Este preferabil să se înceapă cu o intensă propovăduire a dreptei credințe, cu catehizarea temeinică a credincioșilor, pentru ca, încetul cu încetul, credințele superstițioase să slăbească de la sine, să-și piardă puterea asupra sufletului credincioșilor și să dispară cu vremea, înlocuite de credința și practicile cultice ale creștinismului. Lucrul nu trebuie lăsat totuși să vină de la sine. Preoțimea Bisericii noastre, lămurind pe credincioși asupra unora din fenomenele naturale, îi poate dezbara de multe superstiții, care, cum am arătat, țin sufețele acestora sub teroarea a tot felul de amenințări imaginare. Există o întreagă literatură științifică populară, pe care preoțimea o poate folosi în predici și cateheze, dar mai ales în convorbirile cu credincioșii, pentru care un sfat bun, dat la momentul potrivit, are uneori o valoare extraordinară.

Pentru combaterea superstițiilor transformate în doctrine și practici ocultiste, spiritiste și teosofice, pe care preoțimea le întâlnește aproape numai la orașe, se recomandă o metodă puțin schimbată, deoarece este vorba de persoane ceva mai instruite. În fața acestora preotul trebuie să apară ca un om perfect informat nu numai asupra ocultismului, ci și asupra doctrinelor filozofice vechi și noi, la care se referă ocultistii, și asupra rezultatelor mai noi ale cercetărilor științifice, pentru care spiritiștii pretind că își întemeiază bișuiele lor. Desigur, succesul preotului nu este asigurat nici prin aceasta, deoarece este cunoscută îngîmfarea reprezentanților ocultismului, care se pretind atotștiutori, se cramponează cu ultimă energie de rătăcirile lor și nu dau înapoi nici din fața evidenței. Totuși prestigiul preotului iese mult sporit dintr-o discuție cu ocultistii de orice fel, dacă în această discuție el dovedește că este stăpîn nu numai pe știința sa teologică, ci și pe cunoștințele filozofice și științifice necesare omului instruit. Partida este însă sigur și complet pierdută cînd preotul face figură de dezorientat în fața unui ocultist semidoct, care învîrtește cu ușurință o serie de termeni filozofici și științifici, de care preotul habar nu are.

Se întîmplă însă foarte adesea ca persoanele atinse de filoxera ocultismului, a spiritismului, a teosofiei, să fie ființe zdruncinate sufletește, poate chiar bolnave și care își caută în ocultism un echilibru sufleteș sau chiar însănătoșirea, fără să-și dea seama că, prin aceasta, nu pot decît să-și agraveze situația. Cînd preotul are în fața sa astfel de oameni, el trebuie să se transforme într-un adevărat doctor sufleteș, sondînd cu grijă străfundurile lor sufletești și ajutîndu-i să se întrezeze încetul cu încetul. Pentru aceasta trebuie însă ca preotul să cunoască nu numai rătăcirile ocultiste care au zdruncinat nervii unor astfel de persoane, ci și categoria de tulburări sufletești de care suferă ele și care le-a făcut să apuce drumul ocultismului. De aceea se impune ca preotul de la oraș și nu fie deloc străin de cercetările mai noi ale psihologiei normale și patologice și de cele ale patologiei mintale.

În orice caz, un lucru trebuie să rămînă bine stabilit: superstițiile, ocultismul, spiritismul, teosofia, nu sînt entități neglijabile în pastorație, ci sînt realități de care preotul se izbește la fiecare pas și care, lăsate la voia întîmplării, subminează și sufocă dreapta credință, terorizează și demoralizează pe credincioși, depărtîndu-i de Biserică. În același timp, ele răpesc liniștea, energia și avîntul în muncă, de care, trebuie să fie cuprins fiecare cetățean cinstit al patriei noastre. De aceea, nici o strădanie nu trebuie precupețită pentru lămurirea și îndrumarea credincioșilor. «Credința — spune atît de pregnant Prea Fericitul Patriarh Justinian — trebuie slujită de însăși lumina rațiunii, iar balastul de superstiții care s-a țesut în jurul fenomenului religios autentic trebuie înlăturat cu toată vigoarea»¹⁹).

Intr-adevăr, opera de curățire a terenului religios de blestematele buruienii ale superstițiilor și ocultismului trebuie începută cît mai curînd cu forțe sporite, deoarece este vorba de însăși mîntuirea credincioșilor Bisericii noastre, de care avem a răspunde în fața lui Dumnezeu, și vai de păstorul a cărei turmă se împarte și se risipește din lipsa de grijă a păstorului! (Ieremia XXIII, 1; Iezechiel XXV, 2; Ioan X, 12).

Diac. Prof. EMILIAN VASILESCU

19. † Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne, Pentru pacea a toată lumea, Pilde și îndemnuri pentru cler, Apostolat social, vol. V, București 1955, p. 282.

„UN OM INTRE OAMENI“

Roman de Camil Petrescu, Editura Tineretului, 1953 — Spicuiuri —

După cum remarcă d-l profesor Teodor M. Popescu în articolul «Preotul văzut de credincioși» publicat în revista B. O. R. nr. 10/955 la pagina 893: «În literatură aprecierile despre preoți variază după autori. Se găesc în scrierile lor frumoase chipuri de preoți idealști, vrednici, iubiți și ascultați; după cum se pot găsi și chipuri de preoți criticați și disprețuiți.

Cu toate că ceea ce putem numi opinie despre preot n-o poate face literatura sau folclorul, totuși mărturisesc că am rămas plăcut impresionat citind romanul «Un om între oameni» de Camil Petrescu, când am văzut că în ansamblul personajilor care iau parte la acțiune, preotul ortodox român este descris în lumina documentelor istorice și situat în cadrul menirii sale firești.

De aceea, în cele ce urmează, ne vom mărgini să comentăm numai acele pasagi din acest roman, în care este vorba despre preot.

Acțiunea se petrece în timpul revoluției lui Tudor Vladirescu și cea de la 1848, descriindu-se starea mizeră a clăcășilor care degenerase într-o sclavie demnă de epocile cele mai întunecate ale istoriei». «Oricine se naște și crește pe moșia boerului și mănincă piinea lui, e omul lui «spune autorul, la pagina 37 prin cuvintele adresate de logofătul Beașcă, tinărului clăcaș Toma, care sătul de o asemenea viață, voia să-și ia lumea în cap.

Și în această tristă pagină a istoriei patriei noastre găsim multe nume de preoți cari au fost împreună pătimitori cu obiditul clăcaș al acelor întunecate zile.

Ridicați din popor și trăind în mijlocul lui, preoții ortodocși români au contribuit la ținerea trează a conștiinței poporului asupra drepturilor lui inalienabile și imprescriptibile, l-au mîngiat, l-au încurajat, l-au condus în vremuri de asuprire și împreună cu poporul s-au răsvrătit împotriva orinduirilor nedrepte. Deci și printre pandurii cari au ridicat steagul revoluției lui Tudor, au fost mulți preoți. La pagina 59, autorul descrie cortegiul revoluționar, care se scurgea spre București, ca pe o adevărată procesiune, la care se adăuga mult norod de prin toate satele pe unde trecea.

«... Inapoi steagului, venea singur pe un roib, Tudor. Venea în urma lui numai de cît un căpitan și, lângă el, tot călare, un preot cu crucea în mînă, ridicată acum drept în față. Pe urmă pe jos veneau alți preoți cu cruci în mînă».

Preoți cu cruci în mîini au pornit în fruntea revoluției lui Tudor, pentru că în aceste împrejurări grele ei nu puteau să stea deoparte și să nu simtă suferința celor de a căror viață era legată însăși viața lor.

În toate împrejurările, autorul ne înfățișează pe preot contopit cu poporul de care nu se deosebia prea mult nici la vorbă, nici la port și nici ca standard de viață.

La nunta lui Mîai Siu Firu cu Petruța—fata circumarului Nedelcu, unde au fost invitați atît preotul cît și vechilul moșiei (pag. 97) «Ar fi trebuit ca al dintii care bea și spune noroc să fie popa Gheorghe, iar în fața vechilului curții popa Gheorghe nu era decît un țaran pe care nu-l poți plesni cu harapnicul, e drept, dar poți să strigi la el și poți să-ți bați joc de sfinția lui».

Vechilul se simțea aci ca «subțirele între țopirlani» arătînd cu desgust la cei din jurul lui (pagina 99):

«— Uitați-vă la ei.. uitați-vă la nemîncații ăștia.. parcă n-ar fi oameni. N-au pic de obraz.

«— obraz au cucoane sau poate că n-au — îi răspunse popa Gheorghe care se întreba nedumerit dacă nu cumva pe el vrea să-l împungă vechilul — Nu știu ce cereți dumneavoastră dă la un obraz... Dar află dumneata, rogu-te că au și mațe. Te vei mira poate, da așa e... Oamenii dă prin partea locului dă p-aci au și mațe. Dumneata știi că mulți din oamenii ăștia n-au mîncat din toamnă?

Cei de față care-l știau pe popa Gheorghe că-i place să vadă pe alții mîncînd și că dacă l-ar fi lăsat preoteasa ar fi dat de mîncare oricui i-ar fi bătut în poartă, nu-l bănuiau a fi atît de aprig, cînd îl aud continuînd (pagina 100).

«— Află, dumneata, boerule, că la noi omul mănincă mîncare adevărată doar vre-o douăzeci de zile pe an.

— Păi să-ți fac socoteala. Cinci sau șase zile la Crăciun, când taie porcu; alta la lăsata secului, trei zile la Paști când taie mielul; o zi de ziua lui și alta d-a nevestii; apoi în trei-patru Duminici când e poftit la trei-patru botezuri între rude, în alte trei Duminici, să zicem, când e poftit cumva la nuntă la alții — da firește nu e poftit la toate nunțile — hai să zicem la trei-patru înmormintări... Așa... cum am zis, douăzeci ori douăzeci și una de zile, nu?... Asta-i tot ce mănincă el, când să indoapă — e drept — binișor, că altfel în celelalte trei sute și patru zeci de zile ale anului îmbucă, numai să-și înșele foamea, ceapă și mămăligă, ciorbă dă buruieni, varză acră și cite un pic dă fasole. Află dumneata că atît mănincă țăranul nostru... Nu te speria cînd îl vezi infulecînd la nuntă. Trei sute de zile nu mănincă, da cel puțin jumătate din ele muncește pînă cade pă brînci, (pag. 100-101).

«— Las-o naibii părinte, că toată lumea știe că gem cătunele de vite, că mai ales în jurul Bucureștilor sînt sate în care nu e țăran să nu aibă perechea lui de boi, mulți au cite trei-patru perechi... Ascultă-mă părinte pe mine și la Țarigrad se știe că e prăpăd de vite în Țara Romînească.

Popa răspunse sec:

— Vite or fi, da nu e pîine. Țăranul ține vitele ca să-și scoată cu ele o bucată dă pîine... La ce-i pot folosi vitele, dacă el n-are pămînt să-și scoată pîinea cea dă toate zilele?

— Hei, d-am avea pămînt, oftă de-i cutremură pe toți, Ignat Secu;

— Să mănince carne de vită. Să mănince pasăre. Și vechilul se uită bi-ruitor în stînga și în dreapta mîndru de răspunsul lui.

— Mănincă ei și carne, spuse popa. Dar află că la țăran carnea e fudulie... La el pîinea e totu. Pîinea ori mămăliga... Da pîinea și mămăliga sînt la boier că pămîntu e al boerului... Și pentru ca să-i dea o bucată de pămînt ca să-l muncească, boieru îl pune pe bietu rumîn cu picioarele goale pă jăratec ca să joace cum îl cîntă el... Ce să facă omul cu vitele?... Cînd boieru nu-i dă pîine de ajuns vinde vita pe un sac dă grăunțe.

— Deh sînt amăriți rău bieții oameni.

Vechilul deveni deadreptul dușmănos, îl privi pe popă zeflemitor pipăindu-i cu ochii burta. (pagina 103).

«— Și dumneata de ce te vaiți părinte? Că slavă Domnului...

— Mă vait că dacă n-au ei, n-am nici io. Vechilul îi privi cu tîlc burta cită se vedea deasupra mesei.

— Păi atunci după cit se pare, oamenii au?

— Domnul singur știe dă ce și cum le face toate. Imi dau bieții dă ei mai mult decît pot... Hei nici io nu prea măninc în fiecare zi. Nu te uita că sînt gras. Așa m-a pedepsit Dumnezeu, nu e din mîncare».

La această nuntă se afla și Stanca soția lui Toma, care împreună cu tînărul său prieten Radu Șapcă, se învîrtesc printre jandarmii lui Tudor. (pagina 105).

«... Mănincă Stanco, dă și băiatului... Na, mă, și vouă, și popa aruncă cu amîndouă mîinile, bucăți de pîine și de friptură copiilor, care se uitau cu jînd pe fereastră».

Ca și Gadarenii din Sf. Scriptură, care pe motive egoiste materiale alungau pe Acel care le aducea mîntuirea, tot astfel și aici erau mulți care aveau o idee greșită despre Tudor și revoluția lui, mai cu seamă din cauza zaherelei turcești care apăsase greu pe umerii lor, căci le luase aproape toate grînele și vitele pentru întreținerea trupelor care intervenise la potolirea răscoalei. (pagina 105).

«— Numai tîlharu ăla dă Tudor cu răsmerița lui fu dă vină. El ne-a nenorocit și re-a adus pă Turci iar pă cap. Cîrciumarul Nedelcu nu putea uita că oamenii Urdăreanului îi jefuieră hanul, pivnița și pătulele, ba îi luaseră și citeva pungi de bani, atunci cînd trecuse pandurimea de la Cotroceni spre Golești.

Ion al Firului era miniat împotriva răsmeriței nu numai din pricina zaherelei turcești, ci mai cu seamă din cauză că fratele său Toma care abia implinise douăzeci și unu de ani, lăsase nevasta, pe Stanca cu un copil și împreună cu tînărul Radu Șapcă se luase după panduri și acum îl credeau mort, (pagina 106).

«— Auzi, cine vroiau să ne sloboade de clacă, niște neisprăviți... Niște...».

Dar nu sfinși, că îi tăie vorba popa Gheorghe, care face o magistrală apolo-gie revoluției lui Tudor, (pagina 106).

«— Nu vă e rușine mă, să vorbiți așa? Cum, mă... după sute dă ani s-a înălțat un om și la voi să vă mîntuie de clacă... A ridicat din pulberea ticălo-siei pă cei obidiți și i-a făcut să se simtă oameni, după chipul și asemănarea lui

Dumnezeu. Oameni care pot să ceară socoteala aceluia care văd în ei doar vite de povară. Și pentru că a pierit vîndut de cei smintiți și răi, voi vă lepădați de el? Voi, pentru izbăvirea cărora el a îmbrăcat cămașa morții?..

Cei de față au înghețat. Era în popa acesta gras ca o stihie a pămîntului ceva care trecea parcă dincolo de om..

— ...Și dumneata, domnule Nedelcule, ai fi avînd dreptate să fii amărit pentru ceea ce ți s-a luat fără socoteală... Nu zic ba. Dar ar trebui să știi dumneata un lucru pe care-l știu acum toți cei care, ca și dumneata, stăm la un conac sau două de Golești... Ar trebui să știi că tocmai din pricină că l-a pedepsit pe acel căpitan Urdăreanu, fiindcă oamenii lui îți jefuiseră hanul, a fost să moară acel viteaz, căci prin asta el și-a ridicat asupra-i minia celorlalți căpitani ai săi, care, speriați de asuprirea pedepsei, s-au înțeles cu căpitanul arnăuților, Iordache, de i l-au vîndut pe viteaz, prin vicieșug, în ajunul Sfinților Impărați Constantin și Elena... Iată că se împlinește de atunci, Dumnezeu să-i ierte pe toți, și aci popa se închină, făcînd o cruce apăsată cu mina lui scurtă. Schimbîndu-i noaptea străjile de la ușa în paznici ai morții, l-au pîndit cînd a pogorit din turnu de la Golești, l-au legat și l-au dus de l-au tăiat pe acest bărbat al poporului, cum puțini au fost... Asta să știi dumneata, domnule Nedelcule, și asta să știi voi toți cei de față care ați tăcut și ați adevărit, cînd s-a vorbit cu necredință de un asemenea viteaz al poporului.

—... Că mă uit la voi... Cum puteți, mă, să fiți atît de orbi și să nu vedeți și să nu înțelegeți? Dacă așa vă purtați cu chipul celui ce fu spaima ciocoilor... apăi niciodată nu va mai avea nimeni inima să vă ridice din ticăloșia în care zăceți. Cînd mă gîndesc că nu s-a împlinit nici un an măcar și că v-ați lepădat de el, cum s-a lepădat Petru de Hristos, mi-e milă de ticăloșia voastră».

Cuvintele lui popa Gheorghe luminează și entuziasmează (pagina 108). Deodată se auzi din spate, din prăvălie, glasul puternic al lui Chivu, cel de pe girloază, că mai era unul spre Mărunțișu.

— Dară... dară...

Deodată, din toate părțile, răsună vorba inimoasă de întărire, spusă cu privirile încruntate.

— Dară... dară...

— Spune, părinte, spune, strigă din cealaltă ușa Stanciu...

— Și tu, Ioane, te-ai miniat ca un nărod... Alăturîndu-se celor ce luptau ca să ne mîntuie țara, frați-tu a făcut cinste satului. Ar fi fost rușine ca dintre atîți bărbați să nu fi fost măcar unul care să se desdoaie ca un copac tînăr, pe care îl îndoiești... Că s-a prăpădit p-acolo pe unde a fost, nu e nimeni de vină și tot ce putem face e să spunem Dumnezeu să-l ierte și să avem tot satu grije de copilul și de femeia lui».

Toma însă nu era mort și după 10 ani de pribegie se reîntoarce prin Ceteii Romanaților să mai vadă pe prietenul său cu care fusese în oastea pandurilor. Fără să știe de i zicea lumea «Radu Șapcă al popii».

Mare-i fu mișcarea lui Toma cînd auzi că s-a făcut popa și poru să-l caute, (pagina 161).

«Popa nu era în sat... ieșise cu plugul să-și are pogoanele înspre baltă.

Pe cîmp erau multe pluguri, dar Toma nu văzu nici un popă... Merse pînă spre lac și iar se întoarce... întrebă pe un rumîn, care se ridică istovit de pe coarnele plugului și-i arătă moale un alt sâtean ca oricare altul... N-avea nimic de popă în el în afară de barbă; în cămașa lungă și în ismene, încins cu bete, încălțat cu opinci și pe cap cu o pălărie cu mîrginile late».

Emoționante au fost clipele întîlnirii, (pagina 162).

«... Radule, părinte, Sfinția Ta... iartă-mă.

— Ce e? nu știi cum să-mi spui?... Zi-mi frate... Zi-mi părinte».

Cînd Tomă îl întrebă de ce el ca preot a pus inina pe coarnele plugului și nu lasă să-i are clăcașii, așa cum cerea pravila pentru preoții satelor, popa Șapcă îi răspunse: (pagina 162).

— Clăcașii? Vai de capul lor... Tot anul robotesc ca robii pe moșia boerului, n-au timp să-și lucreze nici pămîntu care li să cuvine... vai de mama lor... ce să fac? Cele cinci pogoane care mi se cuvin mi le lucrez singur... Mulțumesc lui Dumnezeu, și popa făcu o cruce mare, că sînt zdravăn și pot munci... Cu ce mai scot de la bieții de ei din cînd în cînd, la o nuntă, la un botez, că de la înmormîntări nu iau bani, o scot și eu la capăt...

— Și eu sînt un fel de clăcaș, frate Toma...

— Clasa este urgia lui umnezeu, frate, (pagina 167).

— Mă, frate Toma, n-avea nicio grijă. Toate să plătesc pă lumea asta. Zi-dă zi și ceas cu ceas cu crestează cite un semn, pă un răboj, dă tot ce se întimplă.. da, dă tot.

Toma oftă cu desnădejde moale... (pag. 168).

— Vor plăti pă lumea aialaltă... Da ei ne scot sufletu pă lumea asta.

Popa era acum deabinelea în genunchi.

— Aia-i altă socoteală.. ieu îți spun dumneata că vor plăti aci, unde e rădăcina răului... Vor plăti odată și odată... Dacă nu ei, copii ori nepoții și stră-nepoții lor... Vor plăti cind să vor fi uitat dă ce plătesc.. Cind li se va părea că pedeapsa e doar o nenorocire care vine din senin. Vor plăti cind ei se vor crede buni și fără vină... Mă frate, veacu nu iartă, mă... Nu iartă nimic... Să nu îngădui omului să fie om, asta nu e glumă cum cred ei... Mă, frate Toma, a pierit Vavilonu, a pierit împărăția lui Alexandru Machedon, hei, va pleri și blestemata asta de clacă... atunci cind vasul e plin să răstoarnă singur, după legea lui dă vas al blestemățiilor... Dacă vor fi unii pă dălături să împingă puțin, va fi și mai bine. Asta o putem face și noi, dă pildă.

— Mă frate, s-ar putea să apucăm și noi înșine ziua asta?

— Poate că da, poate că nu... Ieu unu, mă vezi, voi fi treaz în orice clipă, să încerc mereu...

În adevăr, popa Șapcă a fost treaz și a răspuns prezent la revoluția din 1848 — după cum mărturisește Bălcescu capitolului revoluției. (pagina 688).

— «Reiau ideea... De la Celei vine popa Radu Șapcă... și de sigur cu mult popor după el».

Acel popor care l-a așezat în galeria eroilor neamului prin memorabilele versuri:

- Să trăiască Popa Șapcă
- C-a scăpat țara de clacă.

Din cele expuse pînă aci, reiesă și adevărul formulat de Prea Fericitul Patriarh Justinian în Apostolat Social — ediția II 1949, la pagina 71:

«.. Biserica este a poporului fiindcă slujitorii ei sînt chemați să-l lumineze, să-l mîngie și să-l povățuiască. În slujba poporului sînt chemați să stea și spre fericirea lui sînt chemați să se ostenească. Cu el să sufere, cu el să se bucure, cu el să lupte, cu el să învingă sau să cadă».

Pr. CONSTANTIN PETRESCU
Odobești-Titu

VIAȚA BISERICESCĂ ÎN CUPRINSUL MITROPOLIEI

ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR

UN AN DE LA CANONIZAREA SFINTULUI IERARH CALINIC DE LA CERNICA

Evenimentele de strălucită sărbătoare din 23 octombrie 1955 petrecute la Minăstirea Cernica, au rămas vii în inimile zecilor de mii de credincioși veniți de pe tot cuprinsul Bisericii Ortodoxe Romine și s-au întipărit pe totdeauna mai ales în ființa noastră a celor care am primit moștenirea sfintului și trăim în citoria sa.

Intr-adevăr, o puternică și aleasă bucurie duhovnicească au trăit monahii în acele clipe de adincă emoție religioasă. În această sărbătoare măreață, cind Intilistătorii celor mai însemnate Biserici Ortodoxe, în frunte cu Prea Fericirea Sa — Patriarhul Justinian — mergeau în procesiune, nouă ni s-a părut că simțem în cer și nu pe pământ și că întreaga suflare creștinească a patriei noastre este cuprinsă de sfințenie.

23 octombrie a constituit un act de izbucnire în planul perceperii duhovnicești a puterilor Duhului Sfint, căci priute mule de credincioși care priveau solemnitatea canonizării și pe înalții ierarhi ce străjuluiau racla cu sfințele moaște — transportați în lumea divină — și cintau în comun: «Sfinte ierarhe Calinic, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi», — se afla și unul mai puțin credincios, care șoptea și-și făcea semnul sfintei Cruci: «Ah! Cit de mult aș dori în acest moment să fiu și eu cu tine, Sfinte Ierarhe Calinic, chiar dacă ar trebui să-mi pierd viața». Nobilă dorință! — m-am gândit atunci —; toți cei ce și-au lepădat chipul păcatului și au îmbrăcat chipul cel nou al vieții întru Domnul, se preamăresc prin puterea Duhului, din veac în veac. Nobilă și sublimă dorință! — ea nu trebuie să rămână la periferia vieții — ci să pătrundă în adincul ființei omenești pentru a o împuternici, să reziste și să înfringă orice ispite de orice fel, care ar ieși în cale.

«Cu multe osteneți — glăsuiește Tomosul de canonizare al Sfintului Ierarh Calinic — se surpă omul cel vechi și cu anevoie se zidește cel nou. Cu răbdare se biruiește toată împotrivrca făpturilor vechi și se deschide calea Domnului spre inima celui insetat de lumină și de viață veșnică». (Vezi B. O. R. anul LXXIII nr. 12/1955 pag. 1042). Legea lepădării de sine este frumoasă, este nobilă, este

dătătoare de roadă, — afirmă în cuvîntarea sa de cinstire către Sfîntul Ierarh Calinic, I. P. S. Mitropolit Athenagoras al Thyatiarelor, reprezentantul Patriarhiei Ecumenice. Puține realizări omenești ar putea fi exceptate de la această lege. Acestei legi veșnice i s-au supus de bună voie și cu bucurie sufletească Sf. Ierarh Calinic. (Idem pag. 1051). Bisericele Ortodoxe Autocfale se învrednicesc să atingă piscuri de sfințenie cînd fiii lor iubiți arată prin traul lor semnul credinței și al faptei lui Iisus Hristos. Și Biserica Ortodoxă Romînă s-a înfățișat în ziua de 23 octombrie 1956 în strălucita Biserică triumfătoare cu prîmul dintre sfinții săi. smeritul călugăr de la Cernica cea de el zidită, care s-a veselit că numele ei s-a pomenit în toată Ortodoxia și în ceruri — deodată cu cel ce a strălucit în ea.

Sfîntul Calinic a fost socotit sfînt de monahii săi și de credincioșii care au venit în contact cu el încă din timpul vieții sale, — precum arată biograful și ucenicul său, Arhim, Anastasic Baldovin. (Viața și nevolntețele monahale ale Prea Cuviosului Episcop al Rîmnicului Noului Severin, pag. 38-39). După moartea sa și mai altes după actul canonizării săvîrșit de Sfîntul Sinod la 28 februarie 1950 și cel de proclamare solemnă din 23 octombrie 1955, — Sfîntul Calinic a descoperit credincioșilor filcul și tot sublimul vieții sale de pe pămînt. Modul său de așceză, de contemplație, de organizator și de constructor, de muncă în folosul semenilor, etc., învelite în marele semn al lui Hristos — «sfințenia» — dă o lumină strălucitoare unui stil de viață, care poate să inspire diverse munci și aptitudini de viața socială. Actul canonizării și proclamării din 23 octombrie pune temelia unei puternice aghiografii în B. O. R. și dă libertate și putîntă istoricilor să cerceteze și să aprofundeze tipul sfîntului autohton. Chipul Sfîntului Calinic dă timerilor — indemn către viața studiosă, muncă constructivă și curăție a vieții; dreptcredincioșilor — indemn către fapte bune prin smulgerea lor din păcatele lumii; bătrînilor — o puternică speranță în mintuirea vieții prin Iisus Hristos; monahilor — însuflețirea către neprihănire, ieșire din omoritoarea nelucrare în folosul celor mulți, disciplină în cadrul obștei; clerului în general — dragoste de oameni, practică și înțelegerea timpurilor și a idelilor noi care dejugă oameni și popoare de zgura netrebnică, de lucrurile învechite și păgubitoare vieții sociale — mereu spre înnoire și înaltare.

Sfîntul Ierarh Calinic a dezvoltat prin nenumăratele sale virtuți sprijinite în puterea Duhului Sfînt — diferite ramuri de activitate și a depășit astfel — cum bine a observat Părintele Prof. D-tru Stăniloae — spiritualitatea sinaită și atonită (contemplație-așceză) prin preocuparea de latura practică a vieții — muncă și osteneală în folosul colectivității. Sfîntul Calinic a trăit între oameni, nu într-un munte locuit numai de monahi; din această pricină n-a rămas la așceză și contemplație, ci a trecut la iubirea practică de oameni, a împăcat desăvîșirea personală cu felurite virtuți sociale și s-a dovedit că așceza și contemplația nu închid pe om în inchinovierea unor preocupări individualiste, ci îl conduce la o dăruire generală față de semenul său.

Sfîntul Calinic a colaborat cu oamenii și ideile timpului său, fiindcă a înțeles că conținutul esențial al lumii celei noi este afirmarea libertății umane și o înțelegere mai adîncă a marilor valori a omului și a egalei îndreptății a fiecărui la bunurile vieții și la stima celorlalți. El a înțeles printre cel dintîi că spiritualitatea creștină a trecutului și valoarea omului redescoperită de timpurile noi, se cer una pe alta, se completează și că una fără alta — suferă. Sfîntul Calinic ne arată chipul cum putem spori pînă la sfințenie creștinătatea noastră în timpurile de azi. Eliberarea modernă a omului de constringerile exterioare, trebuie să umeargă mină în mină cu o disciplinare și cu o îngrădire care omul trebuie să și-o impună din interiorul său, dacă vrea să crească cu adevărat și să nu cadă pradă egoismului care pustiește pe individ și dezorganizează viața socială (idem, pag. 1166 și 1171).

Am ajuns la 23 octombrie 1956. — Un an a trecut de la canonizarea Sfîntului Ierarh Calinic. Multe schimbări în bine s-au petrecut la Mînăstirea Cernica, locul de activitate, de osteneală, de sfințenie al sfîntului, — și, desigur mereu-mereu se vor petrece schimbări, care sînt înnoitoare și binefăcătoare pentru mîntuirea obștei și a credincioșilor ce vin să poposească în această chinovie. Ochiul analitic religios, care veghează un timp asupra obștei, își poate da seama de schimbările produse. O pornire lăuntrică îi atrage tot mai mult spre rugăciune pe frați și monahi, care îngenunchind în fața raclei sfîntului, dobîndesc nădejdea mult doritei mîntuirii. Faptul acesta îi disciplinează în toată activitatea de obște și a introdus în relațiile dintre frați și dintre frați și superiori, mergînd pînă la virfurile ierarhiei, — o dragoste plină de respect, — reconstituind astfel pre-

dania vechiului monahism de la care s-a adăpat și Sfântul Ierarh Calinic însuși. Dragostea dintre monahi a dus la o mai pronunțată iubire de aproapele, la o pătrundere duhovnicească a trebuințelor sufletești ale închinătorilor și o înțelegere reală față de lipsurile chiar materiale ale lor, sprîjnindu-i, — după învățătura Sfântului Ierarh Calinic, — din prisosul muncii lor. Spiritul realist-practic al Sfântului Calinic a înlesnit activitatea deosebită a monahilor sub raport economic, în folosul colectivității și a ușurat înțelegerea rațiunii dumnezeiești din muncă. Iată un prim și strălucit rod după un an de la canonizare.

Mulțimea credincioșilor care se perindă mereu și faptele minunate care se petrec în jurul raclii Sfântului Calinic trasează drumul unei noi și vrednice cinstiri a celor ce și-a cheltuit viața în dragostea de Hristos și de aproapele. Căci într-adevăr, la 23 octombrie 1955 s-a cinstit una din rarele cheltuieli pentru permanențele lui Hristos—Sfântul Calinic de la Cernica — rod al nestinsului soare ortodox. Trăsătura principală în toată activitatea sfântului a fost milostenia prin care s-a mistuit toată flacăra vieții sale. Acest caracter esențial se manifestă și după moartea sa și mai ales după actul canonizării.

Milostenia rămîne astfel virtutea de căpetenie a sfântului în mîntea generațiilor următoare de credincioși, care au simțit în ce constă esența sfințeniei lui. De aceea, nu în zadar vin să se închine credincioșii de toate virstele din tot cuprinsul creștinesc al patriei noastre și chiar de dincolo de hotarele ei.

La racla sfântului, ingenunchiați la rugăciune, se întilnesc în comunune sfintă plugari și muncitori, intelectuali și clerici, tineri și bătrîni, bolnavi și sănătoși, pentru a-și apropia prin rugăciunile sfântului căile dreptei credințe, un spor în sănătatea și în strădanile lor zilnice. Toate acestea dovedesc cit de înțeleaptă și necesară a fost hotărîrea luată de Sfîntul Sinod, în frunte cu Preafericirea Sa Patriarhul Justinian de a scoate la lumină acest tezaur al vieții religioase a poporului nostru și cit de îndreptățită ne este nădejdea, că dezvoltarea duhovnicească de azi și de mîine nu va fi rodul unei moșteniri primitivă pasiv, — el rezultatul unor strădanii proprii de fiecare clipă al tuturor, plămădită în înțelegere adîncă și smerită a unui mare sfînt.

La 23 octombrie 1956, la un an după proclamarea canonizării sale plină de toată strălucirea se poate constata cu toată certitudinea că cinstirea Sfîntului Ierarh Calinic tinde tot mai mult către un cult de generalizare, — în cadrul Bisericii Ortodoxe Romîne.

Iată de ce în primul rînd noi monahii sintem fericiți că Intîlstatătorul Bisericii noastre a ales din mulțimile de martiri și cuvșoși ce s-au sfințit pe meleagurile țării noastre, o lumină pe care a scos-o de sub obroc și a pus-o în sfeșnic a da lumină tuturor, pe Sfîntul Ierarh Calinic, care trăind între oameni și cu oamenii timpului său a rezolvat în mod just întreaga problemă a omului: iubirea de oameni și credința în Dumnezeu. Noi cei de astăzi, care tindem să atingem stilul de viață, de muncă în folosul celor mulți, de dăruire pentru obște, de autodisciplină, care menține ordinea și bunacuvîntă între frați, cădem de cele mai multe ori oboșiți, fără să ajungem la țînta. Dar cu cit simțim greutatea acestui drum al mîntuirii noastre, cu atît ne dăm seama cit de mare a fost Sfîntul Ierarh Calinic, care ducîndu-și viața, în mijlocul omenirii mereu în zbatere și pururea dornică de ciștiguri fugare, a ales ceea ce rămîne în vecl.

Arhim. ATH. GLADCOVSCHI,
Stareșul Sf. Mînăstiri Cernica

INCEPUTUL NOULUI AN UNIVERSITAR LA INSTITUTUL TEOLOGIC DIN BUCUREȘTI

Cursurile, seminariile și întreaga activitate educativă, și religios-duhovnicească a celui mai înalt așezământ de cultură și formație duhovnicească al Bisericii Ortodoxe Române, au fost reluate pentru anul universitar 1956-1957, la 1 octombrie a. c.

Festivitatea deschiderii cursurilor a avut loc o săptămână mai târziu, anume luni 8 octombrie 1956.

Dupa ce s-a oficiat de către un sobor de preoți și diaconi, în frunte cu P. C. Pr. Prof. Vladimir Prelipceanu titularul catedrei de Vechiul Testament, în Paraclisul Institutului, cuvenitul «Te-Deum», la orele 11, s-a trecut în sala de festivități în așteptarea Prea Fericirii Sale Justinian, Patriarhul României La scosirea Prea Fericirii Sale, corul studenților, sub conducerea D-lui Prof. Nicolae Lungu, a intonat imnul patriarhal de Gh. Cucu, după care au luat loc în prezidiul seerbării: Prea Fericitul Patriarh Justinian, Prea Sfințitul Iosif Gafton — Episcopul Rîmnicului și Areșului, Prea Sfințitul Andrei Moldovan — Episcopul rominilor ortodocși din cele două Americi, Prea Sfințitul Teofil Herineanu — Episcopul Romanului și Hușilor, Prea Sfinții Episcopi—Vicari Patriarhali Antim Tirgovișteanu și Theotist Botoșăneanu și P. C. Pr. Profesor Ioan G. Coman, Rectorul Institutului.

Printre oaspeții străini din sală se mai aflau: Prea Cuviosul Arhimandrit Ilarion Draganov-Tonev, Vicarul Mitropoliei din Tirnova din Republica Populară Bulgară, care se află în țara noastră într-o călătorie de studii asupra vieții monahale și D-l Alexandru Suciul Consilier Referent al Episcopiei Ortodoxe Române din S.U.A., care însoțește pe Prea Sfințitul Episcop titular al acestui scaun.

Restul asistenței a fost formată din: P. C. Pr. Profesor onorar Nicolae M. Popescu, P. C. Preot Constantin Nonea, Vicarul Mitropoliei Moldovei și Sucevei, P. C. Preot Scarlat Porcescu Consilier Administrativ la aceeași Mitropolie, corpul didactic de toate gradele și personalul administrativ al Institutului, studenții miresmi, monahi și monahii, precum și invitați și unii din părinții acestora.

Serbarea de inaugurare a noului an a început cu cântarea: «**Deschideți mari a cerului porți**», de Gluck, după care luind cuvîntul P. C. Pr. Prof. Ioan G. Coman a făcut un amplu raport asupra activității desfășurate în Institut în cursul anului universitar 1955-1956.

Din cuvîntul festiv al Prea Cucernicului Rector am spicuit următoarele:

Adresează nu călduros salut de bun venit studenților adunați din diferite părți ale țării, ca să se formeze în școala Bisericii și sub îndrumarea profesorilor, pentru sfința misiune ce-i așteaptă în via Domnului.

Urmează câteva considerațiuni în legătură cu strădanile omului în general în căutarea adevărului, ca și a studentului teolog în special. Se ocupă de școlile teologice din primele veacuri ale creștinismului și arată că prin grija Prea Fericitului Patriarh Justinian și a Sfintului Sinod, școlile pentru pregătirea cadrelor de slujitori ai altarelor sînt iarăși în mina Bisericii, ca în acele vremuri de autentică trăire creștinească.

Zugrăvește, în cuvinte alese, profilul sufletesc al studentului teolog, care trebuie să fie «o simfonie a cunoașterii, a sfințeniei și a dragostei» Arată că strădanile didactice și științifice ale profesorilor, ca și grija pentru creșterea duhovnicească a studenților, au fost mai accentuate în anul 1955-1956, față de cei precedenți, deși se mai remarcă încă unele lipsuri, ce vor trebui înlăturate, în noul an.

Subliniază importanța și semnificațiile evenimentelor bisericești actuale: canonizarea solemnă a Sf. Ierarh Iosif de la Partoș și vizita Prea Sfințitului Episcop Andrei Moldovan.

Nu trece cu vederea nici luna prieteniei romino-sovietice, prietenie ce se adîncește tot mai mult între cele două popoare, ca și între Bisericile lor pravoslavnice și ilustrează aceasta prin trimiterea celor doi studenți monahi din toamna aceasta să-și continue studiile la Academia Duhovnicească din Moscova, precum și cu un bine ales text din Sf. Ioan Gură de Aur asupra prieteniei.

Prea Cucernicia Sa precizează țelurile Institutului în cuvinte ca acestea: «**Vrem să creiem o atmosferă de familie în care ordinea și respectarea obligațiilor, să decurgă în chip firesc din conștiința datoriei și duhul bunății. Vrem ca studenții noștri să înțeleagă că nu pot fi preoți și adevărați creștini dacă încă**

de pe acum ei nu se integrează lucrării de sfințenie și dragoste care se desfășoară în Institutul nostru, adică lucrării de asemănare cu Dumnezeu!».

Situația statistică a studenților în anul 1955-1956 a fost următoarea: anul I=58; anul II=49; anul III=59; anul IV=71, în total 237 studenți înscriși la licență. La magisteriu au fost înscriși anul I=9; anul II=8; anul III=6; deci în total 23 magistranzi.

Patru serii de preoți au absolvit cursurile de îndrumare misionară și socială, astfel: seria a XXIII-a (10 ianuarie—15 februarie 1956)=200 preoți; seria a XXIV-a (17 februarie—22 martie)=175 preoți; seria XXV-a (24 martie—27 aprilie)=156 preoți; seria a XXVI-a (14 mai—20 iunie)=75 preoți, în total 606 preoți.

Tot în acest timp (2 noiembrie 1955) și-a susținut teza și a obținut titlul de magistrul în teologie, P. C. Preot. D. Călugăr, de la Sibiu. Alți doi candidați au trecut examenul oral de admisibilitate la magisteriu. (Pr. Popescu Teodor de la Craiova și D-l Popescu Adrian).

Pentru anul universitar 1956-1957 situația înscrierilor este următoarea: anul I=45; anul II=67; anul III=50; anul IV=61; în total 223 studenți la licență. La magisteriu: anul I=13; anul II=6; anul III=8.

Studenții au beneficiat, în anul școlar 1955-1956, de un număr de 167 burse și 14 semiburse acordate de cele 7 eparhii ce întrețin studenți la Institutul Teologic din București, și de 21 burse de Stat prin Ministerul Cultelor.

P. C. Pr. Prof. Ioan G. Coman, Rectorul Institutului, își încheie cuvîntul aducînd respectuoase mulțumiri Prea Fericitului Patriarh Justinian, pentru grija și afecțiunea părintească deosebită cu care atenționează prima școală a Bisericii. II. PP. SS. și PP. SS. Chiriarii. Mulțumește de asemeni, Domnului Ministru al Cultelor, Academ. Prof. Petre Constantinescu-Iași, pentru subvențiile acordate spre bunul mers al Institutului.

După executarea bucății: «Rugăciune» de I. Popescu-Pasărea, armonizat de P. C. Arhidiacon Anton Uncu, vorbește D-l Mardale Constantin din anul IV, în numele studenților, care arată bucuria ce o simt ucenicii Institutului la redeschiderea noului an, subliniază îmbunătățirea condițiilor materiale și spirituale de muncă și sfârșește cu angajamente de lucru sporit calitativ, pentru anul ce a început.

Se cîntă: «Pînă cînd Doamne» de Bortneanschi, după care s-a citit de P. C. Părinte Rector lista studenților premiați și evidențiați, pentru deosebită rîvnă la învățătură și aleasă comportare, în anul precedent, iar Prea Fericitul Patriarh a înminat personal premiile, celor în drept, din cărțile valoroase donate de Prea Fericirea Sa, Institutului, în acest scop.

Au fost premiați sau menționați un număr de 42 de studenți astfel: anul IV=12; anul III=13; anul II=9; anul I=8.

Atenția și dragostea părintească a Intîistătătorului Bisericii Ortodoxe Romine va avea ca rezultat o rîvnă și mai mare a studenților și va constitui un foarte binevenit stimulente pentru pregătirea lor mai satisfăcătoare și mai corespunzătoare misiunii preoțești.

În continuare, corul Institutului cîntă: «Taina creștinătății» de I. Popescu-Pasărea, armonizată de D-l Prof. Nicolae Lungu, după care a luat cuvîntul Prea Fericitul Patriarh Justinian.

Prea Fericirea Sa binecuvîntează noul an universitar și adresează studenților și profesorilor alese urări pentru activitatea ce-i așteaptă.

În continuare, fixează țelurile Institutelor Teologice care au rostul «să promoveze știința teologică, să adincească și să sporească conținutul disciplinelor sacre» și «să făurească suflete noi, să dăltulască conștiințe creștine, să nască personalități integrale, caractere tari, luminate de știință și încălzite de focul entuziasmului religios, gata să se dăruiască fără rezerve pentru slujirea lui Hristos și a Bisericii Sale în această lume».

Facultățile de teologie din trecut s-au îndepărtat de aceste nobie țeluri punînd accentul pe instrucție și părăsînd total formarea sufletului preoțesc capabil de jertfă și devotament, pentru binele enoriașilor săi.

Astăzi, în Institutule Teologice «pulsează o viață religioasă, necunoscută generațiilor anterioare de studenți teologi. Se muncește pentru închegarea unei adevărate personalități, și pentru cultivarea vocației preoțești, sub toate înfățișările ei.

După aceasta, Prea Fericirea Sa a arătat noilor schimbări ce s-au produs în ceea ce privește cadrele didactice. Astfel P. C. Diacon Vintilă Popescu a fost

însărcinat cu suplینirea catedrei de Studiul Biblic al Vechiului și Noului Testament de la Magisteriu, iar d-l Chiril Popescu, rechemat la asistența de muzică pe care a ocupat-o în trecut.

La catedra nou înființată de Bizantinologie a fost numit D-l Alex. Elian, care a predat mai mulți ani această disciplină la Facultatea de Filozofie și Litere a Universității din București. Prea Fericirea Sa arată importanța acestei catedre la un Institut Teologic al Bisericii Ortodoxe și consecințele pe care le va putea avea activitatea ei.

Totodată, Intiiistătătorul Bisericii noastre, anunță numirea D-lui Dr. Vasile Ciobanu, care va face cu studenții cursuri de medicină pastorală și pentru care are cuvinte de aleasă apreciere.

În finalul cuvintării Prea Fericitul Patriarh împărtășește asistenței impresiile: culese de la festivitățile religioase de la Timișoara, prilejuite de canonizarea Sfintului Ierarh Iosif de la Partoș și urează tuturor ostenitorilor de toate gradele de la Institutul Teologic din București, să se inspire și să cultive neîncetat virtuțile pe care le-au intrupat sfinții ieșiți din sinul poporului nostru și canonizați de curînd.

«Pe drumul acestor înalte străduințe, vă doresc un an bun, plin de bogate și alese roduri duhovnicești. Așa să vă ajute Dumnezeu!», a încheiat Căpetenia Bisericii Ortodoxe Romine.

După luminatul cuvint și îndemnurile părintești ale Prea Fericirii Sale, s-a intonat «Cîntecul tineretului pentru pace», de Buniv, cu care festivitatea deschiderii cursurilor de la Institutul Teologic din București a luat sfîrșit.

Apoi Prea Fericitul Patriarh și Prea Sfinția Chiriarihi, ce l-au însoțit la această serbare, s-au întreținut la ieșirea din sală cu profesorii, într-o plăcută dispoziție sufletească și cu nădejdea că noul an universitar, căruia i s-a făcut începutul în mod festiv, va fi un an mai plin de intense strădăni și de bune rezultate duhovnicești, ca anii precedenți.

CRONICAR

CONFERINȚE INTERCONFESIONALE

GĂEȘTI.

În ziua de 4 septembrie 1956, în sala Protoieriei raionului Găești a avut loc o ședință în cadrul Comitetului raional de luptă pentru pace a tuturor deservitorilor cultelor din cuprinsul acestui raion.

În prezidiul adunării au luat parte: P. C. Protopop Nicolae V. Popescu președinte și delegat al Comitetului raional; Marin Gheorghe din partea Ministerului Cultelor; Mihai Plătică din partea organelor locale; Bogoi Gheorghe din partea cultului adventist; Dumitru Ioan din partea cultului creștin după Evanghelie și preotul Gheorghe Ieremia, de la parohia Sf. Treime-Găești.

P. C. Protopop al raionului Găești luînd cuvîntul face o scurtă dare de seamă asupra evenimentelor internaționale cum și asupra activității depusă în cadrul luptei pentru pace de către preoții din cuprinsul acestui raion. Prea Cuernicia Sa dă exemple de clerici care s-au distins în activitate socială și lupta pentru pace pe următorii: preotul Ilie Diaconescu, de la parohia Glavacioc, preotul Eugen Bărbulescu, de la parohia Stîmbu, preotul Grigore Erhan, de la parohia Cuparu, preotul Tiberiu Cristescu, de la parohia Cringari, preotul Constantin Crucescu, de la parohia Catanele și preotul Constantin Cristescu, de la parohia Glogoveanu.

Cucernicul preot Ioan Nicolescu, de la parohia Picior de Munte susține referatul: «Stadiul actual al luptei pentru pace (Texte biblice și metode pastorale în susținerea ei)».

În introducere vorbitorul arată că primejdia războiului amenință mai mult ca oricând în momentul de față, însă apărătorii cauzei păcii își fac datoria, mobilizând pe toți cei care iubesc pacea lumii, căci apărarea păcii este datoria cea mai de seamă a vremii noastre.

În continuare părintele referent argumentează cu texte biblice necesitatea luptei pentru pace și ne arată metode de pastorație în susținerea acestei mărețe cauze.

A luat cuvîntul după aceea părintele Ilie Diacomescu, de la parohia Glavacioc, care a vorbit despre situația internațională în lumina păcii, arătînd evenimentele desfășurate în ultimul timp și scoțînd în relief lupta ce o duc apărătorii cauzei păcii împotriva acaparatorilor, — ațîțători la un nou război mondial.

Au luat cuvîntul după aceea, în completare, preoții: Dumitru Cirstea, de la parohia Telești; Mihai Popescu, de la parohia Valea Caselor; Eugen Bărbulescu, parohia Strîmbu; Ilie Popescu, parohia Gheorghiești; Ioan Ionescu, parohia Vișina; Mihai Herescu, parohia Mătăsaru II, Constantin Clucerescu, parohia Catanele; Constantin Chiosea, parohia Cobia; Ștefan Popescu, parohia Speriețeni; Constantin Cristescu, Parohia Glogoveanu; Grigore Erhan, parohia Cuparu; Ioan Mogoșanu, parohia Puroinca II și D-1 Marin Gherghina.

Prea Cucernicul Protoiereu Nic. Popescu luînd cuvîntul mulțumește tuturor participanților și vorbitorilor și încheie ședința dînd indemnuri clerului pentru o cît mai susținută acțiune în lupta pentru cauza apărării păcii.

SNAGOV.

În sala căminului cultural din satul Tincăbești, comuna Cioflăceni a avut loc în ziua de 13 septembrie a. c., o ședință a tuturor deservenților cultelor din cuprinsul raionului Snagov, în cadrul Comitetului de Luptă pentru pace raional.

Ședința s-a ținut sub președinția d-lui Stan Cărbunescu, secretarul Comitetului de luptă pentru pace raional, asistat de P. C. Protopop Dr. Gh. Dem. Ciocan și Nicolae Badea.

Președintele deschizînd ședința arată rostul sonsfătuirii și importanța problemelor la ordinea zilei, dînd cuvîntul preotului Oreste Popescu, de la parohia Tincăbești, care susține un referat cu următorul subiect: «Aspect din lupta pentru pace pe plan internațional și intern».

În cuprinsul acestui referat vorbitorul a făcut o dare de seamă asupra tuturor evenimentelor internaționale petrecute în primele șase luni ale anului 1956. Mai departe Cucernicia Sa arată cum poporul nostru a primit cu însuflețire hotărîrile Consiliului Mondial al Păcii și toate celelalte evenimente, îmbrățișînd în toate împrejurările cauza apărării păcii. Referentul arată apoi că Biserica Ortodoxă Română s-a alăturat încă de la început mișcării pentru pace, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian și ceilalți membri ai Sfîntului Sinod și că Biserica noastră sprijină orice încercare de consolidare a păcii, clerul și credincioșii noștri muncind cu rivnă pentru pace, pentru prietenie, pentru o viață mai fericită.

«Chiar și prezența noastră la conferințele interconfesionale este o contribuție la apărarea păcii». În încheiere amintește de principiile ce vor asigura pacea, de problemele ce trebuiesc rezolvate, menționînd că și celelalte culte din țara noastră luptă de asemenea și ele pentru apărarea păcii.

În completarea referatului au luat cuvîntul: preotul Grigore Teianu, preotul Vasile Constantin, preotul Alexandru Bucur, preotul Niță Mihai, pastorul Simion Nicolae și P. C. Protopop Dr. Gh. Dem. Ciocan, care între altele a spus: Devotamentul pentru pace trebuie să ne determine să fim cît mai activi în aceste conferințe interconfesionale, ca și în viața parohiilor noastre.

Au mai luat cuvîntul D-1 Badea Nicolae și D-1 Stan Cărbureanu, președintele conferinței, care a arătat că conferința a fost pregătită foarte bine și la un nivel ridicat. «Vorbînd despre pace — a spus D-sa — este bine să o și întărim, fiecare făcîndu-și datoria în mod conștient în sectorul său de muncă».

Ordinea de zi fiind epuizată, președintele declară ședința închisă.

PUCIOASA.

La 24 septembrie 1956, în cadrul Comitetului raional de luptă pentru pace, în roașul Pucioasa a avut loc o ședință interconfesională, la care au participat deservenții tuturor cultelor din cuprinsul acestui raion.

Biroul prezidiial a fost alcătuit din următorii: preotul Zoe Enăchescu, Gogoiu Floarea—vicepreședinte al Sfatului raional Pucioasa, preotul Nicolae Marinescu, Dumitrache Ion—pastor al cultului adventist și Ioniță Ion, delegat al Ministerului Cultelor.

Preotul Zoe Enăchescu deschizind ședința scuză absența P. C. Protoiereu Ilie Mirică, care este suferind, arată rostul consfătuirii și dă cuvîntul părintelui Traian Davidoiu, de la parohia Lăculețe, care a susținut referatul: «Lupta popoarelor pentru pace, libertate și independență».

Vorbitorul arată în mod documentat mersul luptei pentru pace, fericitele rezultate ale acestei acțiuni, scoțind în evidență importanța inițiativelor de destindere, luate de conducătorii popoarelor sovietice. Cucernicia Sa vorbește despre inițiativele sănătoase și concrete ale lagărului păcii, cum și despre nervozitatea, confuzia, dezorientarea și provocările lumii capitaliste, care își zvîrcolește existența, nutrind încă speranța unui nou război.

«În totdeauna masele populare au dorit pacea—a spus părintele Davidoiu—, dar niciodată încă în istorie n-a existat o perioadă care să poată fi comparată cu vremea actuală, prin amploarea și gradul de organizare al luptei maselor populare împotriva primejdiei unui nou război. Masele largi impun voința lor de pace guvernelor respective și în țările capitaliste mai puternice, prin greve și demonstrații politice, prin mitinguri de masă, apeluri de pace, iscălite de zeci de milioane de oameni și prin alte acțiuni eficace, cum sînt: refuzul soldaților francezi de a lupta împotriva patrioților nord-africani, demonstrațiile antimilitariste ale muncitorilor din Germania Occidentală, puternicile manifestații populare din Siria și Iordania, împotriva pactului de la Bagdad, folosirea strălucită a campaniilor electorale în Franța, Italia, Indonezia, Brazilia și Ceylon, pentru exprimarea năzuințelor de pace ale popoarelor respective».

În încheiere vorbitorul arată cum poporul român luptă pentru cauza păcii și cum cultele din țara noastră sprijină lupta poporului român pentru cauza păcii, cum și pentru progresul social și își exprimă în numele tuturor asistențelor angajamentul de a sporii toată activitatea slujitorilor cultelor, pentru un și mai mare aport spre binele comun.

Au luat cuvîntul în completare, preotul Matei Zachia de la parohia Doicești, preotul Ioan Popescu, de la parohia Vulcană Pandele, preotul Iacobescu, de la parohia Buciumeni, preotul Ioan Duță, de la parohia Valea Leurzii și părintele Zoe Enăchescu, de la parohia Brănești II.

Gogoiu Floarea, în numele Sfatului Popular raional mulțumește participanților și vorbitorilor de la această conferință, rugîndu-i să ducă și pe mai departe activitatea în orice acțiune de apărare a păcii.

Cu aceasta lucrările conferinței au luat sfîrșit.

ASISTENT,

SARBĂTOAREA SF. DIMITRIE CEL NOU BASARABOV OASPEȚI BISERICEȘTI DE PESTE HOTARE

Între 25-28 octombrie a. c. au avut loc în Catedrala Sf-tei Patruarhii festivitățile bisericești legate de prăznuirea Sfîntului Dimitrie cel Nou Basarabov.

Hramul unei biserici și al unei minăstiri a fost întotdeauna și este prilej de deosebită bucurie duhovnicească pentru credincioșii care obișnuiesc să se roage în biserică sau minăstirea care-și prăznuiește patronul.

Și astăzi, ca și altădată, sărbătorirea Sf. Nicodim la Tismana, Sf. Grigore Decapolitul la Bistrița și Rimnic, Sf. Floreția la C. de Argeș, Sf. Dimitrie cel Nou la București, Sf. Cuvioasă Paraschiva la Iași, Sf. Ioan cel Nou la Suceava, adună la minăstirile care păstrează ca pe niște odoare neprețuite sfintele lor moaște, mulțime de suflete creștine.

Moaștele Sf. Dimitrie cel Nou Basarabov străjuiesc de la sfârșitul veacului XVIII-lea Biserica cea mare a cetății Bucureștilor. În fiecare an: la ziua sa, — 27 octombrie — Sf. Dimitrie Băsarabov prilejuiește credincioșilor bucureșteni momente de deosebită înălțare sufletească, de adincă trăire religioasă. Tainca legătură duhovnicească ce s-a creiat între moaștele și duhul Sf. Dimitrie Basarabov și credincioșii Capitalei noastre — în cursul celor aproape 200 ani de cind aceștia vin și-și pleacă frunțile pe marginea raclei sale — pe zi și pe an ce trece se întărește și crește și în intensitate și în profunzime.

Și anul acesta, ca și în anii trecuți, sărbătorirea Sf. Dimitrie Basarabov s-a făcut cu deosebită solemnitate în Catedrala Patriarhală. La amplouarea și sporirea sărbătorească acestei zile a contribuit și prezența în țară și Capitala noastră a unor înalți și distinși oaspeți bisericești de peste hotare.

Ca și în anul 1954 și 1955, Biserica noastră a fost vizitată și de data aceasta de delegații ale Bisericilor creștine din străinătate. Dar dacă în anii amintiți, la prăznuirile prilejuite, fie de sărbătorirea Sf. Dimitrie Basarabov de la București și Sf. Paraschiva de la Iași, fie de aniversarea a 70 ani de autocefalie și de proclamarea solemnă a canonizării unor sfinți români, sărbătoriri care s-au înscris în anele istoriei noastre bisericești, — am avut ca oaspeți înalte fețe bisericești ortodoxe, anul acesta, — pe lângă vizita Prea Sfințitului Andrei Moldovanu, Episcopul Românilor ortodocși din cele două Americi, venit în țară pentru a lua parte la sărbătorirea canonizării Sf. Iosif de la Partoș, precum și la hramurile de la București și Iași, — Biserica noastră românească a primit și vizita delegației Bisericii Luterane din Danemarca. Intr-adevăr, Biserica luterană din Danemarca, dorind a cunoaște indeaproape, nu numai din scris, realitățile și realizările Bisericii Ortodoxe Române, a trimis o delegație oficială, care a sosit în Capitala țării noastre, cu avionul, în ziua de 17 octombrie a. c. Delegația a fost formată din: Episcop Dr. Christian Julius Skat Hoffmeyer, conducătorul delegației, Protopresbiterul Alf Vilhelm Johansen, Pastorul Svend Borregaard, Pastorul Mogens Vilhelm Zeuthen, și Pastorul Paul Hansen.

Că Biserica Ortodoxă este păstrătoarea tezaurului doctrinar curat și nealterat al veacurilor creștine primare și patristice, este lucru cunoscut de acei teologi protestanți, care în mod cinstit, științific, critic, cercetează comparativ doctrina marilor confesiuni creștine. Dar că Biserica Ortodoxă, pe deasupra, este plină de vitalitate, că în ea sălășluind harul Duhului Sfânt, acesta face ca fiii ei să trăiască viața creștină adevărată, nefalsificată, fără exagerări provenite din denaturarea doctrinei, exagerări care schimbă și turbură însăși ființa și viața normală a omului, că această Biserică nu este anchilozată, pentru faptul că păstrează fără să schimbe ceva din zestrea doctrinară a creștinismului apostolic și patristic, că ea nu este o Biserică în care domnește ignoranța, înlunericul, pentru faptul că păstrează cu sfințenie Sf. Tradiție, așa cum rău voritorii ori ne-

cunoscătorii, încearcă s-o prezinte, — acestea nu pot fi cunoscute fără ca cineva să vină la ea acasă, să ia contact cu ea, cu viața sa, cu instituțiile sale, cu credincioșii săi.

Din această dorință sinceră de a cunoaște și a se convinge că în țara noastră creștinismul ortodox este o exemplificare grăitoare a modului de viață ortodox, că aici Ortodoxia își trăiește viața în mod normal, liber și nestingherit, atunci când ea nu este pusă în condițiuni vitrege de viațuire, cum a fost sute de ani năpăstuită sub jugul și tirania otomană, — din această dorință sinceră, Biserica luterană daneză și-a trimis șolii în țara noastră.

În cele 14 zile cit programul le-a îngăduit să rămână printre noi ca oaspeți ai Bisericii Ortodoxe Române, — căci la 1 noiembrie trebuiau să ia parte la sărbătorirea Sf. Ioan de Rila din Bulgaria, ca oaspeți ai Bisericii Bulgare — delegații Bisericii luterane daneze au vizitat biserici și minăstiri, școli și ateliere bisericesti ori minăstirești, catedrale și centre episcopale și mitropolitane, monumente istorice și bisericesti care stau mărturie despre trecutul nostru bisericesc și șantiere bisericesti în plină activitate, care grăiesc despre vitalitatea ortodoxiei românești de astăzi și despre condițiile prielnice în care ea se dezvoltă în actualitate. De la catedrala și Palatul Patriarhal din București cu care au luat contact din primele clipe ale sosirii lor în țara noastră, pînă la marea lavră a Neamțului, de la minăstirile și schiturile din jurul Capitalei, pînă la cele din munții noștri, de la atelierul Institutului Biblic din București pînă la cele presărate și în cele mai modeste minăstiri din țară, de la Seminarul Teologic din Curtea de Argeș, pînă la cele monahale de la Horez și Agapia, de la șantierul Schitul Maicilor din București, pînă la cel din Minăstirea Dealului, ori din ațitea minăstiri și biserici rurale care se înnoiesc, își schimbă fața, ori se zidesc din temelie, dela pitorescul așezării minăstirilor de șes, ca Cernica ori Snagovul, pînă la cel al acelor ascunse în văi și munți, de la arta bisericască a Minăstirii și Bisericii Domnești din Curtea de Argeș, pînă la cea a interioarelor din Palatul Patriarhal, care vorbesc de pietatea și gustul artistic pur al celor ce le-au creat atunci ca și astăzi, dela rugăciunea de zi și noapte a viețuitorilor și viețuitoarelor din minăstirile noastre, pînă la ceasurile de rugă în zi de sărbătoare a tuturor credincioșilor noștri, din bisericile noastre, dela cercetarea unei biserici într-o zi obișnuită de Duminică, pînă la sărbătorirea Sf. Dimitrie cel Nou Basarabov, — delegații Bisericii luterane daneze au putut cunoaște specificul ortodoxiei și mai ales au putut să-și dea seama de viața religioasă a țării noastre.

Socotim că oaspeții noștri știu acum că ortodoxia românească, păstrînd nealterat fondul doctrinar bazat pe Scriptura Sfîntă și Sfînta Tradiție, viază puternic și mulțumește sufletul omului modern, care aici trăiește cea mai autentică pietate creștină. Ei știu acum că ea nu este o biserică retrogradă, ci dimpotrivă, împletește în mod minunat de armonic tradiția cu cerințele omului de astăzi, că nu este o biserică a unui formalism sec, care s-ar adresa numai credincioșilor modești ascunși prin văile munților noștri, ci că dimpotrivă, ea satisface sufletul celui mai rafinat intelectual credincios, care găsește în ea răspuns la chinuitoarele întrebări ale omului modern și tihnește sufletească prin practica viețuirii creștine prescrisă de ea.

Incepînd cu vechernia Sfîntului Marelui Mucenic Dimitrie Isvoritorul de Mir, de joi 25 octombrie, credincioşii Capitalei moaste au început să-şi îndrepte paşii spre dealul Patriarhiei, pentru a se închina în prima biserică a ţării şi a săruta sfintele moaşte ale Sfîntului Dimitrie cel Nou Basarabov. În timpul privigherii, acestea au fost scoase din Catedrală, şi după ce s-a făcut înconjurul bisericii cu ele de către sobor, în frunte cu Prea Sfîntul Episcop Theoctist Botoşăneanu, Vicar Patriarhal, au fost aşezate sub baldachinul în mod special instalat în faţa Palatului Patriarhal. Pînă seara tirziu, credincioşii au trecut prin faţa raclei, sărutînd sfintele moaşte.

A doua zi dimineaţa la ora 8 şi jum. a început sfînta slujbă. Credincioşii mulţi au venit să ia parte la prăznuirea Sfîntului Mare Mucenic Dimitrie. Au fost instalate din vreme megafoane, astfel că şi cei care n-au putut intra în biserică, au avut posibilitatea să urmărească serviciul divin. La ora 10, clopotul cel mare anunţă pornirea din reşedinţa patriarhală a cortegiului cu înaltul cler, care intră în biserică pentru săvîrşirea sfîntei liturghii. Un arhimandrit deschide procesiunea, purtînd crucea patriarhală. Diaconi cu ripide şi alţii cu cădelniţe urmau, iar după ei, preoţii slujitori îmbrăcaţi în vestimente precedau pe Prea Sfîntul Episcop Andrei Moldovan şi Prea Sfîntul Episcop Antim Tîrgovişteanul. În urma Prea Sfîntilor lor venea Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, urmat de delegaţia Bisericii luterane daneze, în frunte cu Episcopul Christian Julius Skat Hoffmeyer, de P. S. Episcop Theoctist Botoşăneanu, de Rectorul şi Prorectorul Institutului Teologic din Bucureşti, de P. C. Alexandru Ionescu, Vicarul Sfîntei Arhiepiscopii, de P. C. I. Gagi, Directorul Administraţiei Patriarhale, de Consilieri Patriarhali şi Mitropolitani, care încheiau cortegiul. Curtea Patriarhiei era o mare de capete. Ordinea pe traseul procesiunii era ţinută de studenţii Institutului Teologic, iar 40 preoţi din Capitală, în ţinută oficială şi cu epitrahile albe erau înşiruiţi de la raclea Sfîntului Dimitrie, pînă în naosul bisericii, de o parte şi alta a locului de trecere a cortegiului.

Incepe Sfînta Liturghie oficiată de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, înconjurat de Prea Sfîntul Andrei Moldovan şi Prea Sfîntul Episcop Antim Tîrgovişteanul şi de preoţii şi diaconii Catedralei Patriarhale. Răspunsurile sînt date de Corala Sfîntei Patriarhii, sub mîiastra conducere a D-lui Prof. N. Lungu. Oaspeţii danezi iau loc în strînile din partea dreaptă, lingă scaunul patriarhal. Credincioşii de afară ascultă cu toată evlavia Sf. Liturghie, transmisă prin megafoane. În ordine desăvîrşită, alţii trec prin faţa raclei, sărutînd sfintele moaşte. La sfîrşitul Sf. Liturghii vorbeşte Prea Fericitul Patriarh Justinian. Pentru oaspeţii danezi, cuvîntarea Prea Fericirii Sale, este tradusă pasaj cu pasaj, în engleză, de P. C. Diacon Vintilă Popescu, profesor la Institutul Teologic, acreditat ca interpret pe lingă aceştia, pe tot timpul şederii lor în ţară.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian arată la începutul cuvîntării că creştinismul nostru este zidit pe temelie trainică a unor virtuţi străbune, pe care poporul nostru le-a moştenit, le-a păstrat şi le va păstra cu sfîntenie, ştiut fiind că strămoşii noştri Geto-Daci erau vestiţi prin rivna lor religioasă şi prin credinţa în nemurirea sufletului. În mod magistral vorbeşte apoi despre temeiurile scripturistice şi tradiţionale ale cultului sfîntilor. «Cultul sfîntilor rinduit şi trăit în Biserica Ortodoxă este în esenţă tot cultul lui Dumnezeu» cinstirea sfîntilor înseamnă cinstirea lui Dumnezeu, iar rugăciunile îndreptate către sfinţi sînt adresate lui Dumnezeu,

Celui în Treime slăvit de întreaga creștinătate». Noi nu uităm însă niciodată că chezașia mintuirii noastre rămâne împlinirea poruncii evanghelice de a iubi pe Dumnezeu și pe semenii noștri. Bucuria duhovnicească a sărbătorilor închinare sfinților, spune Prea Fericirea Sa, este sporită pentru noi Rominii, de faptul că Dumnezeu a invrednicit neamul nostru ca și din el să se nască bărbați vrednici, care prin viața lor au cîștigat cununa cea neveștejită și harul cel luminos al sfințeniei. Bucuria noastră duhovnicească de astăzi este sporită, continuă Prea Fericirea Sa, și de faptul că avem printre noi în aceste slăvite sărbători oaspeți și prieteni dragi ai Bisericii noastre. Se află în mijlocul nostru Prea Sfințitul Episcop Andrei Moldovan, ierarhul canonic rînduit al Episcopiei ortodoxe a Romînilor din America și Canada, ierarh înțelept și plin de rîvnă pentru propovăduirea dreptei credințe. Deasemenea, se află printre noi o delegație a Bisericii Luterane din Danemarca, în frunte cu Eminența Sa Episcopul Dr. Christian Julius Skat Hoffmeyer. Oaspeții noștri vor avea prilejul să vadă cvlavia și credința curată a poporului nostru, să studieze dezvoltarea și organizarea Bisericii noastre și să se convingă că noi, pe temeiul dragostei comune față de Mîntuitorul Hristos și încredințați că deosebiri de near și diferențele confesionale nu pot nimici unitatea dragostei noastre către acelaș Hristos-Dumnezeu, — întindem frățește mîinile celorlalte culte creștine din țara noastră, pentru a merge pe căi, în parte, diferite spre acelaș unic și sînt țel: triumful dragostei și al păcii, la care ne-a chemat Domnul. «Sîntem încredințați, spune Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, în încheierea cuvîntării Sale, că iubiții noștri oaspeți din Danemarca, văzînd toate acestea, vor trece peste tot ce ne desparte și, pe temelia de stîncă a învățaturii lui Hristos, vom zidi împreună iubirea, pacea și prietenia care trebuie să domnească pururea între creștini și între toți oamenii de pe pămînt».

Cuvîntului luminos al Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, îi răspunde Eminența Sa Dr. Hoffmeyer, care — mulțumînd Prea Fericirii Sale și Sîntului Sinod pentru că i-au dat prilej ca împreună cu ceilalți delegați să se convingă despre realitățile din țara și Biserica noastră, — arată că se află la noi nu ca turiști, ci ca prieteni ai Bisericii și poporului nostru. «Noi, spune Eminența Sa, am simțit spiritul Bisericii Ortodoxe Romine. Iar p̄dica Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian de astăzi, ne-a ajutat foarte mult să înțelegem și să simțim și mai mult acest **spirit**». «Ne-am convins că Biserica voastră este deschisă către Cer, de unde primește har, binecuvîntare, iubire și înțelepciune și că ea este totdeauna, deschisă și către oamenii din neamul vostru și, cu generozitate, și pentru noi cei din alte națiuni, așa cum sîntem noi. Noi credem că Biserica voastră, prin această deschidere prin care primește la sinul său pe toți, va face lucrarea lui Dumnezeu, pentru înfrățirea între oameni, pentru iubirea dintre oameni, pentru pacea dintre oameni».

După conducătorul delegației Bisericii daneze, ia cuvîntul Prea Sfințitul Andrei Moldovan, Episcopul celor două Americi și Canadei, care își arată bucuria că după șase ani de cînd a venit să primească hirotonia în arhieru și întărirea ca Episcop al romînilor de peste ocean, se găsește din nou printre noi. A venit aici să ia lumină din lumină, dar din dar, bucurie din bucurie și să se desfăteze sufletește văzînd sporul din Biserica și țara noastră. Pleacă la scaunul său cu multă recunoștință față de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, căruia îi mulțumește pentru dragostea pe care i-o arată în toate împrejurările.

După ce se oliciază un polihroniu, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, însoțit de înalții ierarhi și oaspeți, iese din Catedrală, în sunetul clopotelor și al innului patriarhal. Cu toată stăruința cordoanelor de studenți teologi, credincioșii cu greu pot fi ținuți în ordine, căci toți doresc să vină spre a lua binecuvântarea de la Părintele lor sufletesc. Cortegiul își face loc pînă la sîntele moaște, pe care Prea Fericitul Părinte Patriarh le sărută, și apoi pînă la scările dela intrarea în palatul Patriarhal. Și acum, ca și la trecerea spre biserică, la ora 10, reporterii fotografici și operatorii cinematografici încearcă să cuprindă în aparatele lor acest spectacol măreț: oameni, umplînd curtea și dealul Patriarhiei, așteptînd să se atingă de sîntele moaște, să sărute cu evlavie mîini arhieresti, sau să ia binecuvîntarea arhierască și să-și îmbăieze sufletele în acest fluviu de simțire duhovnicească, care izvorăște și crește din sufletul și simțirea religioasă a tuturor celor de față.

De pe scările reședinței patriarhale, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, înaltul cler și oaspeții Bisericii noastre sînt aclamați de mulțimea credincioșilor. Conducătorul Bisericii Ortodoxe Romine, rostește un scuit cuvînt credincioșilor, binecuvîntîndu-i, urîndu-le ca rugăciunile lor să fie ascultate de Dumnezeu și mulțumindu-le pentru dragostea ce-o dovedesc față de biserica străbună.

Slujba Sfîntului Mare Mucenic Dimitrie s-a terminat, înaltul cler și oaspeții au intrat în Palat, este ora 13, însă credincioșii nu se vor impuțina. Ei continuă să vină și să-și atingă fruntea și buzele de racla sfîntă. La ora 17 începe vecernia și privegherea Sfîntului Dimitrie cel Nou Basarabov, săvîrșită de Prea Sfințitul Episcop Theoctist și de clerul Patriarhiei. Catedrala Patriarhală este din nou arhiplină, credincioșii vin, așteptînd să ajungă la racla sfîntului, semn al dragostei desăvîrșită pentru Dumnezeu, Biserica Sa și sfinții Săi.

La ora 13,30 a sosit la reședința patriarhală D-l Prof. Academician Petre Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, însoțit de D-l Director General I. Bărbulescu și de D-nii Directori D. Dogaru și I. Onțanu. La ora 14 toți cei prezenți trec în Sufrageria Palatului Patriarhal, unde se servește masa. La vremea convenită, D-l Ministru al Cultelor, Prof. Acad. Petre Constantinescu-Iași, în toastul său, își arată bucuria că vede membrii delegației Bisericii Daneze, a căror întîlnire cu reprezentanții Bisericii Ortodoxe Romine înseamnă o temelie puternică pentru pace, căci astfel de întîlniri duc la raporturi de prietenie, coexistență și colaborare.

În răspunsul său, Eminența Sa Dr. Hoffmeyer mulțumește D-lui Ministru al Cultelor pentru cuvintele adresate membrilor delegației Bisericii Daneze. «Deci, spune Eminența Sa, noi putem trăi unul lîngă altul, putem să ne stringem mîna, să fim prieteni, să ducem viața împreună și să ne iubim. Vă mulțumim Domnule Ministru că ne-ați vorbit din inimă și vă asigurăm că noi vă iubim tare și că vă dorim numai bucurie și prosperitate în viitor.

A doua zi sîmbătă 27 octombrie, la orele obișnuite, începe slujba utreniei. Era ora 8 și jum. de-abia și credincioșii veniseră să-și ocupe loc în Catedrală, sau să se închine și să se plece înaintea sîntelor moaște. La ora 10 începe Sfînta Liturghie săvîrșită de Prea Sfințitul Episcop Antim Tirgovșteanul, Vicar Patriarhal și de clerul Patriarhiei. Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian este însoțit la biserică de consilierii patriarhali

și mitropolitanii și de protoiereii Capitalei. Predica zilei, un frumos panegiric al Sfântului Dimitrie Basarabov, este rostită de P. C. Arhimandrit Benedict Ghius.

După sfânta liturghie, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian intră în reședință, înaintind cu greu prin mulțimea de credincioși care țineau să-i sărute mina și să primească binecuvîntare. Ca și în ziua precedentă curtea Patriarhiei era o mare de capete. Ca și Joi seara și Vineri 26 octombrie, și în această zi, pînă la ora 22,30, credincioșii au trecut prin fața raclei, sărutînd sfintele moaște.

Duminică 28 octombrie, Sfintele moaște sînt scoase din nou și așezate sub baldachin. Sfînta Liturghie este săvîrșită tot de P. S. Episcop Antim Tîrgovișteanul, înconjurat de clerul Catedralei. Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian sosește în biserică, la vremea potrivită, cu obișnuitul ceremonial. Și în această zi biserica este neîncăpătoare pentru mulțimea credincioșilor veniți la sfînta slujbă. Predica zilei este rostită de P. C. Profesor Liviu Stan.

La sfîrșitul vecerniei începută la ora 17, cu același ritual ca la vecernia de joi 25 octombrie, sfintele moaște sînt ridicate de sub baldachin și după ce se înconjoară biserica cu ele, sînt așezate la locul lor în Catedrala Patriarhală.

Cele patru zile rînduite pentru cinstirea Sfântului Dimitrie Basarabov au trecut. Multele zeci de mii de credincioși care au luat parte la această pe cît de pioasă, pe atît de strălucită sărbătoare, întăriți sufletește, s-au reîntors la casele și ocupațiile lor. «Minunat este Dumnezeu întru sfinții Săi». Prin sfinții Bisericii noastre și prin prăznuirea lor, credincioșii își arată evlăva, își dovedesc credința și atașamentul față de Biserică, își înțărăsc credința și își sporesc evlăvia. Cultul sfinților și al sfintelor moaște este lanțul de aur care unește biserica lucrătoare cu cea triumfătoare este siguranța noastră a tuturor că perfecțiunea sufletului omenesc este posibilă oricînd și în orice condiții de viațuire, este imbiere către această perfecțiune. «Aduceți-vă aminte de mai marii voștri și le urmați credința» spune cuvîntul sfînt al Scripturii. La aceste zile ale sfinților, credincioșii noștri acest lucru fac: intră în legătură cu frații lor mai mari, care au căpătat cununa biruinții, își amintesc de ei, ascultă viața și laptele lor, se înaripează cu dorul sfînt de a le imita viața, pentru a fi dincolo în tovărășia lor. Ce școală minunată are biserica noastră în cultul sfinților, pentru educarea fiilor săi, pentru înălțarea lor pe culmile perfecțiunii, ale sfințeniei!

Miercuri 31 octombrie 1956. Zi sorocită pentru plecarea delegației Bisericii Luterane din Danemarca. Cu două săptămîni înainte, de 17 octombrie, tot într-o zi de miercuri, cinstiții noștri oaspeți sosiseră pe calea aerului din această Țară a Nordului, ca să cunoască viața religioasă din Patria noastră. Pentru Biserica Ortodoxă Romînă, vizita oricărei delegații bisericesti de peste hotare, de orice confesiune, este un prilej de aleasă bucurie. Căci dacă la fiecare sfîntă liturghie, fiecare preot ortodox îndeamnă pe credincioși «să ne iubim unii pe alții», dacă Biserica Ortodoxă este caracterizată, mai ales, prin stăruința de a promova trăirea virtuții dragostei creștine, ea nu poate fi decît bucuroasă cînd este cercetată de persoane

bisericești din afară, știind că numai cunoscându-ne reciproc, putem să ne iubim unii pe alții. Se mai adaugă acestei caracteristici a Bisericii Ortodoxe arhicunoscuta iubire de oaspeți, ospetia poporului român, devenită proverbială. De aceea, Biserica noastră românească a fost și este întotdeauna «bucuroasă de oaspeți» și acest fapt îl mărturisesc — pentru că îl simt — toți oaspeții noștri de totdeauna.

Nădăduim că și cei de acum se vor fi simțit bine și vor duce cu ei impresii bune despre țara noastră, despre Biserica noastră. De altfel, de acest lucru ne-a încredințat conducătorul delegației, Eminentă Sa Episcopul Dr. Hoffmeyer și în momentul plecării, ca și în cuvîntarea din Catedrala Patriarhală din ziua de Sf. Dumitru. Cunoscînd vreme de două săptămîni multe din instituțiile noastre bisericești din țară, — fiind conduși în tot acest timp de P. S. Episcop Theoctist Botoșaneanu, Vicar Patriarhal și de P. C. Diacon Vintilă Popescu, Profesor la Institutul Teologic, interpret — oaspeții Bisericii noastre și-au putut da seama că Biserica Ortodoxă Romînă este o biserică activă, o biserică vie.

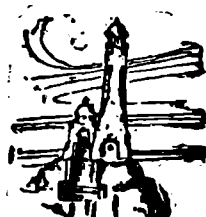
La ora 11 a. m., în holul Palatului Patriarhal, -- de față fiind P. S. S. Episcopi Anitim și Theoctist, Vicari Patriarhali, P. C. Pr. Al. Ionescu, Vicarul Sfintei Arhiepiscopii, P. C. Pr. I. Găgiu, Directorul Administrației Patriarhale, P. C. Prof. I. Coman, Rectorul Institutului Teologic, P. C. Prof. N. Nicolaescu, Pro-Rectorul Institutului, Consilierii Patriarhali și Mitropolitani, iar din partea Ministerului de Culte, D-l Director I. Onțanu — delegația daneză și-a luat rămas bun de la Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian. După un scurt cuvînt rostit de Prea Fericirea Sa și de Eminentă Sa Episcop Dr. Hoffmeyer — care și mărturisește sentimentele de adîncă mulțumire pentru tot ce a văzut și constatat în Biserica și în țara noastră și care apoi mulțumește Prea Fericitului Părinte Patriarh pentru prietenescă și caldă primire ce a făcut delegației oficiale a Bisericii Daneze. — delegații își iau rămas bun de la Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian și de la toți cei de față. Sînt conduși apoi cu automobilele la aeroport, de unde cu avionul pleacă la Sofia, ca invitați ai Bisericii Ortodoxe Bulgare.

Pot deosebirile confesionale să anuleze virtutea dragostei creștine? Nu este, oare, dragostea, împlinirea legii, cum spune dumnezeescul Sfînt Apostol Pavel? (Rom. 13, 10). Putem noi să ne rugăm mereu în biserică «pentru unirea tuturor», fără să ne întindem mina, fără să ne cunoaștem și fără să ne iubim?

«Bine este cuvîntat cel ce vine în numele Domnului» -- și cu numele Domnului Hristos pe buze au venit la noi oaspeții de care ne-am despărțit la 31 octombrie; trăirea cu Domnul Hristos au cercelat-o în țara și biserică noastră, de Domnul Hristos Euharistic s-au interesat.

«Fie numele Domnului binecuvîntat de acum și pînă în veac».

Pr. P. F. AL-

O PIOASĂ POMENIRE

S-a împlinit o jumătate de an de la trecerea într-o viață veșnică a preotului Stoica R. Ionescu, fost slujitor al bisericii Sf. Vineri-Herasca din Capitală.

Slujba înmormintării a fost la data de 22 decembrie 1955, oficiată de un mare sobor de preoți, în frunte cu un arhieru, în prezența unei impresionante asistențe.

Cu această ocazie s-au rostit cuvinte frumoase la adresa regretatului defunct, care a slujit 42 de ani la această biserică.

Regretele lăsate de defunct s-au manifestat nu numai cu prilejul înmormintării, ci și cu ocazia pomenirilor din cursul anului acesta și mai ales la parastasul de șase luni, când fii săi duhovnicești au căutat să fie în număr cât mai mare.

Reîmprospătind amintirile celor ce l-au cunoscut, putem spune cu îndreptățire că viața și activitatea preotului Stoica R. Ionescu a fost plină de roade atât ca preot, cât și ca profesor și ca protoiereu al Circ. II Capitală.

Născut la 24 iulie, anul 1887, în comuna Tătaru din Brăila, adormitul în Domnul a fost fiul preotului Radu Ionescu, vrednic slujitor la biserica Sf. Ioan Botezătorul din orașul Brăila. Și-a făcut studiile în acel oraș, absolvind liceul clasic în iunie 1906.

Indemnat de dorul inimii spre preoție, urmează Facultatea de Teologie, pe care o termină în anul 1910.

Este hirotonit preot la 11 aprilie 1911, pe seama Catedralei Episcopale din Galați, de unde, în anul 1913, este transferat la biserica Sf. Vineri-Herasca din București, la care a slujit timp necontenit de 42 de ani.

În tot timpul slujirii preoțești a îndeplinit pe rând, diferite însărcinări administrative, ca funcționar în cancelaria episcopală și Spiritualul Consistoriu din Galați, ca spiritual al Seminarului «Sf. Andrei» din Galați, apoi ca Președinte al cercului pastoral misionar și Protoiereu al Circ. II Capitală, de la 1 nov. 1934 până la 1 iulie 1940.

Obținând — între timp — examenul de capacitate pentru învățământul religios, îndeplinește slujba de profesor de religie.

Așa încât, în tot timpul vieții, a exercitat misiunea preoțească, cu prisosință, în cele trei atribuții ale ei: harismatică, didactică și îndrumătoare.

O viață de credință, de muncă și de strădanie neobosită, o pildă pentru toți de îndeplinirea datoriei.

Ca preot, și-a făcut datoria cu toată conștiinciozitatea, următor cuvintelor Sf. Apostol Pavel, care spune: «Slujba ta, fă-o deplină», printr-o oficiere demnă și predicare regulată a cuvîntului lui Dumnezeu.

Ca profesor, cel pe care i-a îndrumat îi păstrează o neștearsă amintire și recunoștință.

Ca protoiereu al Capitalei și-a îndeplinit cu rivnă chemarea și a răspuns cu vrednicie încrederei acordată de înalta autoritate bisericească.

Rivna, corectitudinea și cinstea cu care a slujit Biserica, au îndreptățit conducerea bisericească să-l cinstească, după cuviință, — cu toate distincțiile și rangurile ce se pot acordat preoților: sachelar, econom și econom stavrofor.

Plecat dintre noi, înainte de vreme, preotul Stoica R. Ionescu a lăsat în societate un nume bun familiei lui: soției îndurerate și celor trei copii pentru care s-a ostenit în cele din viață și care îi vor păstra pururea o vie recunoștință, iar preoților și fiilor săi duhovnicești pildă de viață frumoasă și pioasă amintire.

Veșnică să-i fie pomenirea.

Pr. GH. S.

† PREOTUL AVRAM IONESCU

În ziua de 4 octombrie a. c., s-a săvârșit din viață, mutându-se către Domnul, venerabilul preot Avram Ionescu de la parohia Tîrlești, comuna Posești, raionul Teleajen.

A păstorit cu cinste parohia Tîrlești, începînd din anul 1901 și pînă cu cîteva zile înainte de încetarea din viață. Căci cu toate că în parohia Tîrlești oficiul parohial fusese încredințat cu cîțiva ani în urmă unui preot tînăr, părintele Avram Ionescu continua, în fața credincioșilor săi, să fie socotit același duhovnic, același îndrumător sufletesc și același părinte duhovnicesc, fără ca prin aceasta respectul și dragostea credincioșilor să fie cu ceva împuținată față de tînărul preot.

Cincizeci și cinci de ani de preoție: o viață întreagă pusă în serviciul Bisericii și al credincioșilor! Și ce nu poate izbuti cineva timp de cinci decenii și jumătate cînd energia fizică și intelectuală se împletește cu dorul de mai bine și cu conștiința misiunii adevărate?

Satul Tîrlești, sat de tîrleași, după cum îl arată și numele este așezat într-o regiune geografică neprielnică, lipsită de pîmînt de cultură și de spațiu de expansiune. În anul 1901 cînd tînărul preot Avram Ionescu și-a luat în primire soțul care l-a căzut din mila cerului, situația credincioșilor era cît se poate de grea. Dar tînărul preot s-a așezat aici statornic, nu l-a neliniștit niciodată gîndurile plecării, nu l-a ispitit situația înfloritoare a altor parohii, ci s-a legat pe toată viața de «tîrleași» lui, a împărtășit laolaltă cu ei lipsurile și nevoile, necazurile și supărările, dar în același timp l-a deșteptat să-și caute drepturile care le erau călcate în picioare sub trecutele regimuri, s-a așezat cu toată puterea lui de acțiune în fruntea lor și în preajma celui de-al doilea război mondial a izbutit să-i ducă la biruință, descătășindu-i de aservirea moșierilor și exploataților de tot felul. «Lipsa de pămînt, cămătăria, exploatarea nemilcoasă a omului, acapararea bunurilor lui, cu un cuvînt subjugarea economică, dependența politică și înapoierea culturală caracterizau parohia Tîrlești la anul 1901 cînd am început lucrarea mea ca preot la biserica Sf. Nicolae», sublinia preotul Avram Ionescu, mai tîrziu, în însemnările sale.

«Arată-mi, Doamne, calea în care voi merge» s-a rugat încă de la început zelosul preot, căci dragostea de a-și pune sufletul pentru 'oi, întocmai ca Păstorul cel bun din Evanghelie, a simțit-o întotdeauna zvicnind puternic în coșul pieptului său. Și Bunul Dumnezeu i-a arătat calea, i-a binecuvîntat munca, i-a sporit strădanile i-a încununat activitatea cu mulțumiri sufletești vrednice de sufletul său mare. Cu sprijinul enoriașilor săi, care l-au însoțit în toate acțiunile mari, unde a fost nevoie de multă dîrzenie în luptă, pe care i-a considerat ca pe o familie mare a sa și pentru binele și ridicarea cărora nu a încetat o clipă de a se strădui, părintele Avram Ionescu a renovat sfîntul lăcaș de închinare și l-a înzestrat cu clopote, cu sfinte vase, cu odăjdii și cu toate cele de trebuință și a împrejmuit curtea bisericii și cimitirul satului.

Pentru că starea de mizerie a credincioșilor săi se datora în primul rînd robirii lor economice din partea moșierilor și cămătărilor, folosind anumite împrejurări prielnice a izbutit să înființeze în sat o Bancă Populară, încă în 1909, dînd în felul acesta puțință enoriașilor săi să nu mai fie spoliați de către cămătari. Pentru ca moșierii din localitate să nu-și mai poată vinde și împărți moșiile unor interesați, cu totul străini de localitate, în anul 1939 a izbutit să înființeze o obște de cumpărare a locuitorilor din sat, opunînd proprietarilor dreptul de preempțiune al statului și prețurile legale care nu le conveneau. Bătrînii și oamenii în vîrstă ai satului nu pot uita niciodată bucuria pe care au simțit-o alături de părintele lor duhovnicesc, în biruințele pe care le-au cîștigat pe urma luptei comune, împotriva dușmanilor lor de veacuri: moșierii și cămătarii.

A sprijinit școala din localitate, iar în timpul celor două războaie mondiale cînd învățătorii erau mobilizați, i-a înlocuit multă vreme, îngrijindu-se totodată și de sănătatea copiilor, prin înființare a unei cantine școlare înainte de cel de-al doilea război mondial și în timpul lui.

A îndrumat pe oameni, în timpurile în care nu numai medicul de sat, dar nici chiar sanitarul nu era cunoscut în Tîrlești, în ceea ce privește igiena gospo-

dărilor și în casa parohială a funcționat pînă după războiul din urmă o mică farmacie, dotată din resurse proprii cu medicamentele cele mai uzuale.

Părinte bun al enoriașilor săi, regretatul dispărut a fost în același timp un tată excelent de familie. Avînd o soție care și-a înțeles la rîndul ei misiunea de mamă a satului și care a fost o admirabilă tovarășe de viață și de străduință către mai binele tuturor, părintele Avram Ionescu și-a crescut copii — nouă la număr — prin școli și universități, le-a insuflat aceeași dragoste pentru ridicarea aproapelui necăjit și amărit, și i-a dat societății oameni întregi, stăruitori în muncă, cinstiți și de încredere. Cînd copii părintelui Avram Ionescu s-au ridicat și au început să zboare cu aripi proprii, cel ce se putea socoti mai departe eliberat de zbuciumul pentru ridicarea copiilor săi, ia pe umere grija ridicării unui mic nepot orfan de tată, fiul uneia din fetele sale, și-l crește cu aceeași dragoste, cu aceeași duioșie și cu aceeași grijă ca și pe proprii copii, dîndu-l la seminar, apoi la Institutul Teologic și apoi aducîndu-l ca preot pe lingă sine și lăsîndu-l, la despărțirea de această viață, în locul său, păstor tot atît de bun al iubiților săi păstoriti.

A avut necazuri în viață, dar a avut și mari bucurii, bucurii curate pe care le-a împărțit cu cei din familia sa, sau cu credincioșii săi în luptele și biruințele comune, așa cu mii stă bine unui preot adevărat al lui Hristos. A fost unul dintre cei mai distinși preoți ai generației sale din regiune și a servit întotdeauna ca exemplu vrednic de urmat preoților mai tineri. Autoritatea bisericească a evidențiat în mai multe rînduri activitatea sa pastorală și duhovnicească meritorie și l-a cinstit cu toate rangurile bisericești pe care le poate dobîndi un preot.

Prohodirea regretatului dispărut a avut loc în ziua de 7 octombrie a. c. Credincioșii din parohia Tîrlești, care s-au perindat dealungul zilelor cît a stat pe catafalc să sărute mîna părintelui și duhovnicului lor și să-și ceară creștinăsca iertare, au ținut să fie cu toții de față în ziua înmormintării, în biserica parohială din Tîrlești, unde a avut loc slujba înmormintării și jur împrejurul bisericii, umplînd aproape toată curtea. Preoții din împrejurimi, care l-au cunoscut și l-au apreciat, care în activitatea lor pastorală l-au avut ca exemplu, și care l-au înconjurat cu toată dragostea și cu tot respectul, au fost și ei de față, aducîndu-i cu aceasta un ultim omagiu.

Au slujit la înmormintarea preotului Avram Ionescu, preoții: Gh. Iliescu-Izvoarele și Olimp Căciulă din București, prieteni buni și admiratori sinceri ai decedatului preot; Mihai Gheorghe-Bătrîn, Rîpeanu Gheorghe-Star Chiojd, Mihai Niculae-Cărbunești, Popescu Ilie-Posești, Avramescu Ioan-Vălenii de Munte; Ion Ionescu-Surani, Vlaiculescu Emil-Vălenii de Munte, Georgescu Nicolae-Drajna de sus-Piulești, Lupea Gheorghe-Drajna de sus, Stroe Aurel-Ogretinu, Ursu Daniil-Posești-Boldești și Cristescu Ioan-București.

La sfîrșitul serviciului religios care a impresionat în chip deosebit pe credincioșii din Tîrlești, au luat cuvîntul arătînd meritele, activitatea, strădaniile, lupta și biruințele Preotului Avram Ionescu și împodobînd vorbirea cu amintiri personale duioase, preoții: Gh. Iliescu-Izvoarele, Alex. Rîpeanu și Emil Vlaiculescu.

Din partea Protoieriei raionului Teleajen a luat cuvîntul preotul Ioan Avramescu, aducînd omagiul Protoieriei regretatului dispărut care a fost unul dintre cei mai de elită preoți ai Protopopiatului; iar în numele credincioșilor și consiliului parohial a vorbit D-l Ion Stoicescu, arătînd în cuvinte pline de adînc regret dragostea lor față de părintele, îndrumătorul și duhovnicul lor și evocînd duioase amintiri din lupta comună a enoriașilor și a preotului lor paroh, pentru mai binele comun și înflorirea căminelor lor.

După ce s-a făcut înconjurul bisericii, sicriul cu rămășițele pămîntești ale celui ce a fost preotul Avram Ionescu fiind purtat, în sunet de cîntări sfinte și în miros de tămîie, pe umerii preoților care veniseră la înmormîntare, la marginea mormintului, înainte de «Vesnica pomenire», cînd durerea tuturor devenise coplesitoare și cînd mulțimea credincioșilor se apropia din toate părțile ca să mai zărească odată chipul blînd și bun al părintelui lor spiritual, Preotul Olimp Căciulă, a căutat, în cuvinte calde care au mers pînă la inima celor de față, să arate că groapa care este deschisă acum și care urmează să primească rămășițele pămîntești ale celui plecat din mijlocul nostru nu este decît o ușă deschisă către viața cea adevărată, care este viața de veci; că durerea pe care o experimentăm pentru cei plecați din mijlocul nostru, este omenească și naturală, dar că cine se naște trebuie și să moară. Taina vieții de dincolo, pe care nu trebuie să o

scăpăm niciodată din vedere, ne-o dezvăluie în măsura în care omenește este cu putință de înțeles, numai Sf. Biserică și în fața vieții de dincolo, care este veșnică trebuie să pălească toate ambițiile noastre, să dispară toată răutatea noastră, să îndepărtăm de la noi tot ce nu ne poate folosi în viața de dincolo și să căutăm prin fapte concrete să ne facem bine plăcuți lui Dumnezeu, adunându-ne comoară nepieritoare în ceruri. Ca om al Bisericii, ca ucenic al Domnului și Mântuitorului Iisus Hristos, părintele Avram Ionescu a știut ce înseamnă viața de veci. Pentru aceasta în toată viața sa cea pămîntească a sfătuit, a muștră, a îndemnat, a învățat pe toți cei dați în sarcină lui și mai presus de toate le-a pus înainte exemplul unei vieți dăruite în întregime semenilor, exemplu pe care toți fiii săi duhovnicești și mai ales cel ce rămîne în locul său păstor duhovnicesc și îndrumător al oilor celor cuvîntătoare ale părintelui Avram Ionescu, sînt datori să-l urmeze. Căci numai cei ce trăiesc în chip vrednic în această viață, cu dragoste prisositoare față de semenii lor, vor auzi la Dreapta Judecată cuvintele Domnului: «Veniți binecuvîntații Părintelui Meu de moșteniți împărăția care este gătită vouă».

După ce înmormîntarea sa a sîrșit, a avut loc o masă de pomenire la care au luat parte preoții slujitori, membrii familiei și o parte din enoriași.

Un brad falnic, de pe Valea Zeletinului a fost doborât de sorocul implicabil al soartei. Un slujitor vrednic al Bisericii Ortodoxe a trecut în lumea dreptilor. Dar alți brazi se ridică și alți slujitori vrednici îi vor lua locul. Strădanțiile în slujba poporului nu vor conțeni nici cînd în Sfînta noastră Biserică. Amîntirea celui ce a fost preotul Avram Ionescu, va rămîne neștearsă din sufletele tuturor celor ce l-au cunoscut.

Dumnezeu să-l odihnească, în

ASISTENT,

OFICIALE – ADMINISTRATIVE

ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTIOR

AROHII VACANTE

Se publică, spre a fi ocupate cu noi titulari, următoarele posturi de preot, cu termen pentru depunerea cererilor și actelor, 30 zile de la data apariției numărului prezent din «Glasul Bisericii»:

1. Postul de preot paroh, bugetar, parohia Boteni, raionul Muscel; parohie de categ. I, cu 688 familii și al doilea preot în funcțiune.

Cererile și actele se vor depune, în termen, la Protoieria raionului respectiv.

Cererile depuse pe altă cale sau cu acte lipsă și neconforme cu dispozițiunile circularei nr. 8512/954, cum și cele nedepuse în termen, nu vor fi luate în considerație.

Dosarul va fi completat și cu procesele verbale tip de inspecție pe 1954-1956 inclusiv

MIȘCAREA PERSONALULUI

I. TRANSFERARI

a) Preoți.

1. Temei nr. 10437/956. Preotul Nicolae Necula, de la parohia Mehedința, raionul Cricov se transferă reciproc cu preotul Teodor Bugeanu, de la parohia Valea Boului, același raion, pe data de 1 aug. 1956.

2. Temei nr. 12346/956. Preotul Ioan Nițescu de la parohia Drugănești, raionul Domnești se transferă reciproc cu preotul Marin Georgescu, de la parohia Bolintinul din Deal II, același raion, pe data de 1 august 1956.

3. Temei nr. 14414/956. Diaconul onorific Iancu N. Mihai, de la parohia Sf. Ecaterina, București, se transferă la parohia Sf. Ilie-Rahova, București, pe data de 15 iulie 1956.

4. Temei nr. 14479/956. Preotul Stelian Tănăsescu, de la parohia Tecuci Kalinderu I, raionul Roșiorii de Vede, se transferă reciproc, cu preotul Sebastian Sterea, de la parohia Cucuieți, același raion, pe data de 1 aug. 1956.

b) Cîntăreți.

1. Temei nr. 17177/956. Cîntărețul Constantin Filorea, de la parohia Sf. Ecatrina-Ploești, se transferă în postul I de cîntăreț la parohia Sf. Treime-Ploești, pe data de 1 octombrie 1956.

II. NUMIRI ȘI INCADRARI.

a) Preoți.

1. Temei nr. 14289/956. Licențiatul în teologie Abramescu A. Mihail se încadrează în postul de preot paroh la parohia Sotînga, raionul Pucioasa, pe data de 1 august 1956.

2. Temei nr. 14734/956. Preotul Dr. Const. Nițescu, se încadrează în postul de preot paroh la parohia Sf. Dumitru din Tirgoviște, pe data de 1 sept. 1956.

3. Tem. nr. 15100/956. Preotul Teodor Nedelcu, fost la parohia Ceanul Mare, raionul Turda, regiunea Cluj, se încadrează în postul de preot la filiala Melicești, parohia Telega I, raionul Cimpina, pe data de 1 oct. 1956.

4. Temei nr. 16338/956. Licențiatul în teologie Ceaușu Ioan, se numește în postul de preot paroh la parohia Produlești, raionul Titu, pe data de 1 sept. 1956.

b) Cîntăreți.

1. Temei nr. 15122/956. D-I Gheorghe C. Dumitru se numește în post de cîntăreț la parohia Drăgoești-Pămînteni, raionul Tirgoviște, pe data de 1 sept. 1956.

c) Personalul administrativ și de îngrijire.

1. Temei nr. 12711/956. Onoria Marin se numește în post de îngrijitoare la Minăstirea Țigănești, raionul Snagov, pe data de 1 iulie 1956.

2. Temei nr. 12712/956. Stan Mihalache se numește în post de îngrijitor la Minăstirea Țigănești, pe data de 1 august 1956.

3. Temei nr. 13565/956. Preotul Ioan C. Popescu, de la parohia Dâmbovia, raionul Titu, se numește în postul de secretar la Protoieria raionului Titu, pe data de 1 iunie 1956.

4. Temei nr. 15071/956. Diaconul Nicolae Nicola., de la Biserica Spirea Veche din Capitală, se numește în postul de secretar al Protoieriei raionului Brănești, pe data de 1 iulie 1956.

5. Temei nr. 15867/956. Ierod. Iosif Panța, se numește în postul de îngrijitor la Minăstirea Antim din Capitală, pe data de 15 sept. 1956.

6. Temei nr. 16750/956. Preotul Axinte Dumitru, de la parohia Cartierul Nou-Giurgiu se numește în postul de secretar la Protoieria raionului Giurgiu, pe data de 15 octombrie 1956.

7. Temei nr. 16750/956. Preotul Marin Teodoropol, de la parohia Plopșoru, raionul Giurgiu, se numește în postul de dactilograf la Protoieria raionului Giurgiu, pe data de 15 sept. 1956.

8. Temei nr. 17185/956. D-I. Corneliu St. Trancă se angajează în postul de contabil al Protoieriei raionului Găești, pe data de 1 oct. 1956. prin transferare de la G. A. S. Găești.

III. SCHIMBARI IN CONDUCEREA OFICIULUI PAROHIAL.

1. Temei nr. 15472/956. Oficiul parohial al parohiei Sf. Gheorghe-Vechi din Ploești se încredințează preotului Dumitru Nicolescu, pe data de 11 sept. 1956.

IV. DECESE.

(Preoți)

1. Temei nr. 14257/956. Preotul Iordache Stoenescu, de la parohia Murgeanca, raionul Slobozia a încetat din viață, pe data de 30 iulie 1956.

2. Temei nr. 15736/956. Preotul Eracle Nicolaide, de la Biserica Sf. Treime-Dudești din Capitală a încetat din viață pe data de 28 august 1956.
3. Temei nr. 15709/956. Preotul Gh. Marinescu, de la parohia Voevoda, raionul Alexandria, a încetat din viață pe data de 2 sept. 1956.
4. Temei nr. 13693/956. Preotul Gh. Dumitrescu, de la parohia Bordușani, raionul Fetești a încetat din viață pe data de 29 iulie 1956.
5. Temei nr. 16265/956. Preotul Haralambie Popescu, de la parohia Sf. Voevozi din Capitală a încetat din viață pe data de 15 sept. 1956.
6. Temei nr. 16378/956. Preotul Gh. Pungoci, de la parohia Poroschia, raionul Alexandria a încetat din viață, pe data de 4 sept. 1956.
7. Temei nr. 17504/956. Preotul Dumitru Ștefănescu, de la parohia Jugur, raionul Muscel, a încetat din viață pe data de 17 sept. 1956.

(Cintăreți).

1. Temei nr. 12217/956. Cîntărețul Paraschiv, de la parohia Chilizii, raionul Muscel, a încetat din viață pe data de 26 iunie 1956.
2. Temei nr. 161943/956. Cîntărețul Tăbăran Teodor, de la parohia Sf. Ștefan Ciuibul cu Barză din Capitală a încetat din viață pe data de 6 martie 1956.

V. HIROTESI.

1. Temei nr. 8271/956. Preotul Ioan Andreescu, de la parohia Buzescu, raionul Alexandria, a fost hirotosit în duhovnic de către Prea Sfințitul Episcop Antim Tirgovișteanul-Vicar Patriarhal, în ziua de 15 septembrie 1956.
2. Temei nr. 12850/956. Preotul Mihail Popescu, de la parohia Nana, raionul Oltenița, a fost hirotosit în duhovnic de către Prea Sfințitul Episcop Antim Tirgovișteanul-Vicar Patriarhal, în ziua de 30 august 1956.

EPISCOPIA BUZĂULUIMIȘCAREA PERSONALULUI

I. ANGAJARI CU SALARIU DIN BUGETUL STATULUI.

a) Preoți.

Tem. nr. 8.442/1956. Pr. Ioan Guguianu se numește pe data de 1.VIII, 1956, în postul de preot paroh al parohiei Nămoloașa Sat, raionul Liești, regiunea Galați.

II. ANGAJARI CU SALARIU DIN FONDURI PROPRII.

a) Cîntăreți.

Tem. nr. 8.346/1956. D-l Popescu Mircea, abs. al seminarului se numește pe data de 1 iunie 1956, în postul de cîntăreț de la parohia «Sf. Nicolae» din orașul R. Sărat.

b) Personal ad-tiv și de serviciu.

Tem. nr. 8.443/1956. Pr. Vasiliu Ioan de la parohia Dealul Neicu raionul Panciu, se numește pe data de 1 august 1956, în postul de referent al Proto-popiatului Panciu.

Tem. nr. 8.509/1956. Monahia Chiriac Filoftea se numește pe data de 15 aprilie 1956, în postul de stareță a Sf. Mînăstiri Buciumeni, raionul Tecuci.

Temei nr. 9.714/1956. Ierom. Borș Isac, se numește pe data de 1 sept. 1956, în postul extrabugetar de stareț al Sf. Mînăstiri Mușinoaiete-Panciu.

Tem. nr. 8.980/1956. Ierom. Manolache Dometie-M-rea Ciolanu Buzău se numește pe data de 1.IX.1956, în postul de canonarh la Catedrala Sf. Episcopii Buzău.

Tem. nr. 8.452/1956. Georgescu Ioan, se numește pe data de 11.VIII.1956, în postul de paznic la Centrul Eparhial Buzău.

Tem. nr. 9.159/1956. Frunză Catinca, se numește pe data de 15.VIII.1956, în postul de îngrijitoare la Protopopiatul Tecuci.

III. TRANSFERARI.

Tem. nr. 9.494/1956. Pr. Ciobotaru Grigore, se transferă pe data de 1.VII. 1956, de la parohia bugetară Belca de Sus, raionul Reghin Reg. Autonomă Maghiară Arhiepiscopia Alba Iulia și Sibiu, în postul de preot extrabugetar de la parohia Homocea, raionul Adjud.

Tem. nr. 9.078/1956. Pr. Iordache Panait, se transferă pe data de I.X.1956, de la parohia extrabugetară Stiubeiu, raionul R. Sărat, la parohia bugetară Măcrina același raion.

Teme nr. 9.705/1956. Pr. Marinescu Ștefan se transferă pe data de 1.IX.1956, de la parohia Ziduri-R. Sărat, la parohia Budișteni raionul Buzău.

Tem. nr. 9.793/1956. Pr. Ilie Anton, se transferă pe data de 1 sept. 1956, de la parohia bugetară Podoleni, raionul Tecuci, în postul II de preot nebugetar de la parohia Sf. Treime orașul Vaslui Eparhia Roman.

IV. DEMISII.

Tem. nr. 9.707/1956. Pr. Marin Ionescu parohia Bărăști-Cislău, a demisionat din cler pe data de 1.IX.1956.

V. SCHIMBĂRI DE PAROHIAȚ.

Tem. nr. 8.508/1956. Pe data de 1 august 1956 s-a încredințat oficiul de paroh de la parohia Sascut, raionul Adjud Preotului A. Străistaru, în locul Preotului pensionar Vasile Stoica.

6

În curînd va apare

MINEIUL
LUNII
D E C E M B R I E

TIPĂRIT ÎN ZILELE PĂSTORIEI
PREA FERICITULUI
J U S T I N I A N
PATRIARHUL ROMÂNIEI

CU APROBAREA SFÎNTULUI SINOD
AL SFINTEI BISERICI AUTOCEFALE
ORTODOXE ROMÎNE

BUCUREȘTI
EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE ORTODOXA
1956

A apărut:

LITURGHIERUL

CUPRINZÎND:

DUMNEZEȘTILE LITURGHII ALE SFINȚILOR
NOȘTRI PĂRINȚI: IOAN GURĂ DE AUR,
VASILE CEL MARE ȘI LITURGHIA CELOR
MAI ÎNAINTE SFINȚITE

PRECUM ȘI

RÎNDUIALA VECERNIEI, UTRENIEI ȘI DUMNEZEȘTII
PROSCOMIDII ȘI ALTELE DE TREBUIȚĂ LA SFÎNTA
SLUJBĂ ÎN BISERICĂ

TIPĂRIT CU APROBAREA SFÎNTULUI SINOD ȘI CU
BINECUVÎNTAREA ȘI OSÎRDIA PREA FERICITULUI

† JUSTINIAN
PATRIARHUL ROMÎNIEI

Pr. Stan C. Dimancea, La trecerea din viața aceasta a mitropolitului Sebastian al Moldovei	499
--	-----

INDRUMARI PASTORALE

Pr. P. F. Alexandru, La duminica XXI după Rusalii	503
Diac. M. Chialda, La duminica XXIII după Rusalii	506
Asistent Diac. I. Rămureanu, La Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril	510
Prof. Diac. N. Nicolaescu, La praznicul Sfântului Nicolae	514
I. Frumușani, Dimitrie cel Nou (versuri)	517

PENTRU APARAREA PACII

Redacția, Luna Prieteniei	520
Vasile M. Moldovanu, Pacea (versuri)	522
Vasile M. Moldovanu, Uniți-vă Popoare (versuri)	523

STUDII ȘI RECENZII

Prof. N. Glubokovsky, Intrebuițarea și aplicarea expresiei ΧΑΡΙΣ la Părinții greci, pină la Sf. Ioan Damaschinul (trad. de Dimitrie Preotul)	524
Pr. Prof. Ioan Gh. Coman, Atitudinea practică a Sfinților Trei Ierarhi	535
Arhim. Gr. Băbuș, Predica Sfinților Părinți	540
Prof. Diac. O. Bucevschi, Vină și Căință	546
Pr. Prof. Ene Braniște, Rolul Botezului, Euharistiei și al Mirungerii în viața creștină, după Nicolae Cabasila	551
Diac. Prof. Emilian Vasilescu, Lupta preotului împotriva superstițiilor și ocultismului	556
«Un om între oameni» de Camil Petrescu, (recenzie de Pr. Const. Petrescu)	564

VIAȚA BISERICESCA ÎN CUPRINSUL MITROPOLIEI

Arhiepiscopia Bucureștilor.	
Arhim. At. Gladcovschi, Un an de la canonizarea Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica	568
Cronicar, Inceputul noului an universitar la Institutul Teologic din București	571
Asistent, Conferințe interconfesionale	573
Pr. P. F. Al., Sărbătoarea Sf. Dimitrie cel nou Basarabov. Oaspeți bisericești de peste hotare	575
Pr. Gh. S., O pioasă pomenire	583
Asistent, † Pr. Avram Ionescu	584

OFICIALE-ADMINISTRATIVE

Arhiepiscopia Bucureștilor	
— Parohii vacante	587
— Mișcarea Personalului	587
Episcopia Buzăului	
— Mișcarea Personalului	589

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE ORTODOXA
1956

•